

B

b (**ba'**) *m.db* Xarafka labaad ee alifka soomaaliga, waana shibbane.

ba (-ba) *qr.* 1. (*nax.*) Qurub lagu adkeeyo diidmada. Tus. "Waxba ma aha". 2. (*nax.*) Mid kasta; wax kasta. Tus. "Nimba si ayuu u qaataay". 3. (*nax.*) In badan. Tus. "Wuxuu doonaba wuu ka helayaa". 4. Xataa. Tus. "Aniguba (ama amba) waan arkay". 5. (*nax.*) Eray ulajeeddooyinka tixaha midabyo badan oo kala gaar ah u yeela: "Aniguba waa aqaan", "Markiiba wuu tegay", "Kaasba qaad", "Maba dhiibayo", "Wuxuu sugaba galabtii buuiska tegay".

ba¹ *m.l* 1. Hoog iyo dhibaato aad u badan. 2. (*e.d*) Dhibaato iyo waxyeello xun cid gaarsiyya; baabba'.

ba² *f.mg1* (-ay, -day; -bi'i) 1. Hoog iyo dhibaato aad u weyn la kulmid. 2. Ka b.: xaalad leh gaajo, harraad, ciil iwm ka bixid. 3. Ka b.: midab, wasakh iwm meel ay yaalleen ka tirtirmid.

baa *qr.dd* (*nax.*) Qurub tilmaama halka weerta ka saaran diiradda, wuxuuna si gaar ah u diiradaynaya qaybta magacyada. Tus. "Ma Cali baa yimid" "Haa, Cali baa yimid". *ld aa¹, ayaa, yaa³.*

baab *m.l (-bab, m.l)* 1. Qayb ka mid ah qaybo buug. 2. Mowduuc ku saabsan arrin gaar ah. 3. Isku b.: wax isku nooc ah. Tus. "Dad aan isku baab ahayn ayaad casuntay".

baabaha masiixiga *m.l (dii.)* Waa ninku ugu sarreeya baaderiyaasha diinta masiixiga; boobka.

baabasiir *m.l (daaw.)* Jirro ku dhacda malawadka qeybtisa danbe oo leh finan dhaliya cuncun badan. *ld bawaasiir.*

baabba'¹ *m.l* 1. Dhibaato weyn oo wax ciribirta. 2. B. ah: wax aan waxtar lahayn oo karti yar. 3. *ld baabbi'id.*

baabba'² *f.mg1* (-ay, -day; -bbi'i) 1. Wax ciribitiran ahaansho. 2. Raad, calaamad iwm. oo meel ku yaal tirmid. 3. Wax xaalad dhibaato leh ku sugnaan.

baabbaca-caleen *m.db* (-eemo, m.l) (*baay*)

Qaybta ballaaran ee caleenta. Waxay yeelan kartaa qaabab kala duwan. Dhirta qaar ka mid ah ayaa in ka badan hal nooc oo b. c. yeesha, kuwaas oo ay ka dhacaan footosintasiska iyo biyo saariddu.

baabbacayn *m.f.db* *eeg* baabbacee. *ld baabbacays, baabbaco (2).*

baabbacays *m.l ld* **baabbacayn.**

baabbacee *f.mg2* (-ceeyay, -caysay) Orod gaaban oo laba addin ee hore iyo kuwa dambe midba mar la qaadayo sameyn (neef geel).

baabbaco *m.db* 1. (-oojin, m.l) Calaacal, sacab. 2. *ld baabbacayn.* Orod gaaban oo geelu labada addin ee hore iyo kuwa dambe midba mar qaado.

baabbah *m.db* 1. Noqoshada wax uu eber noqdo. 2. B. ah: weel aan waxba ku jirin. 3. B. ah: meel aan waxba oollin.

baabba'san *f.mg4* (-naa, -nayd) Baabba' ku dhacay ahaansho.

baabba'sanaan *m.f.db* *eeg* baabba'san. *ld baabba'sanaansho.*

baabba'sanaansho *m.ll/dh ld* **baabba'sanaan.**

baabbe *m.l (-ayaal, m.ll/dh)* Aabbe.

baabbi'i f.g2 (-iyay, -isay) 1. Wax ciribitrid. 2. Raad, calaamad iwm oo meel ku yaal tirtirid. Tus. "Rooble ayaa wixii sabuuradda ku qornaa baabbi'iyay". 3. Sharci burin. 4. Sharaf awood iwm ee qof leeyayah waxyeelyeen.

baabbi'id *m.f.db* *eeg* baabba'². *ld baabba'¹ (3).*

baabbi'in *m.f.db* *eeg* baabbi'i. *ld baabbi'in.*

baabbi'is *m.l ld* **baabbi'in.**

baabbul *m.db* (-lo, m.l) 1. Dhogor cufan, dheer oo ka baxda qaarka hore ee libaaxa; shaash. 2. Timo jilicsan, dheer oo uu raggu la haro.

baabee *f.g2* (-beeyay, -beysay) Weel caanood deebin.

baabeyn *m.f.db* *eeg* baabee.

baabila *m.dh (-ooyin, m.l) (baay.)* Soobaxyo uu jidhku leeyahay oo u soo baxa dub duleedka lafdhabarleyda, kuwaasi oo kordhiya halka ay iskaga yimaadaan laba nudoood.

baabillooma *m.dh (daaw.)* Soobax ku yaalla maqaarka ama xuub malaaska, sida ilmosidaha dhexdiisa.

baabsad *m.l ld baabsasho.*

baabsasho *m.f.dh eeg baabsso. ld baabsad, baabsi.*

baabsi *m.l ld baabsasho.*

baabso *f.g3 (-saday, -satay)* 1. Dareen iyo feejignaan qof leeyahay soo jiidasho. 2. Qof hanti uusan lahayn u qil dayasho.

baabusiiir *m.l ld bawaasiir.*

baabuur *m.l (-rro, m.dh)* Gaadiid dhuleed matoor leh oo dadka iyo xamuulkaba qaada.

baabuurraac *m.l* Lacag yar oo lagu bixyo in gaadiid lagu raaco.

baac *m.l (-cyo, m.dh)* 1. Cabbir dhererka u dhaxeeya labada gacmood marka la kala fidiyo. 2. Gacan la fidiyo iyo xabadka inta u dhexaysa.

baaci *f.g/mg2 (iyay, -isay)* 1. (*f.g*)Wax baac ku cabbirid. 2. (*f.g*) Wadaan ceel ku jirta ayadoo gacmaha la geynayo madaxa ka kor dawliska jiidid. 3. (*f.mg*) U b.: gacan, ul iwm ayadoo cid lagu cabsi gelinayo tu taagid.

baacin *m.f.dh eeg baaci.*

baacsad *m.l ld baacsasho.*

baacsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax baac lagu cabbirey ahaansho.

baacsanaan *m.f.dh eeg baacsan. ld baacsanaansho.*

baacsanaansho *m.l/dh ld baacsanaan.*

baacsasho *m.f.dh eeg baacso. ld baacsad, baacsi.*

baacsashi *m.l ld baacsasho.*

baacso *f.g3 (-saday, -satay)* Wax cararaya ceysasho.

baacug *m.l (-gyo, m.dh)* 1. Caloosha dhasha xoolaha aan weli abaabin. 2. Caano la adkeyey oo lagu daray wax dhanaan; farmaajo.

baad¹ *m.dh* 1. Hanti qof ama dadkii laga adkaado baxsho. 2. Hadiyad la siyo qof madax ah.

baad¹ *m.l* 1. Caws, caleen, xaab iwm oo ay xooluhu daaqaan; daaq. 2. (*-dad, m.l*) Mid ka mid ah labada garab ee haadda ama dayuurad; baal.

baad² *f.g1 (-day, -dday)* Qof laga adag yahay hanti khasab uga qaadid.

bqad² *f.mg1 (-day, -dday)* Hooy ka dhixid (qof ama xoolo).

baadari *m.l (-iyaal, m.l/dh) (dii.)* Wadaad fidiya diinta masiixiga. *ld baaderi.*

baaddad *m.dh ld baatad.*

baaddil *m.l* Wax aan xaq ahayn.

baaddilnimo *m.dh* Baaddil ahaansho.

baaddiye *m.l* Berriga intaa aan magaalo ama tuulo ahayn.

baaderi *m.l ld baadari.*

baadi *m.dh* 1. (*m.u*) Wax lumay sida xoolo, lacag iwm. 2. Qof ka weecday waddada toosan.

baadibixye *m.l* Qof baadida uu arko dhaqaaleeya oo dadkii lahaa ku sima.

baadibooliye *m.l* Qof baadida xalaaleysta.

baadicarar *m.l* Neef baadi ah oo reerihii uu la joogay ka carara.

baadid *m.f.dh eeg baad.*

bqadid *m.f.dh eeg bqad².*

baadiddon¹ *m.l* 1. B. ah: cid baadi lunтай raadinaya. 2. *ld baadiddoonid.*

baadiddoon² *f.g1 (-nay, -ntay)* 1. Raadin wax lumay la raadiyo. 2. Baadi raadin. *ld baadiggoob².*

baadiddoonid *m.f.dh eeg baadiddoon². ld baadiddoon¹ (2), baadiddoonis, baadiggoob¹, baad*

baadiddoonis *m.dh ld baadiddoonid.*

baadifad *m.l* Hanti la siyo qof baadi sheega ama keena. *ld baadifur.*

baadifur *m.l ld baadifad.*

baadiggef¹ *m.l* Waayidda la waayo baadi la raadiyey. *ld baadiggef¹.*

baadiggef² *f.mg1 (-fay, -ftay)* Baadi la raadiyey waayid.

baadiggef¹ *m.f.dh eeg baadiggef². ld baadiggef¹.*

baadigoob¹ *m.l ld baadiddoonid.*

baadigoob² *f.g1 (-bay, -btay)* *ld baadiddoon².*

baadigoobid *m.dh ld baadiddoonid.*

baadigoobis *m.dh ld baadiddoonid.*

baadinnimo *m.dh* Baadi ahaansho.

baadiqaris *m.dh* Dad baadida soo gasha haysta oo aan sheegin.

baadisooc¹ *m.l* Sumad u gaar ah qof oo xoolihiisa ku astaysto.

baadisooc² *f.mg1 (-cay, -cday)* Ka b.: qof, baadi xoolo ku jirta ka aqoonsasho.

baadisoocid *m.f.dh eeg baadisooc².*

baadiyayn *m.f.dh eeg baadiyee.*

baadiyasan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* 1. Wax la baadiyeyey ahaansho (xoolo). 2. Wax dariiqa toosan ka leexday ahaansho (qof).

baadiyaysnaan <i>m.f.dh eeg baadiyaysan. ld baadiyaysnaansho.</i>	baaho ² <i>f.mg3 (-hday, -hatay)</i> 1. Baahi dareemid (nafley). 2. U b.: wax la'aantiis u mucurteysnaan.
baadiyaysnaansho <i>m.ll/dh ld baadiyaysnaan.</i>	bähsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax la baahiyay ahaansho (war).
baadiyee <i>f.g2 (-yeeyay, -yaysay)</i> Dad ama xoolo baadi ka dhigid.	bähsanaan <i>m.f.dh eeg bähisan. ld bähansaansho.</i>
baadiyoobid <i>m.f.dh eeg baadiyow.</i>	bähsanaansho <i>m.ll/dh ld bähansaan.</i>
baadiyow <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Baadi noqosh.	baaji <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax la sameyn lahaa dib u dhigid ama iska deyn.
baaf <i>m.l (-faf, m.l)</i> Weel weyn oo bir ah una sameysan sida saxan oo dharka lagu dhaqo.	baajin <i>m.f.dh eeg baaji. ld baajis.</i>
baafi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Baadi, dad badan weyddiin.	baajis <i>m.l ld baajin.</i>
baafin <i>m.f.dh eeg baafi. ld baafis.</i>	baakad <i>m.ll/dh (-dyo, m.ll-do, m.db)</i> Warqad adag oo qaab sanduuq leh oo badeecoooyinka lagu rido. <i>ld baako.</i>
baafis <i>m.l ld baafin.</i>	baako <i>m.dh ld baakad.</i>
baah ¹ <i>m.l ld baahid.</i>	baal ¹ <i>m.l (-lal, m.ll/dh)</i> 1. Garbaha haadda ama daayuuradaha ay ku duulaan midkood. 2. Dhogorta shimbiraha. 3. Xaansi jilicsan, cabir gaar ah oo wax lagu qoro leh. 4. <i>ld baalcas.</i> Diqsi weyn oo xoolaha dhiigga ka nuuga, cudurka dhukaankana u kala qaada. 5. Buunshe. 6. B.ka isha: timo yaryar gaagaaban oo ka baxa afka dabollada isha naaslayda. 7. Cudur ku dhaca carruurta oo qaraw iyo caddaad leh. 8. Cudur ku dhaca geela oo qoorta qalloociya.
baah ² <i>f.mg1 (-hay, -hday)</i> War, cudur, daad iwm aad u faafid.	baal ² <i>m.dh (-lo, m.l)</i> Dhinac, doc. Tus. "Baasha midigta ee alaabka istaag".
baahan <i>f.mg4 (-hnaa, -hnayd)</i> 1. Wax baahi hayso ahaansho (nafley). 2. U b.: wax wax u mucurtaysan ahaansho.	baalal <i>m.l</i> 1. Dad daawanaya cayaarta xayaadka. 2. <i>(w) eeg baal¹.</i>
baahasho <i>m.f.dh eeg baaho².</i>	baalalley <i>m.dh.u</i> Xasharaad yaryar oo baalal leh sida badan waqtiga roobka la arko.
baahawadaag <i>m.dh.kh</i> B. ah: dad iskaashi iyo wax wadaqabsi ka dhaxeeya.	baalash ¹ <i>m.l</i> 1. Rinji midabbo badan leh oo gasacado yaryar ku jira oo kabaha la mariyo, luujito. 2. Burush.
baahayn <i>m.f.dh eeg baahee.</i>	baalash ² <i>f.g1 (-shay, -shtay)</i> Kabo luujito marin. <i>ld baalashhee.</i>
baahhee <i>f.g2 (-heeyay, -heysay)</i> U b.: qof ama dad dhibaateysan hanti u urtuurin.	baalashee <i>f.g2 (-sheeyey, -sheysey)</i> <i>ld baalash².</i>
baahi ² <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> U b.: war dad badan u sheegid.	baalasheyn <i>m.dh ld baalashid.</i>
baahi ¹ <i>m.dh</i> 1. Dareen nafleyda ku dhaca marka ay muddo cunto moogaato; gaajo. 2. Xaalad cunto yari oo meel ka dhacda. 3. Dhibaato ay keento wax la'aantooda. Tus. "Biixi lacag buu baahi u qabaa".	baalashid <i>m.f.dh eeg baalash².</i> <i>ld baalasheyn.</i>
baahi ² <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> U b.: cid in ay wax u baahato badid.	baalbaal <i>m.l</i> Macmacaan ka samaysan bur, sonkor iyo ukun oo sida baalka oo kale loo googooyay oo saliid lagu dubay.
baahid <i>m.f.dh eeg baah². ld baah¹.</i>	baalcad ¹ <i>m.dh</i> Waxaro abab ah.
baahillaawe <i>m.l</i> Qofka aan cidna u baahnayn; Alle.	baalcad ² <i>m.l</i> 1. Qaloon loogu talagalay in alla bari lagu samaysto; salool. 2. <i>ld baalcas.</i>
baahin <i>m.f.dh eeg baahi². ld baahis.</i>	baalcas <i>m.l</i> Cayayaan yar, diqsiga u eg, kase weyn oo xoolaha qaniina geeluna ku dhukaamo. <i>ld baal¹ (4), baalcad² (2).</i>
baähin <i>m.f.dh eeg bähini. ld bähisis.</i>	baaldacar <i>m.l (-rro, m.dh)</i> Usha dheer ee dhexda kaga taal geedka dacarta.
baahirsaaf <i>m.l ld baxarsaaf.</i>	baaldhiig <i>m.l</i> Cudur digaagga ku dhaca oo baalashaalkooda dhiig u yeela.
baahis <i>m.l ld baahin</i>	
baähis <i>m.l ld bähin.</i>	
baahitir ¹ <i>m.l ld baahitirid.</i>	
baahitir ² <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Cid baahi ka bi'in.	
baahitirid <i>m.f.dh eeg baahitir². ld baahitir¹.</i>	
baahnaan <i>m.f.dh eeg baahan. ld baahnaansho.</i>	
baahnaansho <i>m.ll/dh eeg baahnow. ld baahnaan.</i>	
baahnow <i>f.mg3 (-naaday, -naatay)</i> U b.: qof baahan noqosh. Tus. "Ebedkiisa lacag ha u baahnaado, kolba anigu wax u diri maayo".	
baaho ¹ <i>m.dh</i> Iskaashi iyo wax wadaqabsi dad gaar ah ka dhaxeeya.	

baaldi *m.l (-iyo, m.dh)* 1. Weel caag ama bir ka samaysan oo af ballaaran iyo siddo la qabsado leh oo biyaha lagu shubto ama lagu qaato. 2. Weel macdan ka samaysan, abbur iyo siddo la qabsado leh oo caanaha lagu shubto; jeeg.

baaldillaacsad *m.l ld baaldillaacsasho.*

baaldillaacsasho *m.f.dh eeg baaldillaacsos. ld baal/illaacsad, baal/illaacsisi.*

baaldillaacsisi *m.l ld baal/illaacsasho.*

baaldillaacsos *f.mg3 (-saday, -satay)* Heerkii ay ku duuli lahayd gaarid (shinbir).

baalentoloji *m.l (taar.)* Barashada noolayaashii dabar go'ay, dhismahooda, degaankooda, tadowurkooda iyo filiqsanaantooda, sida ay muujnayaan hadhaaga raadkoodu.

baalfallaar *m.dh* Shinbir dhabarka ka cad, calooshana madow ciiro bus ah ku leh, oo dabo ganto ah iyo baalal dhadheer oo u eg kuwa fallaarta leh.

baalgorayo *m.dh* Marka meseggada ama gallaydu sabuul yeelan rabto.

baalgub *m.l (-bo, m.dh)* Calaamad uu ku reebo dabku neef geel ah oo baal laga daaweyey.

baali *m.dh (-iyo, m.l)* Qof dumar ah oo aan daryelin nadaafadda nafeeda, hugeeda, aqalkeeda iwm; areebo.

bääl¹ *m.dh* Wax duug noqday muddo dheer dabadeed (dhar iwm).

bääl² *fg2 (-iyay, -isay)* Koofiyad, gammuun iwm, baal u yeelid.

bäälid¹ *m.l* B. ah: wax muddo dheer jiray oo Aad u gaboobay.

bäälid² *f.mg1 (-day, -dday)* Wax muddo dheer jiray, Aad u gaboobid.

bäälidid *m.f.dh eeg bälid².*

bäälín *m.f.dh eeg bälíl². ld bälís.*

bäälís *m.l ld bälín.*

baaliyoobid *m.f.dh eeg baaliyow.*

baaliyoobid *m.f.dh eeg bälíyow.*

baaliyow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Baali noqosho (naag).

baaliyow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Wax duug ah noqosho.

baallacad *m.dh (-ddo, m.l)* Nooc warmaha yaryar ka mid ah oo aan caarad dhuuban lahayn, lehna af ballaaran iyo tiir weyn.

baallayn *m.f.dh eeg baallee.*

baallee *f.mg2 (-leeyay, -laysay)* Ka b.: wax ama meel doc ka jarid.

baalley *m.dh* Ciyaar dhaaqameed jaan iyo jiibinba leh oo dadka isku maaweeлиyo (degaanka Ceergaabo).

baalleybarro *m.dh* Cayayaan afar baal oo waaweyn, xardhan oo qurxoon leh; balanbaalis.

baalquraanle *m.l* Nooc ka mid ah ayaxa oo baalal guduudan oo xardhan leh.

baaltaag¹ *m.l ld baaltaagid.*

baaltaag² *f.g1 (-gay, -gtay)* Gorayo, cantalaay iwm baal fidin.

baaltaagid *m.f.dh eeg baaltaag². ld baaltaag¹.*

baaluq¹ *m.l (-qyo, m.dh)* B. ah: qof da'di qaangaarnimada gaarey.

baaluq² *f.mg1 (-qay, -qday)* Da'dii qaangaarnimada gaarid.

baaluqad *m.dh (-do, m.l)* B. ah: gabar qaangaar ah.

baaluqid *m.f.dh eeg baaluq².*

baaluqnimo *m.dh* Baaluq ahaansho.

baaluqo *m.dh* Qof da'dii baaluqnimada gaarey.

baalxaaf *m.l (-fyo, m.dh)* Nooc ka mid ah warmaha waaweyn oo caarad dhuuban oo dheer leh.

baambow *m.lldh (-wyö, m.dh)* Cantallaa.

baamiye *m.l* Qudaar dhuudhuuban oo yare xoodan ee maraqa lagu dhireeyo, oo dhadhan wanaagsanna ku kordhisaa.

ba'an *f.mg4 (-'naa, -'nayd)* 1. Wax aad u dhibaato badan ahaansho (abaar, colaad iwm). 2. Wax gardaran ahaansho. 3. Ku b.: wax, wax aad uga hela ahaansho. Tus. "Warfaa sigaarkuu ku ba'anyayah". 4. Ku b.: wax, wax aad u yaqaan ahaansho. Tus. "Jaamac xisaabtuu ku ba'anyayah".

baan¹ *m.l (-nan, m.l)* Koox ciidamada ka tirsan oo tunta muusikada gaardiska.

baan² *m.dh* Cunno nafaqo leh oo lagu dheeefyo qof buka ama dhaawac ah.

baan³ *f.mg1 (-nay, -ntay)* Hadal dhaar, faan iyo handadaad isugu jira dihiid.

baanasho *m.f.dh eeg baano.*

baandhayn *m.f.dh eeg baandhee. ld baandhays (2), baandho.*

baandhays *m.l* 1. Dhar ay askartu kubabka ku duuban jirtay. 2. *ld baandhayn.*

baandhee *fg2 (-dheeyay, -dhaysay)* Turub, baandho ku samayn.

baandho *m.dh* Isku qasidda ranka iyo biigga turubka. *ld baandhayn.*

baane *m.l (-nayaal, m.l/dh)* 1. Codkar; nin yaqaan hadal faan, dhaar iyo handadaad isugu jira jeedintiisa. 2. Khaniis. 3. *ld baanise.*

baangad *m.dh (-do, m.l)* Qalab gadaal ku leh daab la qabsado oo ka samaysan bir dheer, xalleefsan, xoodan, hal dhinac wax ku goysa oo geed nugulka iwm lagu jaro.

baani *f.g2 (-iyay, -isay)* Qof buka ama dhaawac ah baan siin.

baanid *m.f.dh eeg baan³*. *ld baanis.*

baanin *m.f.dh eeg baani.*

baanis *m.dh ld baanid.*

baanise *m.l 1. ld baaniso.* Hadal ama dood qoran ama aan qornayn oo meel madal ah laga yiraahdo; khudbo. 2. *ld baane.*

baaniso *m.dh ld baanise (1).*

baaniyaal *m.l (-llo, m.dh)* 1. Hindi ganacsade ah. 2. Qof diinta Hinduuga haysta.

baanjii¹ *m.l* Baaris aan xasillooni iyo nidaam lahayn. *ld baanjiyid.*

baanjii² *f.g1 (-iyay, -iday; -iyi)* Si aan xasillooni iyo nidaam lahayn wax u baarid.

baanjiyid *m.f.dh eeg baanjii².* *ld baanjii¹.*

baankariis *m.l (c.nafli.)* Qanjidh laga helo lafdhabarleyda oo ku yaalla laba-iyotobanlaha iyo beeryarada dhexdhooda. Wuxuu soo daaya insaymyo dheefshiid oo u badan tiribsinoojin, amaylase libays kuna shuba laba-iyotobanlaha iyaga oo sii maraya marinka baankariyeed.

baano *f.g/mg3 (-ntay, -natay)* 1. (*f.g*) Qof buka ama dhaawac ah baan siin. 2. (*f.mg*) Qof bukaan ama dhaawac ka bogasho.

baansad *m.l ld baansasho.*

baansasho *m.f.dh eeg baanso.* *ld baansad, baansi.*

baansi *m.l ld baansasho.*

baansiin *m.l* Saliidda shidaalka ee cayriin marka la sifeeyo qeybaha ka soo baxa middood oo aan midab lahayn dabkana qabsan og oo loo isticmaalo shidaal ahaan; batrool. *ld baansiino, baasiin, baasiino, bansiin, bensiin.*

baansiino *m.dh ld baansiin.*

baanso¹ *m.dh* Geed leh laamo dhaadheer oo xubno leh oo sida dhuumihii dhexda ka daloola, waxaana loo isticmaala dhismaha, samaynta dambiliлаha qaarkood, iwm; qaysaraan.

baanso² *f.mg3 (-saday, -satay)* Qof buka ama dhaawac ah baan siisasho.

baantiisimaada *m.dh (dii.)* Fikrad diineed, taasoo Illaahay in uu yahay wax kasta, dabeeccada iyo caalamka dhexdiisa.

baantookh *f.mg1 (-khay, -khday)* Cid ammaan badan oo ay lahayn sheegasho.

baantookhid *m.f.dh eeg baantookh.*

baantow *m.l.kh* B. ah: dibi dad dil ah oo cidla-joognimo ku abaaday muddo. *ld baantoy.*

baantoy *m.l.kh ld baantow.*

baaq¹ *m.l (-qyo, m.dh)* 1. Cod dheer oo ay isugu yeeraan dad badan oo raabe-raabe u

socda si aanay u kala lumin. 2. Cod ama calaamad gaar ah oo ciidan isugu afgarto. 3. Hadal ama dhaqdhaqaq maldahan oo cid wax lagu fahamsiyo. 4. *ld baaqid.*

baaq² *m.l (-qyo, m.dh) (taar.)* War cad oo rasmi ah.

baaq³ *f.mg1 (-qay, -qday)* Baaq samayn.

baaqad *m.l ld baaqasho.*

baaqasho *m.f.dh eeg baaqo.* *ld baaqad.*

baaqbaaq *f.g1 (-qay, -qday)* Limid; carraggeddin; falid.

baaqbaaqid *m.f.dh eeg baaqbaaq.*

baaqe *m.l (-qyaal, m.l/dh)* 1. Nooc kalluunka ka mid ah oo aad u yaryar; cayddi. 2. Qof (ama wax) wax baaqaya.

baaqi *m.l* Tiro go'an inta ka baxday mooyee inta kale ee ka soo harta; haraa.

baaqid *m.f.dh eeg baaq³.* *ld baaq¹ (4).*

baaqimo *m.dh (-ooyin, m.l)* Neef caana yar; gabno; badho. *ld baaqin.*

baaqin¹ *m.l ld baaqimo.*

baaqin² *m.dh* Summad alif ah oo idaha shanshada ama tagoogta loogu dhigo.

baaquo *f.mg3 (-qday, -qatay)* 1. Meel tegiddeeda ka maqnaan. 2. Ka b.: wax waqtigii loogu talaggalay dib uga dhicid. Tus. "Shirkii wuu baaqday".

baaqsad *m.l ld baaqsasho.*

baaqsasho *m.f.dh eeg baaqso.* *ld baaqsad, baaqsi.*

baaqsqi *m.l ld baaqsasho.*

baaqsqi *f.mg3 (-saday, -satay)* 1. Roob, fasal, rimay iwm waqtii la filayay in ay dhacaan suurtaggal noqon waayid. 2. Ka b.: wax la samayn lahaa ama meel la aadi lahaa ka talabixid.

baaquli *m.l (-iyo, m.dh)* Weel maacuunta ka mid ah, dabool leh sidde lahayn oo wax lagu shubto.

baar¹ *m.l 1.* Fiidda sare ee geed ama timo iwm. 2. Dhoqor dhaadheer ah oo ka baxda kuruska geela dushiisa. 3. Ciyaarta daba-ka-eriga, hal mar oo turubka la qeybiyo laguna ciyaaro. 4. Isha baalkeeda. 5. (*-rar, m.l*) Meel lagu iibsho cabitaanka iyo cunto fudud.

baar² *m.dh (baar, m.dh)* 1. Geedka cawdu ka baxdo, waa dhir oo ay isku bah yihiin timirta, bixiya miraha qoonaha iyo caw oo ka baxa meelaha kulul ee biyaha leh. 2. Nagaar dhulka ku faalalaa oo xooluhu daaqaan.

baar³ *f.g1 (-ray, -rtay)* 1. Wax qarsoon raadin. 2. Wax la qaadan waayay noqosho (badeeco). Tus. "Hilibkii wuu baarey".

baaraabuf *m.dh (-fyo, m.dh)* *ld baaraabuq.*

baaraabuq *m.dh (-qyo, m.dh)* Nooc fangaha ka mid ah oo aan la cunin. *ld baaraabuf.*

baaraan *m.l ld baarid².*

baaraandeg¹ *m.l 1. (-gyo, m.dh)* Dabbaaldeg. 2. *ld baaraandegid.*

baaraandeg² *f.mg1 (-gay, -gtay)* Ka b.: arrin, fikrad iwm aad u hubin.

baaraandegid *m.f.dh eeg* baraandeg². *ld baaraandeg¹ (2).*

baarad *m.l ld baarasho.*

bäarad *m.l ld bärasho.*

baaranoya *m.dh (daaw.)* Jahawareer dhimireed lagu yaqaan isbeddel shahksiyadda ku dhaca iyadoo aan muuqan astaamo kale oo muujinaya jirro dhimir.

baarasho *m.f.dh eeg* baaro. *ld baarad.*

bäarasho *m.f.dh eeg* bäaro. *ld bärärad.*

baarashuud *m.l (-dyo, m.dh)* Dallad weyn, maro ka samaysan oo diyaaradaha looga soo boodo.

baarax *m.l* 1. Meel bannaan oo nabad lagu deggan yahay. 2. Ka baxsan, banka ka jooga.

baarbitureyt *m.l (-tyo, m.dh) (daaw.)* Mid kastoo ka mid ah koox dawooyin ah oo laga sameeyey barbituurig aasidh taaso hoos u dhigta shaqada maskaxda.

baare *m.l (-rayaal m.lldh)* Qof baara arrin la xiriita aqoon ama sir dad.

baarfuran *m.l (-nno, m.dh)* Awr aan weligii la raran.

baari¹ *m.l* 1. Culays, culaab. 2. *ld baariyid.*

baari² *f.g1/2 (-iyay, -iday/-isay; -iyi)* 1. Xoog ku riixid; qof wax ku adkayn; culays saarid. 2. Badeeco beec ka xayirid. 3. Ku b.: wax la naadinaayay qofka qiimaha ugu sarreeya gaara ka iibin.

baarid¹ *m.l kh* B. ah: Wax aad u qabow.

baarid² *m.f.dh eeg* baar². *ld baaraan, baaris³, baaritaan.*

baarin¹ *m.f.dh ld baariyid.*

baarin² *m.dh* Meesha gacatada laga qoto.

baaris¹ *m.l* Neef irmaan oo candhadiisa ayan caano ka muuqan.

baaris² *m.l ld baariyid.*

baaris³ *m.dh ld baarid².*

baaritaan *m.l* 1. Raadinta wax qarsoon. 2. Suuq waayidda badeeco ganac loo soo bandhigay. *ld baarid².*

baariyam-salfeyt *m.dh (kiim.)* Adke cad oo ugu jira macdanta baraytyada si dabiici ah. B. s. kuma milanto biyaha.

baariyid *m.f.dh eeg* baari². *ld baari¹ (2), baarin, baaris², baaryid.*

baarlammaan *m.l (-nno, m.dh)* *ld barlammaan.*

baaro *f.mg3 (-rtay, -ratay)* 1. Xoolo naftu ka baxsayso rafasho. 2. Ku b.: wax burburin ama baabbi'in. Tus. "Beertii dibi qooqan baa ku baartay".

baaro¹ *m.dh* Wasakh midab cad leh oo ka dhalata marka aan la nadiifin xubnaha taraanka dadka aan la gudin.

baaro² *f.g3 (-rtay, -ratay)* Wax qarsoon, raadin.

baarqab *m.l (-byo, m.dh)* Awrka geela loogu daro in uu rimiyo oo aan la rarine baarkisa qaba.

baarramid *m.f.dh eeg* baarran². *ld baarran¹.*

baarran¹ *m.l (-ammo/-anno, m.dh)* 1. Dhawaaq afka ka soo baxa firkad gaar ah lagu cabbirayo; hadal; afeef. 2. *ld baarramid.*

baarran² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* La b.: cid hadal la yeelasho.

baari *m.l (-iyo, m.dh)* 1. Qof waalidkii iyo Eebbaха u dhegannugul. 2. Qof dabeecad wanaagsan.

baarrimasho *m.f.dh eeg* baarrimo.

baarrimo *f.mg3 (-intay, -imatay)* Afeefasho.

baarrinnimo *m.dh* Baari ahaansho.

baarrog *m.l* Hab geelu u ordo oo uu hadba addin iyo lug is xiga isku mar qaada.

baarroho *m.lldh (-ooyin, m.l)* Dhiil yar oo loogu talaggay in lagu shubo caanaha dhayda ah ee la rabo in ay fadhi noqdaan.

baarug *f.mg1 (-gay, -gtay)* 1. Badar, bariis iwm oo la kariyay tarmid. 2. Badeeco iwm baarid.

baarugid *m.f.dh eeg* baarug.

baaruud *m.dh (-do, m.l)* Budo maaddo qaraxda ah, fuuqa xabbadda ku jira oo gumuca ridda.

baaryid *m.dh ld baariyid.*

baaryoomid *m.f.dh eeg* baaryoon.

baaryoon *f.mg1 (-oomay, -oontay; -oomi)* Markab ama doon dekad ka furasho, ka goosasho.

baas¹ *m.l (-sas, m.l)* 1. Dhibaato aad u weyn; belo. 2. Warqad aqoonsi oo lagu galoo meel gaar ah sida xeryaha ciidamada, dekedaha iwm. 3. Rasaasi si is daba joog ah u dhacda.

baas² *f.g1 (-say, -stay)* Imtixaan gudbid. Tus. "Cali, imtixaankii wuu baasay".

baasaboorto *m.l (-rro, m.dh)* Dokumeenti sharciyeysan oo dalalka adduunka loogu kala gudbo; dalkumar. *ld baasaboorto.*

baasaboorto *m.dh ld baasaboorto.*

baasarac *m.l ld baasarac.*

baasarce *m.l* Nooc ka mid ah bariiska oo leh dhuux guduudan oo macaan. *ld baasarac.*

baasaysad *m.l ld baasaysasho.*

---

baasaysasho <i>m.f.dh eeg baasayso. ld baasaysad, baasysi.</i>	baatul¹ <i>m.l ld baatulid.</i>
baasaysi <i>m.l ld baasaysasho.</i>	baatul² <i>f.g1 (-ulay, -ushay)</i> Hanti si tashii la'aan ah u isticmaalid. Tus. "Wiilkii dukaankii buu baatulay".
baasayo <i>f.mg3 (-stay, -satay)</i> Wax inay shar leeyihii aaminid.	baatulan¹ <i>f.mg1 (-lmay, -lantay; -lmi)</i> Wax la baatulay noqosho (hanti).
baash <i>m.l ld baashi.</i>	baatulan² <i>f.mg4 (-lnaa, -lnayd)</i> Wax la baatulay ahaansho (hanti).
baashaal¹ <i>m.l</i> 1. Sheeko, ciyaar iwm oo waqtii isku dhaafin. 2. <i>ld baashaalid.</i>	baatulid <i>m.f.dh eeg baatul². ld baatul¹.</i>
baashaal² <i>f.mg1 (-aalay, -aashay)</i> Sheeko, ciyaar iwm. waqtii ku dhaafin.	baatulmid <i>m.f.dh eeg baatulan¹.</i>
baashaali <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Qof kale sheeko, ciyaar iyo waqtii ku dhaafin.	baatulnaan <i>m.f.dh eeg baatulan². ld baatulnaansho.</i>
baashaalid <i>m.f.dh eeg baashaal². ld baashaal¹ (2).</i>	baatulnaansho <i>m.l/dh ld baatulnaan.</i>
baashaalin <i>m.f.dh eeg baashaali.</i>	baawasiir <i>m.l ld bawaasiir.</i>
baashaar <i>m.l (-rro, m.db)</i> Kuul baro yaryar leh oo haweenku ku xarragoodaan.	baawee <i>f.g2 (-weeyay, -weysay)</i> War qarsodi ku haboon faafin. Tus. "Cali ayaa dadkii nagu baaweeeyey".
baashad <i>m.fl eeg baasho.</i>	baaweyn <i>m.f.dh eeg baawee.</i>
baashee <i>f.g2 (-eeyay, -eeysay)</i> Dhunko.	baaxaaddeg¹ <i>m.l ld baaxaaddeg¹.</i>
baasheyn <i>m.f.dh eeg baashee.</i>	baaxaaddeg² <i>f.mg1 (-gay, -gtay) ld baaxaaddeg².</i>
baashi <i>m.l (-iyo, m.db)</i> Waraaqaha turubka midka yeekaha ku xiga oo boqorka ku sawiranyahay. <i>ld baash.</i>	baaxaaddegan <i>f.mg4 (-gnaa, -gnayd) ld baaxaaddegan.</i>
baashir <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Si wanaagsan oo farxad iyo reyn-reyn leh qof u qaabilid.	baaxaaddegid <i>m.f.dh ld baaxaaddegid.</i>
baashirid <i>m.f.dh eeg baashir.</i>	baaxaaddegaan <i>m.db ld baaxaaddegaan.</i>
baasho¹ <i>m.db</i> Dhunkashada dhabanka ama dibnahaa la iska shumiyo.	baaxaaddegaansho <i>m.l/dh ld baaxaaddegaan.</i>
baasho² <i>f.mg3 (-shtay, -shatay)</i> Baal goray iwm iyadoo libin lagu muujinayo madaxsurasho. 2. Gammuun, baal ku dhiegasho.	baaxaaddeg¹ <i>m.l Degganaan la'aan joogto ah. ld baaxaaddeg¹.</i>
baasid <i>m.f.dh eeg baas².</i>	baaxaaddeg² <i>f.mg1 (-gay, -gtay)</i> Degganaan la'aan joogto ah la kulmid. <i>ld baaxaaddeg².</i>
baasiin <i>m.l ld baansiin.</i>	baaxaaddegan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax la kulmay degganaan la'aan joogto ah ahaansho. <i>ld baaxaaddegan.</i>
baasiino <i>m.db ld baasiin.</i>	baaxaaddegid <i>m.f.dh eeg baaxaaddeg². ld baaxaaddegid.</i>
baasilas <i>m.l (baay.)</i> Bakteeriya kasta oo qaab uleed leh ama u dhuubar sida usha.	baaxaaddegaan <i>m.f.dh eeg baaxaaddegan. ld baaxaaddegaan, baaxaaddegaansho, baaxaaddegaansh</i>
baaskiil <i>m.l (-llo, m.db)</i> Gaadiid laba lugoodle ah, aan matoor lahayn oo lagu socodsiyo lugaha.	baaxaaddegaansho <i>m.l/dh ld baaxaaddegaan.</i>
baasto <i>m.db</i> Cunto ka samaysan bur la qallajijey oo qaabab kala duwan leh oo la cuno.	baaxad <i>m.db</i> Ballac.
baastoolad <i>m.db ld bastoolad.</i>	baaxadsoore <i>m.l (-rayaal m.l/dh)</i> Meesha baaxadda bartankeeda ah; wax fidsan oo ballaaran wadaagiiisa; dhex; bartame.
baatad <i>m.db</i> Marka labada dhan ee iska soo horjeeda ay dhibco isla 'eg qabtaan (cayaar turub); doroo. <i>ld baaddad.</i>	baaxeer <i>m.l (-rro, m.db)</i> Qof bashaash ah.
baati <i>m.l (-iyo, m.db)</i> Dhar cudbi ah, adag oo midabo leh.	baay <i>m.db (xis.)</i> Saamiga uu meeriska goobo kasta la sameeyo dhexroorka goobada. Seebid ahaan waxay le'egtahay 3.14159... waa tiro ka sareysa garashadá qiimaheeda dhabta ah lama qori karo haseyeeshee waa la cabbiri karaa ilaa heer saxnimo.
baatir <i>m.db (-rro, m.db)</i> Qaalin geel ah oo aan rimin waqtigii ay riimi lahayd.	baayac¹ <i>m.l ld baayacid.</i>
baatooloji <i>m.l (daaw.)</i> Qayb ka mid ah cilmiga daawada oo ku shuqul leh cudurrada, waxyaabaha sababa iyo dhibaatada ay gaadhsiiyaan jidhka.	baayac² <i>f.g1 (-cay, -cday; -yici)</i> Wax ganacsu u yaal qiimahooda weyddin; gorgorin.

baayacad *m.l* Weyddiinta qiimaha wax ganacsii u yaal. *ld baayacasho*.

baayacasho *m.f.dh eeg* baayoco. *ld baayacad*.

baayacmushtar¹ *m.l ld Biicmushtarid; biicmushtari*.

baayacmushtar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* *ld biicmushtari²*.

baayacmushtari *m.l ld biicmushtari*.

baayacmushtarid *m.f.dh ld biicmushtarid*.

baayaco *f.g3 (-cday, -atay)* *ld baayoco*.

baayactamid *m.f.dh eeg baayactan²*. *ld baayactan¹*.

baayactan¹ *m.l ld baayactamid*.

baayactan² *f.mg1 (-amay, -antay)* Wax iib u yaal qiimahooda ka doodid.

baaybal *m.l (dii.)* Kitaabka diimeed oo muqaddaska u ah yahuudda iyo kirishtaanka.

baayicid *m.f.dh eeg baayac²*. *ld baayac¹*.

baayir¹ *m.l kh (-rro, m.dh)* B. ah: qof aad u been badan; beenlow; beenaale.

baayir² *f.mg1 (-ray, -rtay)* Cayilid, wax buuran noqosho.

baayirid *m.f.dh eeg baayir²*.

baayirnimo *m.dh* Baayir ahaansho.

baayoco *f.mg3 (-yacday, -yacatay)* Badeeco qiimheeda weyddiisasho; gorgori. *ld baayaco*.

babac¹ *m.l/dh (-cyo, m.l)* 1. Daaddagga buurta ama taaggaa; hoobad. 2. Si aan toos ahayn ee wax loo dhigo. 3. *ld babcid*.

babac² *f.g/mg1 (-bcay, -bacday; -bci)* 1. *(f.g)* Wax si dadab ah u dhigid. 2. *(f.mg)* Ka b.: wax jaho uu ku toosnaa ka weecin.

babacdhibig¹ *m.l ld babacdhibid*.

babacdhibig² *f.mg1 (-gay, -gray)* U b.: cid, wax dhibaato leh oo ku soo aaddan difaacid.

babacdhibid *m.f.dh eeg babacdhibig²*. *ld babacdhibig¹*.

babactamid *m.f.dh eeg babactan²*. *ld babactan¹*.

babactan¹ *m.l ld babactamid*.

babactan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Ciyaaro fudud sida legdin, orod iwm ku tartamid.

babbaay *m.l* Geed-mirood dheer, lugtool ah oo baarka sare ku leh caleemo balballaaran iyo miro waaweyn, macaan oo leh iniino filfisha u eg; mafafaay.

babbad *m.l* 1. B. ah: meel aan gabbaad lahayn oo dabayl badan. 2. *ld babbasho*.

babban *m.l (-nno, m.dh)* *ld bamban*.

babbasho *m.f.dh eeg* babbo. *ld babbad*.

babbi *f.g2 (-iyay, -isay)* Si dab loo ololiyo ama wax kulul loo qaboojiyo, hawada ku xeeran babbis ku dhaqdhaqaajin.

babbin *m.f.dh eeg* babbi. *ld babbis (2)*.

babbis *m.l (-yo, m.dh)* 1. Qalab sida badan caw laga sameeyo oo wax lagu babbivo. 2. *ld babbin*.

babbisjinni *m.l* Balanbaalis

babbo *f.mg3 (-baday, -batay)* Wax dabayl xooggan oo dhacaysa awgeed aad u ruxasho.

babcan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax gudub ama babbac loo dhigay ahaansho.

babcanaan *m.f.dh eeg* babcan. *ld babcanaansho*.

babcanaansho *m.l/dh ld babcanaan*.

babcid *m.f.dh eeg* babac². *ld babac¹ (3)*.

bac *m.dh (-cyo, m.l)* 1. Maaddo balaastiig ka samaysan, khafiif ah oo wax lagu deto, dambiilo wax lagu ritana laga sameysto. 2. Dharbaaxo; jaawin.

bacaac *m.dh 1*. Qalaad. 2. B. ah: qof nacas ah.

bacaad *m.l* Ciid badan, jilicsan, boor lahayn oo aan lagu socon karin.

bacaadcelin *m.dh* Ka hortagga bacaad fidaaya iyadoo geedo lagu beeraayo.

bacaad-qaab-bileed *m.l (juqr.)* Carro meel ku ururtay oo leh qaabka bisha taas oo samaysanta marka jihada dabayshu si yar isubeddesho. Carradaasi dhanka dabaysha xigta tuur ayay ku leedahay janjeerkeedu sahlanyahay; dhanka dabaysha ka horjeeddana golxo ayey leedahay, janjeerkeeduna ma sahlana; geesuhuna hoos bay tilmaamayaan. Carradaasi way sii dhaqaqaadka marka ay carro kale hesho. Kelican-keli iyo kooxkoox way u dhacdaa.

bacad *m.l (-ddo/-dyo, m.dh)* 1. Dhul bacaad buuxiye oo lamaddegaan ah. 2. Midab caddaan ah oo mid kale oo yari ku dhafanyakay oo geelu yeesho. 3. Meel kulul oo qorraxda hayso.

bacadle *m.l (-layaal, m.l/dh)* 1. Ganacsadee meel bannaan oo aan dhisneyn wax ku iiibsanaaya. 2. Meesha bacadluhu wax ku gato. 3. Awr rarey ah oo xoog badan.

bacaraar *m.l (-rro, m.dh)* 1. Sanka qeybtisa sare ee dhuuban. 2. Sanka intiisa hore oo aan lafta lahayn.

bacaroor *m.dh* Geed nagaar leh buruq sun ah iyo caleemo balballaaran oo geelu daaqo; balalo.

bacaw¹ *m.l/dh (-wyo, m.dh)* Qof la baaseeysto oo la aaminsanyaay in uu nasibdarro wato.

---

bacaw ² <i>m.db</i> Nooc quraanyada ka mid ah, midab cas leh, kooxkooxna u socota, aad u qurmoon oo yacayda cunta.	bacsii <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> Dharbaaxo ku dhufasho (qof).
bacayr <i>m.db (-ro, m.l)</i> Jaad ugaarta ka mid ah sagaarada ka weyn deeradana ka yar, midab dambas ah iyo dhego balbalaaran leh, kuna nool meelaha biyaha badan; dhusaas.	bacsii <i>m.f.db eeg</i> bacsii.
bacdad <i>m.db</i> Fara badan.	bad <i>m.l ld bed³</i> .
bacdamaa <i>xi.</i> Eray lagu xiriiryo weer sababley ah. <i>ld maadaama.</i>	bad ¹ <i>m.db (-do, m.l)</i> 1. Biyo badan, dhanaan oo dhulka intiisa badan ku rogan; maanyo. 2. Goobta lagu ciyaaro turubka. 3. B.da gabayga: baabka gabayga.
bacdi <i>m.db, fk</i> Ka bacdi: kaddib; dabadeed.	bad ² <i>f.g/lg1 (-day, -dday)</i> 1. (<i>f.g.</i>) Cid wax dhibaato leh oo aysan raalli ka ahayn ku jirrabid. 2. (<i>f.lg.</i>) <i>ld bid.</i>
bacle <i>m.l</i> Geed nagaar aan qodax lahayn oo dhirta daawada ka mid ah.	badad <i>m.db (-dyo, m.db) (fis.)</i> Dululaatiga laga dareemi karo xoog; xooggaasi oo uu sababay jiritaanka walax taalla bar ka mid ah: a) birlabeed, b) danabeed c) badad cujisjiidad.
bacleel <i>f.g1 (-eelay, -eeshay)</i> Si gudub ah wax u eegid.	badad-birlabeed <i>m.db (-dyo, m.db) (fis.)</i> Badad xoog oo ka jira weegaarka birlab ama gudbiye qulqul danab wada.
bacleelid <i>m.f.db eeg</i> baacleel.	badalli <i>m.l</i> Rati aan wel i ranka loo layliyin.
bacood <i>m.db</i> Meel taag ah oo aan geedo lahayn.	badan ¹ <i>m.l</i> B.keenna, b.kiina iwm: intenna badan, intiinna badan iwm.
bacramid <i>m.f.db eeg</i> bacran ¹ .	badan ² <i>f.mg4 (-dnaa, -dnayd)</i> Wax aan tiradoodo yarayn ahaansho.
bacran ¹ <i>f.mg1 (-amay, -antay; -ami)</i> Wax dildilaac yeeshay noqosho (muraayad, laf, derbi iwm).	badanaa <i>fk.</i> Inta badan, marar badan, aalaa. Tus. "Birtu badanaa way mirirtaa".
bacran ² <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax dildilaac yeeshay ahaansho (muraayad, laf, derbi iwm).	badan-midab-ileys <i>m.db (-syo, m.db) (fis.)</i> Kaah birlabdanabeed leh iskujir hirbaacyo kala duwan, lagumana soo koobi karo kaahyada la arki karo. <i>Eeg</i> dhafan midab-ileys.
bacranaan <i>m.f.db eeg</i> bacran ² . <i>ld bacranaansho.</i>	badar <i>m.l</i> Nooc ka mid ah dalagga la beerto oo leh iniino la cuno, lana keydin karo, sida: galleyda, masaggada, iwm.
bacranaansho <i>m.lldh ld bacranaan.</i>	badasho <i>m.f.db eeg</i> bado.
bacrimane saygot <i>m.l (-ooyin ..., m.l) (baay.)</i> Gaamayt dheddig oo bacrinsan: waa maxsuulka is kudarsanka bu'da ugxpanta iyo xawada ama boodh faxalka.	badbaadayn <i>m.db ld badbaadin.</i>
bacrimayn <i>m.f.db eeg</i> bacrimee. <i>ld bacrimays, bacrimin, bacrimis.</i>	badbaadasho <i>m.db ld badbaadsasho.</i>
bacrimays <i>m.l ld bacrimayn.</i>	badbaadayso <i>f.g3 (-stay, -satay)</i> <i>ld badbaadso.</i>
bacrimee <i>f.g2 (-meeyay, -maysay)</i> 1. Unug tarmineed lab, unug tarmineed dheddig dhix gelid. 2. Dhul si uu bacrin u noqdo digo ama walax kiimika ah ku shubid. <i>ld bacrimi.</i>	badbaadee <i>f.g2 (-deeyay, -deysay)</i> <i>ld badbaadi.</i>
bacrimi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> <i>ld bacrimee.</i>	badbaadi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax khatar ka nabadgelin. <i>ld badbaadee.</i>
bacrimin ¹ <i>m.db ld bacrimayn.</i>	badbaadin <i>m.f.db eeg</i> badbaadi. <i>ld badbaadayn, badbaadis.</i>
bacrimin ² <i>m.db</i> Habka isku darsanka unugyada taranka ee labka iyo dheddigga si ay u sameeyaan bacrimane.	badbaadis <i>m.l ld badbaadin.</i>
bacrimis <i>m.l ld bacrimayn.</i>	badbaado <i>m.db</i> Xaalad aan khatar lahayn oo ay wax ku sugnaadaan.
bacrimiye <i>m.l (-yayaal, m.l/dh)</i> 1. Daawo digo iwm oo dhul lagu shubo si bacrin looga dhigo. 2. Unug tarmineedka lab marka uu dhix galo unug tarmineedka dheddig.	badbaadsasho <i>m.f.db eeg</i> badbaadso. <i>ld badbaadasho.</i>
bacrin <i>m.db</i> Dhul carrasan oo wax ka soo bixi ogyihii; ubgaad.	badbaadso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Ka b.: qof, wax khatar ku sugnaa ka samatabbaxsasho. <i>ld badbaadayso.</i>
bacrin-la'an <i>m.db (daaw.)</i> Awood la'aan in naagtú uur qaaddo ama ninku wax rimin kari waayo.	

badbad *f.mg1 (-day, -dday)* Wax karsamaya takhid.

badbadi *f.mg2 (-iyay, -isay)* Ka b.: wax, xadkooda dhaafin.

badbadid *m.f.db eeg* badbad.

badbadin *m.f.db eeg* badbad.

badbox¹ *m.l* Guuridda reero xagga badda u guuraan si ay uga samatabbaxaan dhibaatada dhuugga, baalka iwm.

badbox² *f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)* 1. Ka b.: halis ka samatabbixid. 2. Ka b.: si looga samatabbaxo dhibaatada dhuugga, baalka iwm xagga badda u guurid (reero).

badbeed *f.g1 (-day, -dday)* Si toos ah wax uga hortagid.

badbeedid *m.f.db eeg* badbeed.

badbixid *m.f.db eeg* badbox.

baddal¹ *m.l ld* beddelid.

baddal² *f.g1 (-alay, -ashay)* *ld* beddel².

baddalaad *m.db ld* beddelid.

baddalan¹ *f.mg1 (-lmay, -lantay; -lmi)* *ld* beddelan¹.

baddalan² *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* *ld* beddelan².

baddalasho *m.f.db ld* beddelasho.

baddalid *m.db ld* beddelid.

baddalmid *m.db ld* beddelmid.

baddalnaan *m.db ld* beddelnaan.

baddalnaansho *m.l/dh ld* beddelnaan.

baddalo *f.g/f.mg3 (-ashay, -alatay)* *ld* beddelo.

bad-dhac *m.l/dh* 1. Qof ku nool khayraadka badda oo kaliya. 2. Qof ku xildheer arrimaha badda.

badeecad *m.dh (-do, m.l)* 1. *ld* badeeco. Alaab loogu talagalay in laga ganacsado. 2. Jalxad dhuun dheer oo bir ah oo lagu nuugo qaaca ka dhasha tubaakada ay dhuxushu shiddo ee ku jirta saxanka afkeeda daboola.

badeeco *m.dh (-ooyin, m.l)* *ld* badeecad (1).

badeel *m.l ld* badiil.

badfur *m.l (juqr.)* Xilliga dhaqdhaqaqa gaadidka baddu uu jiro ama uu furanyahay. Badda Carabta, waqtiga jilaalka ah oo ay dhacayo dabaysha mansuunta ee ka immaanaysa lid-gufaacada Sayberiya, kolkaas oo dabayluhu fududyihii Badda Carabta dusheeda, taas oo u wanaagsan badmaaxidda gobolkaas. *ld* badfur.

badfur'an *m.l ld* badfur.

badhan *m.l (-amo, m.dh)* Shey yar oo caag, bir iwm ka samaysan, wareegsan xalleefsan daloollo leh oo dharka la gashado meelo gaar ah looga tolo si uu dacalladooda isugu qabto; galuuus.

badhax *m.l (-xyo, m.db)* (baay.) Tafiirta ay waalidkood ugu yaraan hal astaan ku kala duwanyihiin.

badhaysi *m.l* Wax tiradooda aad u badantahay qiimahooduna yaryahay.

badhe *m.l (-dhyaal, m.l/db)* (jugr.) Goobo la mala-awaalay oo taalla bartamaha labada cirif dhexdooda, waxaana sameeyay goobahaas sallax la dhex mariyay bartamaha goobahaasi isla markaas waa bartamaha dhulka, waa goobo weyn, wareeggeeduna waa kan ugu dheer ee dhulka; dhulbar.

badhi¹ *m.l ld* bari¹.

badhi² *m.db (-iyaal, m.l/db)* (bot.) Xubin (dhir) qaybta dhulka ka hoosaya ah, taas oo u suurta gelisa inuu noolaado xilli abuur ilaa xilliga ku xiga. Badhidu waa xiddo isbeddel ku dhacay oo jirrid gaaban oo ballaadhan leh. Tus. "Basal".

badhiwale *m.l (-ayaal, m.l/db)* Qof shaqo hoosaadka xafiiska qabta; adeege.

badho *m.db* 1. Neef caano yar; baaqimo; gabno. 2. Dhex, kalabar, bartame.

badi¹ *m.db* 1. Wax tirsama intooda badan. 2. (fk) Alaaba, sida qaliibka ah, inta badan, badanaa, guud ahaan.

badi² *f.g/mg1/2 (-iyay, -iday/-isay; -iyi)* 1. (f.g) Wax in go'an ahaa, in kale oo la nooc ah ku darid. 2. (f.mg) Ka b.: cid tartan kaga adkaan. 3. Ka b.: wax, cid uga aqoon badnaan; ka rayn. 4. Ka b.: wax intii loo baahnaa in ka badan ku darid. Tus. "Shaahii sonkor buu ka badiyey".

badid *m.db eeg* bad². *ld* bidid.

badidhace¹ *m.l (xis)* Walaxda ama qiiamaha leh rakaadka ugu sarreeya ee daato.

badidhace² *m.l (-cayaal, m.l/db)* 1. Wawa uu sheegaa laba dhinac ee geesole oo wadaaga gees. 2. Wawa uu sheegaa laba xaglood oo wadaaga gees iyo dhinac. 3. Laba weji oo ka mid ah wejiyada salxaale oo uu ka dhexeeyo getfin wadaag ah.

badiil *m.l (-llo, m.dh)* Qalab loo adeegsado carro qaadidda oo ka kooban bir yar ballaaran, godan iyo daab la qabsado. *ld* badeel.

badin *m.f.db ld* badiyid.

badis *m.l ld* badiyid.

badiyid *m.f.db eeg* badi². *ld* badin, badis.

badmaax *m.l (-xyo, m.db)* Nin ka mid ah shaqaalaha maraakiibta ka shaqeeya.

badmar *m.l (-rro, m.db)* Qof safarro badeed oo badan ka qeybgalay. *ld* badmaren.

badmaren *m.l ld* badmar.

badmarid *m.dh* Safarka biyaha dushooda ama hawada dhexdeeda.

badnaan *m.f.dh* 1. *ld* **badnaansho, badni.** *eeg* badan². 2. (*fk*) Ugu b.: ugu weyn, ugu sarraya.

badnaansho *m.l/dh eeg* badnow. *ld* **badnaan** (1).

badni *m.dh ld* **badnaan** (1).

badnow *f.mg3 (-naaday, -naatay)* Wax badan noqosho.

bado *f.mg3 (-atay, -adatay)* Wax tiradooda kordhid.

badow *m.l (badow /-wyo, m.dh)* 1. Qof degaanka uu markaa joogo aqoon yar u leh. 2. Qof aan ilbax ahayn.

badownimo *m.dh* Badow ahaansho.

badraan *m.l/dh (-nno, m.dh)* Qof isla weyni iyo kibir badan.

badraannimo *m.dh* Batraan ahaansho.

badrad *m.dh (-do, m.l)* 1. Kibir iyo aabi badan. 2. Saxon dheer oo bir ka samaysan oo rootiga lagu safo marka la dubayo.

badsad *m.l ld* **badsasho.**

badsasho *m.f.dh eeg* badso. *ld* **badsad, badsi.**

badsi *m.l ld* **badsasho.**

badso *f.g3 (-saday, -satay)* 1. Wax la haystay in kale oo la nooc ah ku darsasho. 2. Qof, qeybtisii in ka badan qaadasho.

baduug *f.g1 (-gay, -gtay)* Alaab aad u burburin. *ld/baduupi, baduuoq.*

baduugan¹ *f.mg1 (-gmay, -gantay; -gmi)* Wax la baduuqay noqosho. *ld/baduugan¹.*

baduugan² *f.mg4 (-gnaa, -gnayd)* Wax ka baduuqay ahaansho. *ld/baduugan².*

baduugid *m.f.dh eeg* baduug. *ld* **baduugis, baduujin, baduujis, baduuqid, baduuqis.**

baduugis *m.dh ld* **baduugid**

baduugmid *m.f.dh eeg* baduugan¹. *ld* **baduuqmid.**

baduugnaan *m.f.dh eeg* baduugan². *ld* **baduugnaansho, baduuqnaan, baduuqnaansho.**

baduugnaansho *m.l/dh ld* **baduugnaan.**

baduuij *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld* **baduug.**

baduuijin *m.dh ld* **baduugid.**

baduujis *m.l ld* **baduugid.**

baduuq *f.g1 (-qay, -qtay)* *ld* **baduug.**

baduuqan¹ *f.mg1 (-qmay, -qantay; -qmi)* *ld* **baduugan¹.**

baduuuqan² *f.mg4 (-qnaa, -qnayd)* *ld* **baduugan².**

baduuuqid *m.dh ld* **baduugid.**

baduuuqis *m.dh ld* **baduugid.**

baduuuqmid *m.dh ld* **baduugmid.**

baduuuqnaan *m.dh ld* **baduugnaan.**

baduuuqnaansho *m.l/dh ld* **baduugnaan.**

badweyn¹ *m.dh* 1. Biyo badeed badan, dhul aad u ballaaran ku fadhiya oo adduunka u kala qeybiya qaarado, sida Atlaantigga, Hindiya iwm. 2. Meel badda dhexdeeda ah oo xeebta ka fog.

badweyn² *m.dh (-nno, m.dh) (juqr.)* Gogol biyo cubso leh ah oo ku wareegsan dhul weynyeasha dunida. Biyahaas iyaga ah waxaa loo qaybiyya dhawr qaybood oo waaweyn, dhammaantood waxay dabboolaan 71% ee dusha dunida.

badwi *m.l (badwi/-iyo, m.dh)* *ld* **badow.**

badwyiyad *m.dh (-do, m.dh)* Haweeney, aan reer magaal ahayn, aan wax aqoonin.

badxidhan *m.dh (juqr.)* Xilliga dhaqdhaqaqa gaadiidka baddu uu xiranyahay. Badda Carabta, xilliga xagaaga oo ay dhacayaan dabaylaho mansuunta waqooyi galbeed, waa marka dabaylaho xeeb-ku-jeedka ah ee ka immaanaya dhanka Soomaaliya ay ka dhigaan Badda Carabta mid duufaani ka dhacayso oo aan suurtaggelinayn badmaaxidda gobolkaas. *ld* **badxir, badxiran.**

badxir *m.l* Xilliga baddu kacsantahay oo ayan dhoofi karin doonyaha shiraaca lihi. *ld* **badxidhan.**

badxiran *m.l ld* **badxidhan.**

badyaro *m.dh (-ooyin, m.l)* Bad yar oo badweynita ka so dillaacdya oo berri fadhida; gacan.

baf *m.dh.sh.r* B. dheh: cod lagu muujiyo wax si kedo ah lagu jebiyo.

bafto *m.dh (-ooyin, m.l)* Dhar cudbi ka samaysan, aad u cad, fudud, quruxsan oo go'yo shaarar iwm laga tosho.

baga *e.d* Waa ku fiican tahay! Istaahil!

bagaago *m.dh (-ooyin, m.l)* Dhako.

bagaf *m.l* 1. Weel aan weyneyn, in yar godan oo aan wax badan qaadin. 2. Nooc warmaha ka mid ah oo af ballaaran oo badeelk u eg leh.

bagafsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax bagaf ah ahaansho.

bagafsanaan *m.f.dh eeg* bagafsan. *ld* **bagafsanaansho.**

bagafsanaansho *m.f.dh ld* **bagafsanaan.**

bagagax *m.dh.sh.r ld baf.*

bagagi *m.dh.kh* B. ah: basari; baali, areebo.

bagal *m.l* Khudrad cagaar ah oo leh caleemo balballaaran iyo buruq dhuuban oo dheer oo la cuno. *ld baqal¹ (2), begel.*

bah *m.db (-ho, m.l)* 1. Naago nin qabo middood iyo carruurteeda. 2. Isku b. ah: carruur hooyo keli ahi wada dhashay.

bah *m.db (-ho, m.l)* Xiddigo dayaxu maro oo u dhixeyya xoor iyo faruuryo. *ld bahoo.*

bahaahin *m.l 1. (u)* Xoolo la dhaqdo. 2. Qof aan caqli badan lahayn. *ld bahaaiin, bahaayin.*

bahaaiin *m.l ld bahaahin.*

bahaayin *m.l ld bahaahin.*

bahal¹ *m.l (-llo l-lo, m.db)* 1. Nafleyda inta dadka iyo duunyada wax yeeleysa ama qaabkoodu cabsi geliya ee aan cayaanka ahayn. 2. Wax. 3. B. ah: qof dilaa ah.

bahal² *m.db* 1. Wax dad dhiba. 2. Haweenwy naxriisdaran.

bahaldile *m.l (-layaal, m.db)* 1. Nin qolo ama col wada oo ugu horreyya xagga geesinnimada iyo dagaalka. 2. Nin beel madax u ah. *ld bahaldileen.*

bahaldileen *m.l (-nno, m.db) ld bahaldile.*

bahalhiglo *m.db (bahalahiglo, m.l)* Bahal cagaardaaq ah oo koox koox u socda oo yeyda u eg aadse uga yar.

bahalloosaad *m.l.u* Xamaaratada iyo cayaanka intooda sunta leh ama qaabkooda laga cabsado ee habeenkii socda. *ld bahalhoose.*

bahalhoose *m.l.u ld bahalhoosaad.*

bahalnimo *m.db* Bahal ahaansho.

bahaloobid *m.f.dh eeg bahalow. ld bahalow¹.*

bahalow¹ *m.l ld bahaloobid.*

bahalow² *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* 1. Bahal noqosho. 2. Waraaboobid.

bahardaac¹ *m.l* Fadhi kala daadsanaan leh oo aan la rabin in dhaqso meel looga kaco.

bahardaac² *f.mg1 (-cay, -cday)* Si kala daadsanaan leh muddo badan meel u fariisasho.

bahardaaci *f.g2 (-iyay, -isay)* Is b.: si kala daadsanaan leh muddo badan meel u fariisasho.

bahardaacid *m.f.dh eeg bahardaac².*

bahardaacin *m.f.dh eeg* bahardaaci. *ld bahardaacis.*

bahardaacis *m.dh ld bahardaacin.*

bahardaadi *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Is b.: is ballarin. 2. Is b.: is weyneysiin; isqaadqaadid.

bahardaadin *m.f.dh eeg* bahardaadi.

bahaysad *m.l ld bahaysasho.*

bahaysasho *m.f.dh eeg* bahayso. *ld bahaysad, bahaysi.*

bahaysi *m.l ld bahaysasho.*

bahayso *f.g3 (-stay, -satay)* 1. Cid qaraabeyasho. 2. Cid gaashaanbuuro la yeelasho.

bah-cadceed *m.db (-ho ..., m.l) (c.fal)* Koox walax cireeddo ah oo ka kooban qorraxda, meereyaasha, oo ku dul meeraysta, meereyareyaasha (planetoid or asteroid), seefta cirka, shuhububa, cirka-soo-dhacaha iyo dayax gacmeeddada ku meeraysta meerayaasha, sida dayuxu dhulka ugu meeraysto.

bahgaatama *m.db* Dugaagga intooda gaadmada wax ku dila oo ay ka mid yihiin libaaxa, shabeelka, haramcaska iyo guduudanaha.

bahgulufto *m.db* Dugaagga intiisa aan gaatamin oo orodka wax ku dila.

bahnimo *m.db* Bah ahaansho.

baho *m.l (c.fal.)* Uruur xiddigaha ka mid ah oo u dhixeyya Xoorka iyo Faruuryaha. *ld bäh.*

baahoobid *m.f.dh eeg bahow². ld bahow¹.*

bahow¹ *m.l ld baahoobid.*

bahow² *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* La b.: cid, gaashaanbuur la noqosho.

bawhadaag *m.dh.u* 1. Walaalo isku hooyo ah aan isku aabbo ahayn. 2. Dad, ummad, iwm oo isgaashaanbuursi ka dhixeyyo.

ba'id *m.dh ld bi'id*

baji *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Cid cabsi gelin. 2. Wax sida ukun iwm, jebin. 3. Bujin.

baji *f.mg2 (-iyay, -isay) ld boji.*

bajino *m.db ld bojiino.*

bajin *m.f.dh eeg baji.*

bajin *m.dh ld bojin.*

bajis *m.l* 1. Jid cusub oo dhowaan dhalad ah. 2. *ld bajin².*

bakaal *m.l (-llo, m.db)* 1. Cudur isha ku dhaca oo ay yeelato bar cad. 2. Meeraha labaad oo qorraxda ku wareega oo u dhixeyya dhulka iyo dusaga; xiddigta waaberi; waxaraxir. 3. Qof lixaad weyn.

bakaar *m.dh (-ro, ml.)* 1. Godka badarka lagu kaydiyo. 2. Badar muddo god ku jirey. *ld bukaar.*

bakaaroobid *m.f.dh eeg bakaarow.*

bakaarow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Badar, wax duug ah noqosho.

bakad *m.dh (-dyo, m.db)* Dhul bannaan oo aan dhir la dugsado lahayn.

bakade *m.l Nooc jaadadka cawska ka mid ah.*

bakayle *m.l (-layaal, m.l/dh)* Naasley yar, dhirxagatada ka mid ah, leh dhego dhaadheer, dhogor jilicsan oo badan iyo bushin kore oo faruuran, oo habeenkii mirato.

- bake** *m.l (-kayaal, m.ll/dh)* Qare aan weli bislaan; bicir.
- bakeeri** *m.l (-yo, m.db)* Weel dhalo ka samaysan oo sida badan shaah lagu cabbo oo aan dhego lahayn. *ld bekeeri*.
- bakhaar** *m.l (-rro, m.db)* Maqaasiin.
- bakhaarhaye** *m.l (-yayaal, m.ll/dh)* Qof bakhaar ka shaqeeyaa oo furiiisa haya.
- bakhayl¹** *m.l (-llo, m.db)* Nin aan hantidiisa dadka kale wax fiican siin; muudal; dhabcaal. *ld bakhil¹*.
- bakhayl²** *f.mg1 (-aylay, -ayshay)* ku b.: hanti bixinteeda ku gacan adkansho. *ld bakhil²*.
- bakhaylad** *m.db (-do, m.l)* Naag hantida wax aad u yar ka bixisa.
- bakhaylid** *m.f.dh eeg bakhayl²*. *ld bakhilid*.
- bakhaylnimo** *m.db* Bakhayl ahaansho. *ld bakhilnimo*.
- bakhil¹** *m.l ld bakhayl¹*.
- bakhil²** *f.mg1 (-iilay, -iishay)* *ld bakhayl²*.
- bakhilid** *m.f.dh ld bakhaylid*.
- bakhilnimo** *m.db ld bakhaylnimo*.
- bakhti¹** *m.l ld baqtii¹*.
- bakhti²** *f.mg2 (-iyay, -isay)* *ld baqtii²*.
- bakhti-afuufl¹** *m.l ld baqtii-afuufl¹*.
- bakhti-afuufl²** *f.g1 (-fay, -ftay)* *ld baqtii-afuufl²*.
- bakhti-afuufid** *m.db ld baqtii-afuufid*.
- bakhtifuuil** *m.l ld baqtifuuil*.
- bakhtiggowrac¹** *m.l ld baqtiggowrac¹*.
- bakhtiggowrac²** *f.g1 (-cay, -cday)* *ld baqtiggowrac²*.
- bakhtiggowracid** *m.db ld baqtiggowracid*.
- bakhtii¹** *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld baqtii¹*.
- bakhtiji²** *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld baqtii²*.
- bakhtijin** *m.db ld baqtiiin*.
- bakhtijis** *m.db ld baqtiiin*.
- bakhtiin** *m.db ld baqtiiin*.
- bakhtis** *m.l ld baqtiiin*.
- bakhtijid¹** *m.l ld baqtijiid¹*.
- bakhtijid²** *f.g1 (-day, -dday)* *ld baqtijiid²*.
- bakhtijidid** *m.db ld baqtijiidid*.
- bakhtijidis** *m.db ld baqtijiidid*.
- bakhti-ku-baxe** *m.l (-xayaal, m.ll/dh)* (*baay*.) Geed ama noole kasta oo ili-ma-aragtag ah ee quuta maatarka orgaanikada bakhtiga ah. Bakhti-ku-baxayaasha badankoodu waa bakteeriyo iyo fungi.
- bakhtiquf¹** *m.l ld baqtiquf¹*.
- bakhtiquf²** *f.g1 (-fay, -ftay)* *ld baqtiquf²*.
- bakhtiqufid** *m.db ld baqtiqufid*.
- bakhtiwareemid** *m.db ld baqtihareemid*.
- bakhtiwareen¹** *m.l ld baqtihareen¹*.
- bakhtiwareen²** *f.g1 (-eemay, -eentay; -eemi)* *ld baqtihareen²*.
- bakhtiyaanasiib** *m.l (-byo, m.db)* *ld baqtiyaanasiib*.
- bakhtiyid** *m.db ld baqtiyid*.
- bakkoal** *m.l 1. ld bakaal*. 2. Dhul carradiisu dibir ama dhooddi tahay; dhul carrocad ah.
- bakoolin** *m.db* Daruuro yaryar oo kala googo'an oo wada socda middood.
- bakoored** *m.db (-ddo, m.db)* Ul toosan, madax godan oo lagu xarragoodo. *ld bakooro* (3).
- bakooro** *m.db 1. ld bokooro*. Cudur indhaha ku dhaca oo baqbaq u yeela. 2. *ld bokooro*. Cudur isha birteeda ku dhaca oo caddeeya. 3. *ld baqoorad*.
- bakteeriafaj** *m.l* (baai.) Fayras ku dhex nool bakteeriyyada. Mid kastaana waxa uu gaar u yahay hal nooc oo bakteeriya ah. Waxa uu si dhaqso ah ugu koraa una baabi'ya unugyada soorihiisa ah.
- bakteeriya** *m.db (-ayaal, m.ll/dh)* (*baay*.) Noole ili-ma-aragtag ah oo dhammaantood ka kooban hal unug, kuwaas oo aan lahayn xuub bu'eed u gaar ah, hase yeeshee leh gidaar unug oo samays u goonniya leh. B.da badanaaba waxa lagu kala soocaa habka khadaynta Garaam (ha u baahnaato ogsaajin ama yaanay u baahnaan) iyo qaabka muuqaalkooda.
- bakteeriya-cijjiye** *m.l (-yayaal, m.ll/dh)* (*baay*.) Fiirus jaabiyaa bakteeriyyada.
- bal¹** *m.l.u* Geedka galleyda ama meseggada oo aan miro lahayn.
- bal²** *e.d* 1. Qurub la isticmaalo inta badan kolka wax kabbixiwaah ah lays yeelsiyo ama layska dhiirrigeliyo. 2. B. in: haddii. Tus. "B. inaan eegi karo aan soo durko", "Weyddii b. inay fog tahay"; ama cagajiid lagu jeedo, sida "B. hoo", "B. ina keen".
- balaambal¹** *m.l ld balaambalid*.
- balaambal²** *f.mg1 (-alay, -ashay)* 1. Cid rafaad iyo dhibaato la kulmid. 2. U b.: qof rafaad iyo dhibaato la kulmid u ooyid. *ld balambal²*.
- balaambalid** *m.f.dh eeg balaambal*. *ld balaambal¹, balambal¹, balambalid*.
- balaanktoon** *m.l (c.naf)* Kan ugu yar dhiska sabbeeya ee geed iyo xayawaan, inta badan laguma arko isha qaawan, oo deggan biyaha badweynada iyo badaha yaryar, oo cunto u ah kalluunka badda iyo abuur kale.
- balaaqo** *m.db* Hadal murti badan huwan oo sida uu u yaal macne ka duwan leh.
- balaasma** *m.db (c.naf)* Qaybta dareeraha ee dhiigga marka laga reebu unugyada dhiigga. Waxay u badantahay biyo ay walxo badani

ku milanyihiin, kuwaas oo ay ka mid yihiiin borotiinno, cusbooyin gaar ahaan (soodhiyam, bootaasiyam koloraydhyo iyo bikaarboonaytyo), iyo cuntooyin gulukows (amiino asiidhyo, dux), hormoono, faytamiino iyo walxo qashin ah.

balaasmoodiya *m.l (-ayaal, m.ll/dh) (baay.)*

Qayb ka mid ah borotosowa oo ku dul nool unugyada cascas ee dhiigga iyo unugyada beerka ee dadka.

balaasmoodiyam *m.l (-yo, m.ll/dh) (baay.)*

Borotbalaasam isku cufan oo qaabkiisu isbeddelo oo leh bu'o badan oo ay ku wareegsanyihiin xuub balaasma.

balaatihelmantis *m.l.u (baay.)*

Faylam ka tirsan lafdhabarla'da, oo ka kooban gooryaan suunka, astaamiihiisana ay ka mid yihiiin jidh ballaadhan oo aan maraaryo lahayn, habdhis dareen-wade oo sahlan, kaas oo unugyadiisu u badanyihiin dhinaca madaxa, dheefmaren sahlan oo af mooye aan futo lahayn. Gooryaan suunku waa labeeb, laakiin isbacrimintiisu waa naadir. Jinsiyo badanoo faylaman ka tirsan ayaa dulin ah.

balaayo *m.dh ld balaayo.*

balac¹ *m.l (-cyo, m.dh)* 1. Daymo, milicsi. 2. B. ka sii/b. ku sii: bal fiir!

balac² *m.dh (-cyo, m.dh)* Dugaagad ballaaran, xardhan oo macdan ka samaysanoo hawenkoona xarragoodaan.

balacsad *m.l ld balacsasho.*

balacsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax shilis oo hilib isla'eg leh ahaansho (nafley).

balacsanaan *m.ll/dh eeg* balacsan. *ld* balacsanaansho.

balacsanaansho *m.ll/dh ld balacsanaan.*

balacsasho *m.f.dh eeg* balacso. *ld* balacsad, balaci.

balaci *m.l ld balacsasho.*

balaco *f.g3 (-saday, -salay)* Daymoo; dhugo; milicsi; ilkuxad.

balaf *m.dh* War aan la hubin oo cidda sheegtay aan la aqoon.

balaf¹ *m.l* Neef xolo ah oo biyo diido; biyodiidi.

balaf² *f.g1 (-lfay, -laftay)* *ld* **balifi.**

balafbalafsiii *f.g2 (-iiyay, -iisay)* Faruuryaha ka b.: biyodiidi awgiisa faruuryaha la ruxid.

balafbalafsiiin *m.f.dh eeg* balafbalafsii.

balag¹ *m.l (-gyo, m.dh)* 1. Sixir meel la dhigo si qof meel dheer jiraa uu u yimaado barta sixirku yaallo. 2. Miraha yicibta, lebiga iwm oo curdan ah.

balag² *m.dh* Buuryo; beejo.

balalo *m.dh* 1. Bacaroor. 2. Cudur xoolaha ku dhaca markay daqaan geedka balalada. 3. Xoolo ceel la keenay oo yeel la'an awgeed baryo lagu waraabshye.

balaloo *f.mg3 (-ooday, -ootay)* Ku b.: yalaalugo dareemid.

balalood *m.f.l eeg* balaloo.

balambaalis *m.db* Cayayaan afar baal oo waaweyn, xardhan oo qurxoon leh; baalleybaro.

balambal¹ *m.l 1. (balambal, m.dh)* Geed gaab dhirta daawada leh ka mid ah oo leh caleemo balballaaran, miro yaryar oo kuuskuusan iyo laamo jilicsan oo jabi og; geed-jinni. 2. *ld* **balambalid.**

balambal² *f.mg1 (-alay, -ashay)* *ld* **balambalid.**

balambalid *m.f.dh ld* **balambalid.**

balambam *m.l (kiim.)* Summad: Pb. Curiye cufan oo bir jilicsan ah, midabkiisuna yahay boor furan. Waa curiyaha shanaad ee ururka IV ee tusaha kalgalka curiyayaasha. Waxa uu ku jiraa macdan kala duwan, hasayeeshee, waxyar aaya dhaqaale ahaan waxtar leh. Kuwa ugu muhumsani wa a galiina (Pbs), angalisayt (Pbs), litaraj (Pbo), iyo siirusayt (PbCO').

balanbalo *m.dh ld* **balbalo.**

balango *m.dh (-ooyin, m.l)* Goodir dheddig.

balaq¹ *m.l (-qyo, m.dh)* 1. Cad yar oo hilib ah oo aan waxtar lahayn. 2. Cad hilib ah oo meel ka lusha. 3. Afka b. ha igu siin: ha ila hadlin!

balaq² *f.mg1 (-qay, -qday)* Balaq noqosho (qof).

balaqid *m.f.dh eeg* balaq².

balaqoobid *m.f.dh eeg* balaqow.

balaqow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Wax balaq ah noqosho (hilib).

balaqsad *m.l ld* **balaqsho.**

balaqsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax balaq ah ahaansho.

balaqsanaan *m.f.dh eeg* balaqsan. *ld* **balaqsanaansho.**

balaqsanaansho *m.l/dh ld* **balaqsanaan.**

balaqsho *m.f.dh eeg* balaqso. *ld* **balaqso,** **balaqsi.**

balaqsi *m.l ld* **balaqsho.**

balaqso *f.g3 (-saday, -satay)* Carrabka wax ku cabbid (eyga iwm).

balashi *m.dh* Diyaafad ama martiqaad weyn oo marti sharaf loo sameeyo.

balaslayn *m.f.dh eeg* balaslee.

balaslee *f.mg2 (-leeyay, -laysay)* Si aan degganeyn u socosho (haween).

---

balbal <i>f.mg1 (-alay, -ashay)</i> Cabsi la gariirid.	ballaarlo <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> 1. Dhul iwm cabbirkooda kordhisasho. 2. Wax ballaciisa weyneysasho.
balbalayn <i>m.f.dh eeg</i> balbalee.	ballaas <i>m.l (-syo, m.dh)</i> Nooc ka mid ah noocyada ashuumada waaweyn.
balbalee <i>f.g2 (-leeyay, -laysay)</i> Wax, balbalo u yeelid.	ballac <i>m.l (-cyo, m.dh)</i> Wax jir leh saddexdiisa cabbir (dherer, ballac, qoddo) midkood. <i>ld ballaar</i> .
balbalid <i>m.f.dh eeg</i> balbal.	ballad <i>m.dh</i> Hees hawleed la qaado marka xargaha iyo shabaagta la samaynayo.
balbalo <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> 1. Meel dhisan oo kor ka dadan, dhinacyadana ka furan oo wax lagu iibsado. 2. Dhismo yar oo la harsado oo guriga hortiisa lagu dhiso. <i>ld balanbalo</i> .	ballami <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Cid, ballan u dhigid.
baldaaq <i>m.l Xilliga</i> beeraha laga goosto miraha oo ku beegan dhammaadka guga ama dayrra, oo xoolaha lagu daayo balka.	ballamid <i>m.f.dh eeg</i> ballan ² . <i>ld ballan¹</i> .
baldhoole <i>m.l.u</i> Caws dhaadheer, caleemo adag leh oo xooluhu daaqaan raraadana laga sameysto oo ka baxa meelaha biyo qabatinka leh.	ballamin <i>m.f.dh eeg</i> ballami.
balfi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Ul ama waran iwm oo la soo riday ama tumaati ah iska weecin.	ballan¹ <i>m.l (-ammo, m.dh)</i> 1. Arrin laba qof ama ka badan meel marinteeda ku heshiyaan in ay meel mariyaan. 2. Nooc bariidka waaweyn ka mid ah, oo macaan. 3. Neef indhaha beelay.
balfi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Ilmo, biyo iwm diidid (xoolo). <i>ld balfi²</i> .	ballan² <i>f.mg1 (-amay, -antay; -ami)</i> Arrin laba qof ama ka badan meel marinteeda ku heshiin.
balfid <i>m.dh ld balfin</i> .	ballanbaaji <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> Cid, ballan ay dhigtaga maqnaan.
balfin <i>m.f.dh eeg</i> balfi. <i>ld balfis</i> .	ballanbaajin <i>m.f.dh eeg</i> ballanbaaji. <i>ld ballanbaajis</i> .
balfin <i>m.f.dh eeg</i> balfi. <i>ld balfid, balfis</i> .	ballanbaajis <i>m.l ld baallanbaajin</i> .
balfis <i>m.l ld balfin</i> .	ballandaran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> Wax aan ballanlahayn ahaansho (qof).
balfis <i>m.l ld balfin</i> .	ballandarnaan <i>m.f.dh eeg</i> ballandaran. <i>ld ballandarnaansho, ballandarri, ballandarro</i> .
balki <i>jk.</i> Halqabsi ahaan, tusaale ahaan, bilmesel.	ballandarnaansho <i>m.l/dh ld ballandarnaan</i> .
ballaa <i>m.l</i> Indha la'.	ballandarri <i>m.dh ld ballandarnaan</i> .
ballaar <i>m.l ld ballac</i> .	ballandarro <i>m.dh ld ballandarnaan</i> .
ballaaraad <i>m.l ld ballaarasho</i> .	ballandhigad <i>m.l ld ballandhigasho</i> .
ballaaran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> 1. Wax ballac weyn leh ahaansho. 2. Wax waasac ah ahaansho (dhul, weel iwm).	ballandhigasho <i>m.f.dh eeg</i> ballandhigo. <i>ld ballandhigad</i> .
ballaaraasho <i>m.f.dh eeg</i> ballaaro. <i>ld ballaarnaan</i> .	ballandhigo <i>f.mg3 (-gtay, -gatay)</i> Qof ballan la dhigasho, la yeelasho.
ballaari <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Wax, wax ballac leh ka dhigid. 2. Wax, wax waasac ah ka dhigid.	ballanfur¹ <i>m.l</i> Ka bixidda ballan horey loo dhigtaga. <i>ld ballanfurid</i> .
ballaarin <i>m.dh (xis.)</i> Isqaad joometiriyeed ee soo saara humaag ka weyn (ka yar haddii iskeelka la qaataay uu ka yaryahay 1). Haseeyeshe u eg, qaabka asalka ah (eeg isqaad). Sida kale waa weynayn iyo yareyn shaxan joometari.	ballanfur² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Ballan horey loo dhigtaga bixid.
ballaarin <i>m.f.dh eeg</i> ballaari.	ballanfurid <i>m.f.dh eeg</i> ballanfur ² . <i>ld ballanfur¹, ballafuryo</i> .
ballaarnaan <i>m.f.dh eeg</i> ballaaran. <i>ld ballaarnaansho</i> .	ballanfuryo <i>m.dh ld ballanfurid</i> .
ballaarnaansho <i>m.l/dh ld ballaarnaan</i> .	ballangal¹ <i>m.l ld ballanqaad¹</i> .
ballaaro <i>f.mg3 (-rtay, -ratay)</i> Wax ballaaran noqosho.	ballangal² <i>f.mg1 (-alay, -ashay)</i> <i>ld ballanqaad²</i> .
ballaarsad <i>m.l ld ballaarsasho</i> .	ballangelid <i>m.f.dh ld ballanqaadid</i> .
ballaarsasho <i>m.f.dh eeg</i> ballaarsasho. <i>ld ballaarsad, ballaarsi</i> .	ballanqaad¹ <i>m.l (-dyo, m.dh)</i> 1. Caddeynata cidi bixiso ee ay ku shaqeyso in ay ballan meel marineyso. 2. Warqad rasmi ah oo cidi ku caddeynayo guidda qiiimaha waxa la soo dalbaday. <i>ld ballangaal¹</i> .
ballaarsi <i>m.l ld ballaarsasho</i> .	

ballanqaad² *f.g1 (-day, -dday)* Wax lagu heshiyay ama lays faray ballanteeda qaadid. *ld ballangal².*
ballanqaadid *m.f.dh eeg* ballanqaad². *ld ballangelid, ballanqaadis.*
ballanqaadis *m.dh ld ballanqaadid.*
ballansan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax ballan loo dhigay ahaansho.
ballansanaan *m.f.dh eeg* ballansan. *ld ballansanaansho.*
ballansanaansho *m.l/dh ld ballansanaan.*
ballaq¹ *m.l ld balliqid.*
ballaq² *f.g1 (-qay, -qday; -liqi)* 1. Albaab, dariishad iwm wada furid. 2. Arrin wax ka qabashadeeda cid u dhigid. Tus. "Maxamed arrinti wuxuu u ballaqay maxkamadda".
ballaqan¹ *f.mg1 (-qmay, -qantay; -qmi)* Wax wada furan noqosho (albaab, dariishad iwm).
ballaqan² *f.mg4 (-qnaa, -qnayd)* Wax wada furan ahaansho (albaab, dariishad iwm).
ballaqid *m.f.dh ld balliqid.*
ballaqmid *m.f.dh eeg* ballaqan¹.
ballaqnaan *m.f.dh eeg* ballaqan². *ld ballaqnaansho.*
ballaqnaansho *m.l/dh ld ballaqnaan.*
ballayn *m.f.dh eeg* ballee. *ld ballaysimo, ballaysin, billayn, billaysimo, billay*
ballaysimo *m.dh ld ballayn.*
ballaysin *m.l ld ballayn.*
ballee *f.g2 (-leeyay, -laysay)* Ilmo markaa dhashay booqashadiisa ugu horrayn (dhaqankuna wuxuu qabaa in ilmahaas dabeeccaddiisu ay u ekaato midda qofkaas hore). *ld billee.*
balli *m.l (balli /-iyo, m.dh)* Biyo fariisin dabiici ah, yara godan oo roobku biyeyo.
balliqid *m.f.dh eeg* ballaq². *ld ballaq¹, ballaqid.*
balool *m.l Dhul* xaaluf ah oo aad loo degay.
baloolley *m.dh* Jaad ka mid ah ciyaaraha saarka.
baloolley *m.dh* 1. Gabar yar oo markaas timihii loo reebay oo aan weli inan noqon. 2. Hal igar ah oo mar oggolato in caanaha laga liso marna diiddo.
balow *m.dh.sh.r B.* dheh: baw dheh.
balow¹ *m.l* 1. Cod dheer oo lo' da, geela, dadka iwm sameeyaan marka ay la kulmaan dareen ay dhibsanayaan. 2. *ld balwid.*
balow² *m.l* Geed mirood biyo ka batay awgeed aad u weynaaday oo aan miro dhalin.
balow³ *f.mg1 (-lway, -lowday; -lwi)* Cabsi ama xanuun dartiis la qaylin.
balqami *f.g2 (-iyay, -isay)* Nafley, balqan ka keenid.
balqamin *m.f.dh eeg* balqami. *ld balqamis.*

balqamis *m.l ld balqamin.*
balqan *m.l Xab jiidma oo laabta ka soo go'a oo afka ka yimaada marka la cadayo.
balqan-keene *m.l (-nayaal, m.l/dh)* (*daawu*) Dowo badinaysa sii deynta calyada ee neefmarenennada taaso sahleysa qufaca. Waxaana lagu daraa dawooyinka qufaca; waxayna ka falgashaa kordhinta sii deynta dhuumaha neefta, wayna jilcisaa xaakada.
balqasho *m.f.dh eeg* balqo.
balqi *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Hoore weel ka buuxa in yar ka daadin. 2. Is b.: wax suuksam iska dhigid.
balqin *m.f.dh eeg* balqi.
balqo *f.mg3 (-qaday, -qatay)* Hoore weel ka buuxa in yar ka daadasho.
balwad *m.dh (-do, m.l)* 1. Caado xun, waxyeello leh oo aan si sahlan lagu dhaafi karin. 2. Balwo.
balwee *f.mg2 (-eeyay, -eysay)* Balwo ku luuqeeyn.
balweyn *m.f.dh eeg* balwee.
balwid *m.f.dh eeg* balow³. *ld balow¹ (2).*
balwo *m.dh* 1. Heeso hore oo lagu tumi jirey kaban, daf iyo foori. *ld balwad (2), belwo.*
balxad *m.l ld balxasho.*
balxasho *m.f.dh eeg* balxo. *ld balxad.*
balxo *f.mg3 (-xaday, -xatay)* Cabbitaan laga dhergey ku noqnoqosho (dad); biyo badan, had iyo goor cabbid (xoolo); biyo durdurasho.
bambaani *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Cid si naxariis iyo xushmad leh u kaalmeyn. 2. Iska b.: cid, wax ay dhibsaneyso is ka ilaalin.
bambaanin *m.f.dh eeg* bambaani.
bambaano *m.dh (-ooyin, m.l)* Nooc hubka ka mid ah, qaabab kala duwan leh oo wax lagu qarxiyo marka la tuuro. *ld bambo, banaano, bombo, bumbo.*
bamban *m.l (-nno, m.dh)* Nooc hubka ka mid ah oo leh lugo loo fidsho, xabbaduhuna ay darandoori uga dhacaan. *ld babban.*
bambas *m.l (-syo, m.dh)* *ld* *dambas.*
bambasayn *m.dh ld* *dambasayn.*
bambasee *f.g2 (-seeyay, -seysay)* *ld* *dambasee.*
bambasoobid *m.dh ld* *dambasoobid.*
bambasow *f.mg1 (-ooway, -oowday)* *ld* *dambasow*
bambax¹ *m.l* 1. Isugu imaanshaha ay dad badan oo ujeeddo gaar ah lihi isugu yimaadaan meel fagaare ah. 2. *ld bambixid.* *ld bannaambax¹.*
bambax² *f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)* Fagaaro isugu imaansho si ujeeddo loo fuliyo (dad badan). *ld bannaambax².**

- bambiro** *m.db* 1. Shey jilicsan, ramal ka sameysan oo midabbo iyo tooxyo kala duwan leh oo biyaha celiya. 2. Xarko dhuudhuuban oo lacagta lagu rito oo ramal ka samaysan. 3. B. ah: kabo ramal ah oo roobka laga gashado. *ld ambiiro*.
- bambixid** *m.f.db eeg bambax²*. *ld bambax¹, bannaambax¹, bannaambixid*.
- bambo** *m.db ld bambaano*.
- bamgaree** *f.g2 (-reeyay, -reysay)* Meel bumbo la dhicid. *ld bangaree, bongaree, bungaree*.
- bangareyn** *m.f.db eeg bamgaree*. *ld bangareyn, bongareyn, bungareyn*.
- ban¹** *m.l (-nan, m.l)* Dhul bannaan oo aan dhir la hargalo lahayn.
- ban²** *m.db* Saxarro jilicsan; shuban.
- banaadiiq** *m.db.w eeg buntuq*. *ld banaatiiq*.
- banaag** *m.l* Dabaqad; nooc; koox ka kooban dad ama waxyaabo kale oo ay wadaagaan astaamo u gaar ah.
- ba'naan** *m.f.db eeg ba'an*. *ld ba'naansho*.
- banaanadi** *f.g/mg2 (-iyay, -isay)* 1.(f.g) Qof naflay kale legdid. Tus. "Cali baa Xasan dibir ku banaanadiyey". 2. (*f.mg*) Leegleegsasho.
- banaanadin** *m.f.db eeg banaanadi*. *ld banaanadis*.
- banaanadis** *m.l ld banaanadin*.
- ba'naansho** *m.l/ld ld ba'naan*.
- banaatiiq** *m.db.u eeg buntuq*. *ld banaadiiq*.
- banaaxi¹** *m.l/ld banaaxiyid*.
- banaaxi²** *f.mg1/2 (-iyay, -iday/-isay; -iyi)* Lo' barwaaqo joogto ciyid. *ld bunaaxi², bunnaahi²*.
- banaaxin** *m.db ld banaaxiyid*.
- banaaxiyid** *m.f.db eeg banaaxi²*. *ld banaaxi¹, banaixin, bunaaxi¹, bunaixin, bunaaxis*
- banaaxo** *m.db* Cida ay lo'du sameyso kolkay barwaaqo joogto. *ld bunaaxo, bunnaaho*.
- banbaano** *m.db (-ooyin, m.l)* *ld bambaano*.
- bandar** *m.l ld bender*.
- bandhig¹** *m.l* 1. Keenidda meel fagaare ah wax-soo-saar warshadeed, beereed, faneed iwm si loo daawado. 2. *ld bandhigid*,
- bandhig²** *f.g1 (-gay, -gtay)* Alaab ganacsii ama faneed iwm meel fagaar ah dadweynaha ugu dhigid.
- bandhigan** *f.mg4 (-gnaa, -gnayd)* Wax la bandhigay ahaansho (alaab).
- bandhid** *m.f.db eeg bandhig²*. *ld bandhig¹ (2)*.
- bandhignaan** *m.f.db eeg bandhigan*. *ld bandhignaan*.
- bandhignaan** *m.l/ld ld bandhignaan*.
- bandiirad** *m.db (-do, m.l)* Cad maro ah oo midabyo iyo qiyas loo yaqaan leh oo astaan
- u ah qarannimada ummadeed; calan. *ld bandiirad*.
- bandiirad** *m.dh ld bandiirad*.
- bandoo** *m.l ld bandow*.
- bandow** *m.l* Amar dowlaadeed oo ku xukumayo dad magaalo deggan inaanay isu socon waqtii go'an nabadgalyo awgeed. *ld bandoo*.
- banduul** *m.l* Meel doonyaha dheddooda ku taal oo loo sameeyo inay biyuuhu ku soo uruuraan si looga dhuro.
- banfadhi** *m.l.kh (-iyo, m.db)* *ld danfadhi*.
- banfariisad** *m.l ld danfariisasho*.
- banfariisasho** *m.l/ld ld danfariisasho*.
- banfariisi¹** *m.l ld danfariisi¹*.
- banfariisi²** *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld danfariisi²*.
- banfariiso** *f.mg3 (-stay, -satay)* *ld danfariiso*.
- bangalo** *m.db (-ooyin, m.l)* 1. Guri dhul weyn ku fadhiya, si qurux badan u dhisan, baabuurta dhex geli karto oo dhiri ku tallaalantahay. 2. Dhismo hareeraha ka guran oo guryaha hortooda ama dushooda lagu dhiso oo lagu leersado.
- bangaree** *f.g2 (-reeyay, -reysay)* *ld bangaree*.
- bangareyn** *m.db ld bangareyn*.
- bangeeriyaad** *m.l (-dyo, m.db)* Shuban ka yimaadda qofku marka uu dhimanayo.
- bangi** *m.l (-iyo, m.db)* *ld banki*.
- banii-aadan** *m.l/u* Dadka Eebhay dunida guudkeeda ku abuuray oo dhan. *ld banii-aadmi, benii-aadan, benii-aadmi, binii-aadan*
- banii-aadannimo** *m.db* Banii-aadan ahaansho. *ld benii-aadannimo, binii-aadannimo*.
- banii-aadmi** *m.l/u ld banii-aadan*.
- banji** *m.l* Geedgaab iniiinahiisa lagu sakhraamo oo leh caaleemo balballaaran iyo miro kulkulucsan, waaweyn oo dusha qodxo jiljilicsan ku leh.
- banji-bicaddaan** *m.l (-nno, m.db)* Dhagax dubnadeed oo wejiga lagu cayaaro dhinac ka cad, dhinaca kalena ku leh shan dhibcood. *ld caddaan-bibiish*.
- banji-bidooh** *m.l (-hyo, m.db)* Dhagax dubnadeed oo wejiga lagu cayaaro dhinac labo dhibcood ku leh, dhinaca kalena ku leh shan dhibcood. *ld dooh-bibanjii*.
- banji-bijoohaar** *m.l (-rro, m.db)* Dhagax dubnadeed oo wejiga lagu ciyaaro dhinac afar dhibic ku leh, dhinaca kalena shan dhibic. *ld joohaar-bibanjii*.
- banji-bisaliim** *m.l ld saliim-bibanjii*.
- banji-bishiish** *m.l (-shyo, m.db)* Dhagax dubnadeed oo wejiga lagu ciyaaro dhinac shan dhibcood ku leh, dhinaca kalena lix. *ld*

biish-bishiish, shiish-bibanji, shiish-bibiish.
banji-biyeeg *m.l (-gyo, m.dh)* Dthagax dubnadeed oo wejiga lagu ciyaaro hal dhobic ku leh, dhinaca kalena shan ku leh. *ld yeeg-bibiish.*
banjiyad *m.dh (-do, m.dh)* Dthagax dubnadeed oo labada wejiba ku leh, shan dhibcood. *ld biishad.*
banjoog *m.dh.u* Xayawaanka intiisa nacfiga leh ee aan dadka la noolayn; duurjoog.
banjoogoobid *m.f.dh eeg* banjoogow.
banjoogow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Banjoog noqosho (xayawaan).
bankad *m.dh (-yo, m.l/dh)* Nooc marwaxadaha gacanta lagu socodisiyo ka mid ah oo tumaaluhu dabka ku huriyo.
bankarroor¹ *m.l.kh* 1. B. ah: qof fulannimo dheeraad ah ku sifoobay. 2. B. ah: cabsi badan oo cidi dareento.
bankarroor² *f.mg1 (-ray, -rtay)* Cabsi badan dareemid.
bankarroori *f.g2 (-iyay, -isay)* Cabsi badan cid ku abuurid.
bankarroorid *m.f.dh eeg* bankarroor².
bankarroorin *m.f.dh eeg* bankarroori.
bankarroorsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax bankarroor ku dhacay ahaansho.
bankarroorsanaan *m.dh eeg* bankarroorsan. *ld bankarroorsanaansho.*
bankarroorsanaansho *m.l/dh ld bankarroorsanaan.*
banki *m.l (-iyo/bunuug, m.dh)* Maamul xafisyo leh oo lacagta lagu keydiyo ama layska amaaхиyo, fuliyana adeegyo maaliyadeed sida sarrifka lacagaha qalaad, xawaaladaha gudaha iyo dibadda iyo furidda ictimadyada. *ld bangi.*
banmar¹ *m.l* 1. Cudur caaliriya candho neef markaa dhalay oo ka yimaadda nadaafaddar. 2. *ld banmarid.*
banmar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* Candho neef markaa dhalay nadaafaddar awgeed caalirid.
banmarri *f.g2 (-iyay, -isay)* Neef markaa dhalay banmar ku ridid.
banmarid *m.f.dh eeg* banmar². *ld banmar¹ (2).*
banmarin *m.f.dh eeg* banmari. *ld banmaris.*
banmaris *m.dh ld banmarin.*
bannaambax¹ *m.l ld bambax¹.*
bannaambax² *f.mg1 (-xay, -xday)* *ld bambax².*
bannaambixid *m.dh ld bambixid.*

bannaan¹ *m.l* 1. Dhul siman oo aan geedo iyo buuro lahayn; ban. 2. Meel xadeysan dhlukka dibadda ka ah.
bannaan² *f.mg4 (-naa, -nayd)* 1. Meel siman oo aan geedo lahayn ahaansho; meel aan wax oollin ahaansho. 2. Wax sharciga waafaqsan ahaansho.
bannaanaan *m.f.dh eeg* bannaan². *ld bannaanaansho.*
bannaanaansho *m.l/dh eeg* bannaanow. *ld bannaan.*
bannaanayn *m.f.dh ld bannayn.*
bannaanee *f.g2 (-neeyay, -neysay)* *ld bannee.*
bannaan-fatah *m.l (jool.)* Dhul siman oo webi saaran oo ka samaysmay tuullimaadyada xaabka webigu uu sido.
bannaanow *f.mg3 (-naaday, -naatay)* 1. Meel aan geedo iyo dhis midna lahayn; dhlul siman oo aan geedo iyo buuro iyo boholo midna lahayn; ban. 2. Wax xalaal ah noqosho.
bannayn *m.f.dh eeg* bannee. *ld bannaanayn.*
bannee *f.g2 (-neeyay, -naysay)* 1. Wax meel sida waddo, irrid iwm ku gudban ka wareejin. 2. Meel xadeysan wax ku jira ka saarid. 3. Meel geedo ku yaalin bannaan ka dhigid. 4. Wax samayntooda oggolaan (sharci).
bano *m.dh* 1. Dhaxan badan. 2. B. ah: meel dhaxan badan oo aan gabbaad lahayn.
banoo *f.mg3 (-ooday, -ootay)* Candho neef markaa dhalay nadaafaddar awgeed caalirid.
banood *m.f.l eeg* banoo.
banqay *m.l ld banqi.*
banqi *m.l (-iyo, m.dh)* Ceel biyo badan. *ld banqay.*
bansiin *m.l ld baansiin.*
bantar¹ *m.l.kh* 1. B. ah: fal aan qiimo lahayn, kibir ku jiro oo cidi ku kacdo. 2. B. ah: hilib aad caato u ah oo aan la cuni karin.
bantar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* 1. Fal aan qiimo lahayn oo kibir ku jiro ku kicid. 2. Hilib aad u caatoobid.
bantarid *m.f.dh eeg* bantar².
baq¹ *m.l* 1. Caano xumaaday oo aan la dhammi karin. 2. *ld biqid.*
baq² *f.mg1 (-qay, -qday; -biqi)* 1. Wax xumaaday oo aan la dhami karin noqosho (caano). 2. Baqdin dareemid. 3. Ka b.: sharci, qawaaniin iwm wax khilaafsan faliddiisa ka digtoonaan si looga baxsado ciqaabta ay jebintisuus leedadahay.
baqaal *m.l (-llo, m.dh)* Doonyaha safarrada dhaadheer gala tan ugu weyn oo qaadi karta

- kun jawaan iyo ka badan. *ld baqaalad, baqlad.*
- baqaalad** *m.db ld baqaal.*
- baqabbeenlayn** *m.f.db* baqabbeenlee. *ld baqabeen, baqabeenle, baqabbeeno.*
- baqabbeenle** *m.l* Baqe xeeldagaal ah oo cadow lagu dago. *ld baqabbeenlayn.*
- baqabbeenlee** *f.mg2 (-leeyay, -laysay)* Baqabbeenle sameyn.
- baqabbeeno** *m.db ld baqabbeenlayn.*
- baqacarar¹** *m.l* Orod dheer oo ay nafleydu sameeyso baqdin awgeed. *ld baqacararid.*
- baqacarar²** *f.mg1 (-ray, -rtay)* Cararid baqdin awgeed.
- baqacararid** *m.f.db eeg* baqacarar². *ld baqacarar¹.*
- baqal¹** *m.l (-llo, m.db)* 1. Gammaan lab oo ay dameer iyo geenyoo iska dhaleen. 2. *ld bagal.*
- baqal²** *m.db (-qlo, m.l)* Gammaan dheddig oo ay geenyoo iyo dameer iska dhaleen.
- baqalye** *m.l.u* Jaad ka mid ah haadda hilibcunka ah oo galleryku u eg, lehna midab ciira ah lugahana u cas. *ld baqalyo, baqaye.*
- baqalyo** *m.db.u ld baqalye.*
- baqas** *m.l* Barwaaqo badan; baraare.
- baqasho** *m.f.db eeg baqo².* *ld baqe, baqo¹.*
- baqay** *m.l* Dibi dhufaan ah oo shilis.
- baqaye** *m.l.u ld baqalye.*
- baqaynimo** *m.db* Baqay ahaansho.
- baqbaq** *m.l* 1. Xabag aan saafi ahayn oo jilif, duux iwm ku dhafanyihiin. 2. Dhegħegħġa indħaha buka ama aan nadiifka ahayn yeeshaan; fiżi, dhalxan. 3. Dalool yar oo ku yaal albaab, dariishad iwm.
- baqbeeno** *m.db* Subag iyo caano isku jira oo aan weli la kala miirin.
- baqdhoos** *m.l (-syo, m.db)* Qof aan karti lahayn.
- baqdin** *m.db* Dareen geesinnimo la'aaneed oo xassillooni darro iyo welwel leh oo ku dhasha nafleyda marka ay dareento inay nafteeda halis ku jirto; cabsi.
- baqe** *m.l* Ka tegidda dad meel ay ku sugnaayneen baqdin awgeed. *ld baqasho.*
- baqid** *m.db ld biqid.*
- baqlad** *m.db (-do, m.l) ld baqaal.*
- baqo¹** *m.l ld baqasho.*
- baqo²** *f.mg3 (-qday, -qatay)* Ka b.: baqdin awgeed meel lagu sugnaa ka tegid; wax ka cabsasho.
- baqool¹** *m.l* Safar duhurkii la socdo; dhalandhool. *ld baqoolid.*
- baqool²** *f.mg1 (-oolay, -ooshay)* Duhur, socod gelid. *ld boqool².*
- baqoole** *m.l* Socodka duhurkii la socdo. *ld baqoolid.*
- baqooli** *f.g2 (-iyay, -isay)* Nafley, duhur socodsii. *ld baqoolsii, boqooli, boqoolsii.*
- baqoolid** *m.f.db eeg* baqool². *ld baqool¹, baqoole, boqool¹, boqoole, boqoolid.*
- baqoolin** *m.f.db eeg* baqooli. *ld baqoolis, baqoolsiin, baqoolsiiin, boqoolin, boqool baqoolis m.db ld baqoolin.*
- baqoolsii** *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld baqooli.*
- baqoolsiin** *m.l ld baqoolin.*
- baqoolsiis** *m.l ld baqoolin.*
- baqshad** *m.db (-do, m.l)* Kiish yar oo xaashi ah, xabag lagu xiro afka ku leh, qaabab kala duwan leh oo warqadaha lagu xiro. *ld boqshad, buqshad.*
- baqshadayn** *m.f.db eeg* baqshadee.
- baqshadee** *f.g2 (-deeyay, -daysay)* Wax baqshad dhex gelin (waraaq).
- baqshiish¹** *m.l* Hanti yar oo qof adeegay farxin ahaan loo siyo.
- baqshiish²** *f.mg1 (-shay, -shtay)* Qof adeegay, farxin ahaan hanti yar siin.
- baqshiishid** *m.f.db eeg* baqshiish².
- baqt¹** *m.l (-iyo, m.db)* 1. Nafley iyadoon la birayn nafbaxday. 2. Nafley nafbaxday oo runtay. *ld bakhti¹.*
- baqt²** *f.mg1 (-iyay, -iday, -iyi)* Nafley, iyadoon la gawracin nafbixid. *ld bakhti².*
- baqti-afuuif¹** *m.l* 1. Diqsi waaweynoo aan laga waayin meesha baqt¹ yaal. 2. B. ah: qof wax aan qiimo lahayn bunbuuniya. *ld bakhti-afuuif¹.*
- baqt¹-afuuif²** *f.mg1 (-fay, -ftay)* 1. Wax aan qiimo lahayn buunbuunin. 2. Nafley aad u liidata taakulo dheered ah siin si ay u noolato. *ld bakhti-afuuif².*
- baqt¹-afuuifid** *m.db eeg* baqt¹-afuuif². *ld bakhti-afuuifid.*
- baqtifful** *m.l* Duqsi waaweyn, leh midab qurxoон oo buluug ama cagaar ah oo laga helo meelaha waxa qurmay yaaliin. *ld bakhtifful.*
- baqtiggowrac¹** *m.l* Colaad aad u xumaata oo inta xeerka wanaagsan oo dagaalka laga gudbo, dadka nool daaye, kuwa dhinta la foolxumeeyo (gowrac, addimo ka goyn iwm); baqtwareen. *ld baktiggowrac¹.*
- baqtiggowrac²** *f.mg1 (-cay, -cday; -rici)* Baqtigowrac ku kicid. *ld baktiggowrac².*
- baqtiggowracid** *m.f.db eeg* baqtiggowrac².
- baqtii** *f.g2 (-iiyay, -iisay)* 1. Nafley, nafta ka goyn. 2. Nal, raadiye, dab iwm damin. 3. Nafley xannaano darreyn. 4. Xoolo, ugaar

iwm oo nafbaxaya gawrici waayid. *ld bakhtii, bakhtijiji, baqtiji.*
baqtiji *f.g2 (-iiyay, -iisay) ld baqtii.*
baqtijin *m.dh ld baqtiiin.*
baqtijis *m.dh ld baqtiiin.*
baqtii *m.f.dh eeg baqtii. ld bakhtijijiin, bakhtiin, baqtijijiin, baqtijis.*
baqtis *m.l ld baqtiiin.*
baqtijiid¹ *m.l Qof saqajaan ah oo aan waxba ka xishoon. ld bakhtijiid¹.*
baqtijiid² *fg1 (-day, -dday)* Qof si dhaqanka iyo anshaxa ka baxsaan u dilid. *ld bakhtijidiid².*
baqtijiidid *m.f.dh eeg baqtijiid². ld bakhtijidiid, bakhtijidiis, baqtijidiis.*
baqtijidis *m.dh ld bakhtijidiis.*
baqtiquf¹ *m.l B. ah: qof aan ka xishoon in uu sheego waxyabaha xun. ld bakhtiquf¹.*
baqtiquf² *fg1 (-fay, -ftay)* Qof waxyaboo xun oo laga xishoodo sheegid. *ld bakhtiquf².*
baqtiqufid *m.f.dh eeg baqtiquf². ld bakhtiqufid.*
baqtwareemid *m.f.dh eeg baqtwareen². ld bakhtiwareemid, baqtwareen¹.*
baqtwareen¹ *m.l ld baqtwareeed.*
baqtwareen² *fg1 (-eemay, -eentay; -eemi)* Baqtigowracid. *ld bakhtiwareen².*
baqtiaanasiib *m.l (-byo, m.dh)* Ciyaar dadka ka qeyb gala intooda nasiibka leh wax ka helaan. *ld bakhtiaanasiib.*
baqtiyid *m.f.dh eeg baqtii². ld bakhtiyid.*
bar¹ *m.l* Wax laba meelood oo is le'eg loo qaybshay, meeshood; nus. Tus. "Lacagta bar i sii".
bar² *m.dh (-ro, m.l)* 1. Goobaabin yar oo meesha ku taal midab ka duwan leh. 2. B. xoolaad: xoolo yar.
bar³ *m.l (daaw.)* Bar lagu dhasho oo meel xaddidan ee maqaarka ah ku taal.
bar⁴ *fg1 (-ray, -rtay)* 1. Cid, cilmi iyo wax uusan aqoon aqoonsi. 2. Wax laba meelood oo isla 'eg u qaybin. 3. Is b.: caadaysasho.
baraacuud *m.l* Baro badan oo isugu jira midabbo kala duwan.
baraag *m.dh ld berked.*
baraakad *m.dh ld baraako.*
baraakin *m.dh.w* Nooc ka mid ah ruuxanta dadka ku dhacdo.
baraako *m.dh (-ooyin, m.l)* Guri ka sameysan alwaax dushana jiingad kaga dedan tahay. *ld baraakad.*
baraale *m.l* B. leh: wax baro leh.
baraaley *m.dh (-leeyo, m.l)* B. leh: wax baro leh (dheddig).
baraamitir *m.l (-yo, m.dh) (fis.)* Madoorsoome ama doorsome kala saaraya

xaalado gaar ahaaneed ee tibaax guud ee xisaabeed.
baraaq *m.l (-qyo, m.dh)* Fadhi caajisnimo ku jirto oo in muddo ah si macnala'an ah meel loo fadhiyo.
baraar¹ *m.l (-rro, m.dh)* 1. Naylo waaweyn oo aan dhibaato mudanayn haddii naaska hooyada oo waayaan. 2. Meesha markabka loogu xiro borosinka.
baraar² *m.dh* Neef lo' ah oo leh geeso labada dhinac u kala rogan; sheexo.
baraar³ *f.mg1 (-ray, -rtay)* Barwaqaqo, caafimaad iyo nabadgelyo ku noolaan.
baraaraysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax baraare ku jira ahaansho.
baraaraysnaan *m.f.dh eeg* baraaraysan. *ld baraaraysnaansho.*
baraaraysnaansho *m.l/dh ld* **baraaraysnaan.**
baraare *m.l* Nolol barwaqaqo, caafimaad iyo nabadgalyo leh. *ld baraaro.*
baraari *fg2 (-iyay, -isay)* Cid baraare siin (Eebbe).
baraarid *m.f.dh eeg* baraari.
baraarin *m.f.dh eeg* baraari. *ld baraaris.*
baraaris *m.dh ld* **baraarin.**
baraarnimo *m.dh* Baraar ahaansho (ido).
baraaro *m.dh ld* **baraare.**
baraarshishi¹ *m.l* 1. Sabeen asooshay iyadoo aan gaarin da'dii ay ku rimi lahayd. 2. *ld baraarshishiyid*
baraarshishi² *f.mg1 (-iyay, -iday, -iyi)* Sabeen iyadoo aan gaarin da'dii ay ku rimi lahayd asolid.
baraarshishiyid *m.f.dh eeg* baraarshishi². *ld baraarshishi¹.*
baraarug¹ *m.l* 1. Dareen iyo feejignaan dheeraad ah oo arrin loo yeesho. 2. Si aan caadi ahayn oo dhaqsi leh oo hurdo looga koco. *ld baraarugid.*
baraarug² *m.dh (-go, m.l)* Dugaagad bir ama maar ah oo carruuta gacanta ama lugta loogu xiro si ayan hurdada uga soo sasin.
baraarug³ *f.mg1 (-gay, -gtay)* 1. Qof iskiis hurdo uga kicid. 2. Si aan caadi ahayn oo dhaqsi leh hurdo ugu kicid. 3. Dareen iyo feejignaan dheeraad ah arrin u yeelasho.
baraarugid *m.f.dh eeg* baraarug³. *ld baraarug².*
baraarugsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax baraarugay ahaansho.
baraarugsanaan *m.f.dh eeg* baraarugsan. *ld baraarugsanaansho.*
baraarugsanaansho *m.l/dh ld* **baraarugsanaan.**
baraaruji *fg2 (-iyay, -isay)* 1. Cid hurdo ka toosin. 2. Dareen iyo shucuur dad kicin.
baraarujin *m.f.dh eeg* baraaruji. *ld baraarujis.*

baraarujin-caafimaad *m.l (daaw.)* Habab qanciya dadka si loogu dhiiraggeliyo in ay ku dhaqmaan hab nololeed wanaajinaya caafimaadka kana fogadaan caadooyinka loo haysto in ay caafimaadka wax u dhimayaan cimri nololeedka soo gaabinaya.

baraarujs *m.l ld bararujs*.

baraarujsanaan *m.dh (taar.)* Fikrado kasta, afkaar, dareen, rajooyin, ujeeddooyin, xusuus uu qofka ama dadku leeyahay.

baraas *m.l (-ooyin, m.l) (kiim.)* Nooc kasta oo ka mid ah birdhafyada kubram-sink oo ilaa 50% tahay sink. Marka xaddiga sink la kordhiyaba, midabka birdhafku wuxuu iskula beddelaa sidan: dahabi-cas oo noqda dahabi; ilaa laga gaadho caddaan-qalimeed. Baraasyada si fudud ayaa loo sameeyaa, si wacanna way ugu adkaystaan daxalaysiga.

baraashirix *m.l* Midab ka kooban baro yaryar badan, midabbo kala duwan ah oo riyuuh yeeshaan.

barabbax (dareere) *m.l (fis.)* Xaddiga dareera ah ee barabaxay marka walax idilikeed ama qaardeed la dhexgaliyo dareere.

barabbax (Socod) *m.l (fis.)* Isbedelka meeled. Fogaanta walaxi ka dhaqaqaqday meeshii ay taagnayd. Marka xoog dhaqaajinaya uu falayo.

barabbax¹ *m.l ld barabbaxid.*

barabbax² *f.mg1 (-xay, -xdy, -bixi)* Barada lagu koray ka bixid; barakac.

barabbaxid *m.f.dh eeg barabbax². ld barabbax¹.*
barad *m.l* 1. Qof wax uusan aqoon barashadooda ku jira. 2. *ld barasho.*

baradhacsasho *m.f.dh eeg* baradhacso. *ld baradhaci.*

baradhaci *m.l ld baradhacsasho.*

baradhacso *f.mg3 (-saday, -satay)* Si kala daadsanaan ah u fariisasho (qof).

baradho *m.dh ld bataato.*

baradii-ku-noole *m.l (-layaal, m.l/dh) (baay.)* Wuxuu lagu sharxaan noolaha dabeeeco ahaan meel ku nool, ee aan la keenin meesha.

baraf *m.l (-fyo, m.dh)* 1. Biyo, qabow awgiis adke isku beddeley. 2. B. ah: wax aad u qabow.

barafasoor *m.l ld barfasoor.*

barafayn *m.f.dh (jool.)* Daboolidda uu meel daboolo, ama hawsha uu ka qabto, baraf goqlan, ama barafweyne.

baraf-dhagax *m.l (-xyo, m.dh) (c.cimi.)* Kubbado yaryar oo baraf adag ah, dhexoorkooduna uu gaarayo 5 mm. iyo in ka badan, kuwaas oo ka dhaca daruuraha kumuulonimbaska, badanaa waxaa la socda

duufaan wadata roob culus oo onkod iyo hillaac leh. Dhagax barafyadu waxay leeyihiin qaabab kala duwan oo xajmigoodu uu gaarayo in door ah; dhagax barafyada keli kelida ah waxaa lagu yaqaannaa in miisaankoodu uu gaaro hal kg iyo ka badan. Samaysankooda waxaa u sabab ah hawo qoyan oo si dhaqso leh kor ugu kacda; dhibcaha biyaha ah way barafobayaan.

baraf-dhalaal *m.l (jool.)* Dariiqadda qadidda ama dhaqaajinta barafweynaha dhalaala amase uu ku dhaco uumibax amase barafburbur.

baraf-durduro *m.l (juqr.)* Cuf baraf ah oo si tartiib ah hoos ugu dhaqaqaqaya waadi dhexdiis, isagoo ka soo dhaqaqaqaya meesha sare ee barafku ku samaysmay una socda xagga badda, waxa jiidayana waa xooggaa cufisjiidatka.

baraf-foobid *m.f.dh eeg* barafow.

barafow *f.mg1 (-oobay, -owday)* Baraf noqosh, aad u qaboobid.

barafuumayn *m.f.dh eeg* barafuumee.

barafuumaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax barafuumiun marsan yahay ahaansho.

barafuumaysnaan *m.f.dh eeg* barafuumaysan. *ld barafuumaysnaansho.*

barafuumaysnaansho *m.l/dh ld barafuumaysnaan.*

barafuumee *f.g2 (-meeyay, -maysay)* Wax barafuum marin.

barafuuun *m.l (-nno, m.dh)* Hoore alkolo ku jirto; carfoon, ubax iwm ka samaysan oo la isku udgiyo.

barahaman *m.l (-nno, m.dh) (dii.)* Waxay ka mid yihiin wadaaddada ugu sareeya Hinduuga.

barakac¹ *m.l ld barakicid.*

barakac² *f.mg1 (-cay, -cdy; -kici)* Colaad, faqrinnimo iwm awged meel uga guurid.

barakayn *m.f.dh eeg* barakee.

barakaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax barako leh ahaansho.

barakaysasho *m.f.dh eeg* barakayso.

barakaysnaan *m.f.dh eeg* barakaysan. *ld barakaysnaansho.*

barakaysnaansho *m.l/dh ld barakaysnaan.*

barakayso *f.g/mg3 (-stay, -satay)* 1. *(f.g)* Hanti yar iimaansasho. 2. *(f.g)* Hanti yar tashiilasho. 3. *(f.mg)* Cid barako ka doonasho. 4. *(f.mg)* Sadaqo la bixid.

barakee *f.g2 (-keeyay, -kaysay)* 1. Wax barako u yeelid (Eebbe). 2. Cunno wax yar ka cunid. 3. Hanti yar tashiilid.

barakicid *m.f.dh eeg* barakac². *ld barakac¹.*

barako *m.db* 1. Wanaag loo aayo oo laga helo wax Eebbe ku siiyey sida carruurta, xoolaha iwm; karaamo. 2. Badasho, taran.

barakoobid *m.f.db eeg* barakow.

barakow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* 1. Wax barako yeelasho. 2. Wax tarmid.

baraley *m.db* Nooc kabdaha ka mid ah oo lagu naqshadeeyay mayrax ama dun midabbo kala duwan leh.

barambaro *m.db* Cayayaan midab bunni ah, geeso dhaadheer iyo lababaal oo khafiif ah oo qolof adag ku hoos jira leh oo ku nool musqulaha iyo meelaha qashinku yaallo. *ld baranbaro.*

barambarqo *m.db (-ooyin, m.l)* Libaax dheddig; gool.

baramboorri *m.db* Neef geel ama lo' ah da' yar, oo buuran.

baran¹ *f.mg1 (-rmay, -rantay; -rmi)* Wax weel ku jira, bar noqosh.

baran² *f.mg4 (-rnaa, -rnayd)* Wax weel ku jira, bar ahaansho.

barandi *m.lu* Cayaari ama khaafiyad weyn, doonta xaggeeda dambe ku taal oo xarigga shiraca lagu duubo.

barannimo *m.db* Bare ahaansho.

baranugul *m.l ld* **baraqnugeyl.**

baraq *m.l* Duub ulo jiliscan ah oo dhigaha aqal-Soomaaliga lagu xoojiyo.

baraqnugeyl *m.l ld* **baraqnuglaan.**

baraqnuglaan *m.f.db eeg* baraqnugul. *ld* **baraqnugeyl, baraqnuglaansho.**

baraqnuglaansho *m.l/db eeg* baraqnuglow. *ld* **baraqnuglaan.**

baraqnuglow *f.mg3 (-laaday, -laatay)* Baraqnugul noqosho.

baraqnugul *f.mg4 (-glaa, glayd)* Qof fulay ah ama biiq ah ahaansho.

barar¹ *m.l* Buurashada meel jirka ka mid ah caalir awgeed la buurato.

barar² *f.mg1 (-ray, -rtay)* Meel jirka ka mid ah caalir awgeed la buurasho.

bararan *f.mg4 (-rnaa, -rnayd)* Meel jirka ka mid ah, wax bararay ahaansho.

barari *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Barar u yeelid (meel jirka ka mid ah). 2. Caano dhay ah, kuwa fadhi ah ku darid.

bararid *m.f.db eeg* barar².

bararin *m.f.db eeg* barari.

bararis *m.l* Ciir in caano dhay ah lagu daray.

barariso *m.db* Cudur ku dhaca meel jirka ka mid ah oo barariya oo aan af lahayn.

bararnaan *m.f.db eeg* bararan. *ld* **bararnaansho.**

bararnaansho *m.l/db ld* **bararnaan.**

bararsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax barar leh ahaansho (meel jirka ka mid ah).

bararsana *m.f.db eeg* bararsan. *ld* **bararsanaansho.**

bararsanaansho *m.l/db ld* **bararsanaan, bararsanaansho**

bararshe *m.l* Cudur dadka ku dhaca oo wejiga iyo oogadu la barbararto oo dab lagu daaweyyo.

baras *m.l* Cudur cuncun leh, oogada dadka ku dhaca oo caddeeya. *ld* **barras.**

barasaab *m.l (-byo, m.db)* Qof dawlad u wakiilatay in uu gobol xukumo.

barashada baali-nololeed *m.db (taar.)* Cilmiga ku saabsan nolosha dhulka dushiisa waqtigii hore, taasoo aan ku ogaanayno barashada lafihii hore.

barashada badweynada *m.db (juqr.)* Dersidda badweynada oo ay ka mid tahay dabeeccadda biyaha oo la barto dhaqaqoodaa, heerkulkooda, guntooda, meesha ay ku jiift, dhirta iyo xayawaanka, iwm.

barashada cilmiyadii hore *m.db (taar.)* Barashada su'alaha caamka ah, laga bilaabo far qoriddii hore, iyo barashada Kirishtaannimada, sidii ay sameeyeen Yurub qarnigii 9aad ilaa kii 17aad.

barashada foosillada *m.db (taar.)* Sayniska ku taxalluqa noolaha ciribgo'ay, asalkiisa ha ahaado dhir ama xayawaan, oo la helo haraagoodii oo ku aasan dhadhaabaha.

barashada gabowga *m.l (daau.)* Barashada aqoonta ku saabsan isbeddellada ka dhaca jirka iyo maskaxda oo la socda gabowga iyo dhibaatooyinka la xiriira.

barashada lakabyada dhulka *m.db* (ama jiyoolojiyada da dhalgaxeedka) *(juqr.)* Qayb juqraafiga ka mid ah oo wax ka sheegta siday isugu xigtay da'dii dhadhaabuhu sameysmeen.

barashada unugga *m.db (baay.)* Barashada dhismaha iyo shaqada unugyada.

barasho *m.f.dh eeg* baro². *ld* **barad (2).**

barashuud *m.l* Dallaayad.

baratami *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld* **bedertami.**

baratamid *m.db ld* **bedertamid.**

baratamin *m.db ld* **bedertamin.**

baratan¹ *m.l ld* **bedertan¹.**

baratan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* *ld* **bedertan².**

baratansii *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld* **bedertami.**

baratansiin *m.db ld* **bedertamin.**

baratansiis *m.l ld* **bedertamin.**

barax¹ <i>m.l</i> 1. B. ah: caano biyo ka yar lagu daray. 2. Bardooddanka ay sameeyaan xooluhu.	barbaraan <i>m.db ld dardarnaan.</i>
barax² <i>f.g1 (-rxay, -raxday; -rxi)</i> 1. Caano biyo ka yar ku darid. 2. Xoolo, bardooddan samayn.	barbaraansho <i>m.ll/db ld dardarnaan.</i>
baraxume <i>m.l (-mayaal, m.ll/db)</i> Nooc libaaxbadeed ka mid ah oo xilliyada qaarkood u soo erya kalluunka badda xeebta. <i>ld barixume.</i>	barbarradhc¹ <i>m.l ld barbardhicid.</i>
barbaar¹ <i>m.l (-rro, m.db)</i> Nin dhallinyaro ah oo aan weli guursan.	barbarradhc² <i>f.g1 (-cay, -cday) ld barbardhc².</i>
barbaar² <i>m.db.u</i> Dhallinyaro rag iyo naago leh oo aan weli guursan.	barbarradhc³ <i>m.db ld barbardhicid.</i>
barbaar³ <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Barbaar noqosho; korid.	barbarayn <i>m.f.db eeg barbarree.</i>
barbaari <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Barbaar ka dhigid. 2. Jir, garaad, anshax iwm ee ubad, dhisid; korin; tababbarid.	barbarree <i>f.g2 (-reeyay, -raysay)</i> 1. Dood, run ka sheegiddeeda ka warwareegid. 2. Cid tartan kula sinmid.
barbaarid <i>m.f.db eeg barbaar³. ld barbaaris.</i>	barbarro <i>m.db</i> Barbarkadhac; barbardhac; kalagurad; garbadhac.
barbaarin <i>m.f.db eeg barbaari.</i>	barbartamid <i>m.f.db eeg barbartan².</i>
barbaaris <i>m.db ld barbaarid.</i>	barbartan¹ <i>m.l ld barbardhac¹.</i>
barbaariye <i>m.l (-yayaal, m.ll/db)</i> Qof aqoon u leh barbaarinta dhallaanka.	barbartan² <i>f.mg1 (-amay, -antay; -ami)</i> Isku barbar dhicid; kalaggurasho; kala badin waayid.
barbaarnimo <i>m.db</i> Barbaar ahaansho.	barbax¹ <i>m.l</i> 1. Xilli kulul oo biyo iyo baadba ciriiri yihii. 2. Wax looga baxo dhibaatada xilli kulul sida baad, raashin, biyo. 3. <i>ld barbixid.</i>
barbar¹ <i>m.l (-rro, m.db)</i> Dhinac. <i>ld berber¹.</i>	barbax² <i>f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)</i> 1. Ku b.: xilli kulul oo biyo iyo baadba ciriiri yihii meel ku sugnaan. 2. Ka b.: dhibaato xilli kulul ka samatabixid (nafley).
barbar² <i>f.g1 ld dardar³.</i>	barbixi <i>f.g2 (-yay, -say)</i> Nafley, dhibaato xilli kulul ka samatabixin.
barbaraafow <i>m.l (-ro ..., m.l) (fiis.)</i> Heerkulkaa hoor iyo wejigisa adkuhu ay noqdaan kuwo isku dheelitiran, iyagoo ku sugar cadaadis beegal ah. Heerkulkaas wixii ka hooseeya hoorku wuu barafobaa ama adkaadaa.	barbixid <i>m.f.db eeg barbax². ld barbax¹ (3).</i>
barbara ¹ <i>m.l.u</i> Daruur biyeysan oo cirka badi ahaan qarisa.	barbixin <i>m.f.db eeg barbixi. ld barbixis.</i>
barbara ² <i>f.mg1 (-'ay, -'day; -di'i)</i> Roob si aad ah u da'id.	barbixis <i>m.db ld barbixin.</i>
barbardhc¹ <i>m.l. ld barbartan</i> 1. B. ah: labo qof, koox ka badan oo tartan ku kala badin waayey. 2. <i>ld barbardhicid.</i>	bardad¹ <i>m.l</i> Cabsi iyo naxdin weyn oo qofka ka lumisa is hanashada. <i>ld barkad¹, barkag¹, berded¹, berkeg¹ (2).</i>
barbardhc² <i>f.mg1 (-cay, -cday; -dhici)</i> Labo qof, koox ama ka badan tartan ku kala badin waayid. <i>ld barbarradhc².</i>	bardad² <i>f.mg1 (-day, -dday)</i> Cabsi kediso ah la wareerid; argaggecid. <i>ld barkad², barkag², berded², berkeg².</i>
barbardhicid <i>m.db eeg barbardhac². ld barbardhc¹,</i>	bardadid <i>m.f.db eeg bardad². ld barkadid, barkagid, berdedid, berkegid.</i>
barbarkadhac¹, barbarkadhac, barbar	bardadsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Qof, wax bardaday ahaansho. <i>ld barkadsan, barkagsan, berdedsan, berkegsan.</i>
barbardhig <i>f.lg1 (-gay, -gtay)</i> Labo shey ama ka badan qimahood, tayadooda iwm isu eegid. <i>ld isbarbardhig².</i>	bardadsanaan <i>m.f.db eeg bardadsan. ld bardadsanaansho, barkadsanaan, barkadsanaansho, ba</i>
barbardhid <i>m.f.db eeg barbardhig. ld isbarbardhid.</i>	bardadsanaansho <i>m.ll/db ld bardadsanaan.</i>
barbardi' <i>id m.f.db eeg barbarda².</i>	bardaq <i>m.l</i> Qof buuran oo jir jilicsan leh.
barbarid <i>m.db ld dardarid.</i>	bardaqsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Bardaq ahaansho (qof).
barbarkadhac <i>m.l ld barbardhacid.</i>	bardaqsanaan <i>m.f.db eeg bardaqsan. ld bardaqsanaansho.</i>
barbarkadhicid <i>m.db ld barbardhicid.</i>	bardaqsanaansho <i>m.ll/db ld bardaqsanaan.</i>

bardooddamid <i>m.f.db eeg bardooddan². ld bardooddan¹, bardootamid, bardootan¹.</i> bardooddan¹ <i>m.l</i> 1. bardootan 1. Ciyaar farakacayaar, legdiniyo is ceyrsi leh oo waqtiga la isaga lumiyoo. 2. <i>ld bardooddamid.</i>	2. Hanti la siijo qof la dhaawacay qaansimidda ka hor. bariggoyn <i>m.f.db eeg bariggoo.</i> barii <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> Habeen meel ku nabad gelin (nafley). <i>ld bariisi.</i>
bardootamid <i>m.dh ld bardooddamid.</i> bardootan¹ <i>m.l ld bardoodan¹.</i>	bardootan² <i>f.mg1 (-amay, -antay; -ami)</i> Ciyaar farakacayaar legdin iyo is ceyrsi leh ku maararroobid. <i>ld bardootan².</i>
bare <i>m.l (-rayaal, m.lldh)</i> Qof aqoon u leh habka dadka wax loo baro, kuna shaqeeya; macallin.	bareeg <i>m.l Fariin.</i> bareer¹ <i>m.l</i> 1. Fal ulakac ah oo aan qarsoodi ahayn; caddaan; kas. 2. <i>ld bareerid.</i> <i>ld bareero.</i>
bareer² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> 1. U b.: fal ulakac ah oo aan qarsoodi ahayn ku kicid. 2. Ula b.: si toos ah oo aan gabbasho lahayn qof ama shay u wajahid.	bareerid <i>m.f.db eeg bareer².</i> <i>ld bareer¹, bareero.</i>
bareero <i>m.l ld bareer1 (2).</i> bareerid.	barfasoor <i>m.l (-rro, m.dh)</i> 1. Qof aqoon sare oo cilmiyeed leh. 2. Bare sare oo jaammacadeed. <i>ld barafasoor.</i>
bargarasho <i>m.f.db eeg bargaro.</i>	bargaro <i>f.g3 (-rtay, -ratay)</i> 1. Nafley muuqaalkeed garasho. 2. Fal eex iyo qabyaalad ka muuqato cid wax ugu samayn.
bari¹ <i>m.l</i> Jahada ay qoraxda ka soo baxdo.	bari² <i>m.dh</i> 1. Cadka baruurta ah oo ka baxa dibka idaha. 2. <i>(-yo, m.l)</i> Salka dadku ku fariisto. 3. <i>(-yo, m.l)</i> Buruq.
bari³ <i>f.g/mg1 (-ryay, -riday; -riy)</i> 1. <i>(f.g)</i> Cid wax ay leedahay ama ka mas'ul tahay si debecsan u weyddiisasho. 2. <i>(f.mg)</i> Habeen meel u hoyasho.	baricadde <i>m.l</i> Nooc ka mid ah quraanyada waaweyn oo daba cad leh.
barid <i>m.f.db eeg bar³.</i> <i>ld baris, baritan.</i>	baridhawi <i>m.l (-rro, m.dh)</i> Barkin xalleefsan oo koore, kursi iwm layska xajjiyo.
barigo'an <i>m.l</i> Daruur weyn, biyo lahayn oo aan daruur kale ka hooseyn.	bariggo'an <i>m.l</i> Daruur weyn, biyo lahayn oo aan daruur kale ka hooseyn.
bariggo <i>f.mg2 (-ooyay, -oysay)</i> U b.: qof dhaawac ah neef ida ah oo lagu baaniyo u qalid.	bariggooyo <i>m.dh</i> B. ah: 1. Neef ida ah oo qof dhaawac ah in lagu baaniyo loo qalo.
	2. Hanti la siijo qof la dhaawacay qaansimidda ka hor.
	bariggoyn <i>m.f.db eeg bariggoo.</i>
	barii <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> Habeen meel ku nabad gelin (nafley). <i>ld bariisi.</i>
	bariidi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Cid, subax bariido ugu tegid. 2. Cid, salaan ugu tegid.
	bariidiin <i>m.f.db eeg bariidi.</i> <i>ld bariidis, bariido.</i>
	bariidis <i>m.l ld bariidiin.</i>
	bariido <i>m.dh</i> 1. Casho baartay oo maalintii xigtag gaartay. 2. Salaanta kolka waagu beryo. 3. Hanti laga bixiyo gabar guur laga doonayo oo la siijo soddohda. 4. <i>ld bariidiin.</i>
	bariin <i>m.f.db eeg barii.</i> <i>ld bariisiin.</i>
	bariiq <i>m.l</i> Qolofta ku daahaaran iniinyaha bariiska intaan la tumin.
	bariir <i>m.dh ld biriir.</i>
	bariis <i>m.l</i> Geed cawseed dalagga la beerto ka mid ah dhala iniiy whole yaryar oo kuwa sarreenka ka yar oo la cuno marka la karsho. <i>ld bariid.</i>
	bariisasho <i>m.f.db eeg bariiso.</i>
	bariisi <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> <i>ld barii.</i>
	bariisiin <i>m.f.db ld bariin.</i>
	bariiso <i>m.dh</i> 1. Waqtiga u dhxeyya qorax-soobax ilaa ay qoraxdu diirimaad' dhaxanta kiciya ka yeelato. 2. Roob da'a arooryada hore.
	bariiso² <i>f.mg3 (-stay, -satay)</i> Meel lagu hoyaday ilaa diirimaadka qorraxdu dhaxanta kiciyo ku sugnaan.
	barijab <i>m.l</i> Meesha barida iyo bowdadu iska galaan.
	barijugle <i>m.l</i> Dhicidda qof barida si xoog leh dhulka ugu dhufuto. <i>ld barijugley.</i>
	barijuglee <i>f.mg2 (-leeyay, -leysay)</i> Barida si xoog leh dhulka ugu dhufasho.
	barijugley <i>m.dh.u</i> Nooc cayayaanka lix lugoodlaha ah ka mid ah oo leh madax ay ku daahaantahay qolof adag oo kurtumo leh iyo qaar danbe oo buuran oo jilicsan; dhiidhiyo, xaabley, xabgaal.
	barijugley <i>m.f.db eeg barijuglee.</i> <i>ld barijugle.</i>
	barimarsi <i>m.l</i> Dhulka ku xiga deked badeedda, kaasoo wixi dibadda loo dhoofinayo oo dekedaas maraya ay ka yimaadaan, wixii dibadda looga soo dhoofiyana ay dekedaas u soo maraan.
	baris <i>m.dh ld barid.</i>
	baritaar¹ <i>m.l</i> Xoogga lagu taakuleeyo, qof meel sare oo aan sallaan lahayn fuulaya.
	baritaar² <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Qof si uu u fuulo meel sare aan sallaan lahayn xoog taakuleeya siin.

---

baritan <i>m.l ld barid.</i>	barki <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> U b.: cid barkin dhabanka u dhigid.
bariweyne <i>m.l (-nayaal, m.l/dh)</i> Bayd faal, oo manjaha, iyo tan ka sarraysa min laba ka ah, madaxa iyo tan ka hoosaysana min hal.	barkimo <i>m.dh ld barkin².</i>
barixume <i>m.l ld baraxume.</i>	barkin¹ <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Qori si wanaagsan loo qorey, leh madax qaab bileen ah oo la barkado,lug, gacan gelis ama gacan qabsi ah iyo sal wareegsan, ballaaran oo uu ku fariisto. <i>ld barshin.</i>
barjaho <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> Afarta jaho oo asaasiga ah middood.	barkin² <i>m.dh (-imo, m.dh)</i> Kiish maro ah oo cudbi, isbuunyo iwm laga buuxiyo oo la barkado. <i>ld barkimo.</i>
barjayn <i>m.f.dh eeg</i> barjee.	barkin³ <i>m.f.dh eeg</i> barki.
barje <i>m.l (-jayaal, m.l/dh)</i> Jabto.	barkindhac¹ <i>m.l ld barkadhac¹.</i>
barjee <i>f.g/mg2 (-jeeyay, -jaysay)</i> 1. <i>(f.g)</i> Galmo. 2. <i>(f.mg)</i> Meel goglan oo barkimooyin lagu tiirsado leh jaad ku cunid.	barkindhac² <i>f.mg1 (-cay, -cday)</i> <i>ld barkadhac².</i>
barjimasho <i>m.f.dh eeg</i> barjimo.	barkindhacid <i>m.f.dh ld barkadhacid.</i>
barjimo <i>f.mg3 (-ooday, -oofay)</i> Ari subax xero ku daahid.	barkinwaraabe <i>m.l</i> Nooc jaadadka likaha ka mid ah oo la cuno. <i>ld barshinwaraabe.</i>
barjo <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> 1. Madaxa hore oo kuusan ee xubinta taranka ragga; dhalflo; fanjar. 2. Qayilaad meel fadhi fiican oo lagu raaxeysto leh lagu qayilo.	barko <i>f.g3 (-kaday, -katay)</i> Wax barkin ka dhigasho.
barjooqo <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> Caanaha neef suraya ibihiisa ku hara.	barlamaan <i>m.l ld barlammaan.</i>
barkad¹ <i>m.l ld barkasho.</i>	barlammaan <i>m.l</i> 1. Urur dawladaha dimoqraadiga ahi leeyihiin xubnahiisana dadka ay soo doortaan, oo goo'aannada iyo sharciyada ansixiya. 2. Xarunta ay xubanaha baarlammaanka ku kulmaan. <i>ld baarlamaan, baarlammaan, barlamaan.</i>
barkad² <i>m.dh ld bardad¹.</i>	barmaguur <i>m.dh (-ro ..., m.l) (fis.)</i> Baro ku muujisan heerkul cabbiraha oo sugar, laguna tilmaansado astaamo walax leedahay oo la yaqaanno. Labada baro maguur ee muhiimka ah waa barta barafka (0 °C) iyo barta uumiga (100 °C).
barkad³ <i>f.g1 (-day, -dday)</i> <i>ld bardad².</i>	barmid <i>m.f.dh eeg</i> baran ¹ .
barkadhac¹ <i>m.l</i> Muruq dadka luqunta ka gala marka barkinta si xun u barkadaan. <i>ld barkindhac¹.</i>	barmiil <i>m.l ld birmiil.</i>
barkadhac² <i>f.mg1 (-cay, -cday; -dhici)</i> Barkin si xun ugu seexasho. <i>ld barkindhac².</i>	barnaamij <i>m.l (-jyo, m.dh)</i> Qoraal tusmeynayaa hawl la qabanayo nidaamkay u fulayso.
barkadhicid <i>m.f.dh eeg</i> barkadhac ² . <i>ld barkindhicid.</i>	barnaan <i>m.f.dh eeg</i> baran ² . <i>ld barnaansho.</i>
barkadid <i>m.dh ld bardadid.</i>	barnaansho <i>m.l/ld ld bardadsanaan.</i>
barkadley <i>m.dh ld kabarray.</i>	barni <i>m.dh</i> Nooc ka mid ah jaadadka timirta, midab bunni ah leh oo faradda u eg kase waaweyn.
barkadsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> <i>ld bardadsan.</i>	barnoqod <i>m.l (xis.)</i> Barta ugu sarreysa ama ugu hooseysa ee ku taalla xood, taas oo ah, bar halka tu kulanka iska beddelo min kordhid ilaa dhimid, ama min dhinmid ilaa kordhid, iyo weliba taabtuhuna waa uu jiifaa. Haddii isbeddelku yahay kordhid ilaa dhinmid waa barta ugu sarreysa.
barkadsanaan <i>m.dh ld bardadsanaan.</i>	baro¹ <i>m.dh</i> 1. Degaan lagu dhasho ama lagu dhaqmo; guri. 2. Goobta lagu cayaaro ciyaarta xayaadka.
barkadsanaansho <i>m.l/ld ld bardadsanaan.</i>	baro² <i>f.g/mg3 (-rtay, -ratay)</i> 1. <i>(f.g)</i> Aqoon kororsasho. 2. U b.: wax caado ka yeelasho.
barkag¹ <i>m.l ld bardad¹.</i>	
barkag² <i>f.mg1 (-gay, -gday)</i> <i>ld bardad².</i>	
barkagid <i>m.dh ld bardadid.</i>	
barkagsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> <i>ld bardadsan.</i>	
barkagsanaan <i>m.dh ld bardadsanaan.</i>	
barkagsanaansho <i>m.l/ld ld bardadsanaan.</i>	
barkarkareed <i>m.dh (-dyo, m.dh) (fis.)</i> Heerkulka uu cadaadiska uumiga hoorku le'egyahay cadaadiska atmoosfeerka, taas oo uumibaxu ka muuqdo hoorka dhammaantiis.	
barkasho <i>m.dh eeg</i> barko. <i>ld barkad¹.</i>	
barkhad <i>m.dh</i> Kheyr badan oo Eebbe laga helo.	
barkhadayn <i>m.f.dh eeg</i> barkhadee.	
barkhadee <i>f.g2 (-deeyay, -daysay)</i> Cid barkhad siin (Eebbe).	
barkhadle <i>m.l</i> Qasiido haweenka u gaar ah oo la tiriyo munaasabadaha aroosyada.	

Tus. "Cali in uu subax walba canjeero cuno ayuu u bartay".

barood¹ *m.l* 1. *ld* **baroodid**. Baabbacada uu geela sameeyo marka uu barwaaqeyseyahay. 2. B. ah: neef siii dhimanaya jirro awgeed.

barood² *f.mg1* (-day, -dday) 1. Geel barwaaqeysan baabbaco sameyn. 2. Neef wax naftu markaa ka baxayo noqosh.

baroodid *m.f.dh eeg* barood². *ld* **barood¹** (1), **karood¹, karoodid**.

baroole *m.l* Noocyada kalluunka jaad ka mid ah.

barooq *m.dh* Mayrax la feeray oo aan weli wax lagu samayn.

baroor¹ *m.l* Midab caddaan boor leh ah oo ay farduhu yeeshaan.

baroor² *m.dh* 1. Qaylo dheer cataw iyo ilmo leh oo ay haweenku sameeyaan marka ay dhibaato la kulmaan. 2. Meseggo aan bislaan oo sabuul ku taal.

baroor³ *f.mg1* (-ray, -rtay) Oohin iyo cataw kor ugu dhawaqaqid.

baroorad *m.l ld* **baroorasho**.

baroorasho *m.f.dh eeg* baroro. *ld* **baroorad**.

baroordiiq¹ *m.lldh* 1. Hadallo debecsan oo waano iyo laabqaboojis oo loo jeediyo qof dhibaato culus gaartay; tacsi. 2. *ld* **baroordiiqid**.

baroordiiq² *f.mg1* (-qay, -qday) U b.: hadallo debecsan oo waano iyo laabqaboojis ah qof dhibaato culus gaartay u jeedin; tacsi ugu tegid.

baroordiiqid *m.f.dh eeg* baroordiiq². *ld* **baroordiiq¹** (1).

baroori *f.mg2* (-iyay, -isay) 1. Ka b.: qof baroor ka keenid. 2. Meseggo aan geedkii ku bislaan goyn. *ld* **baroorsii**.

baroorin *m.f.dh eeg* baroori. *ld* **baroorsiin**.

baroro¹ *m.dh* 1. Quwaaxa masaggada marka uu curdanka yahay ee aan la cuni karin. 2. Meseggo aan sabuulkeedii ku bislaan.

baroro² *f.mg3* (-rtay, -ratay) Haweeney dhibaato ay la kulantay awgeed, qaylo dheer oo cataw iyo ilmo leh samayn.

baroorsasho *m.f.dh eeg* baroorno. *ld* **baroorsi**.

baroorsi *m.l ld* **baroorsasho**.

baroorsii *f.mg2* (-iiyay, -iisay) *ld* **baroori**.

baroorsiin *m.dh ld* **baroordin**.

baroorno *f.g3* (-saday, -satay) Meseggo aan bislaan gurasho.

barqaceli *fg2* (-iyay, -isay) Waqtii barqo ah xoolo si loo maalo guriga dib u keenid.

barqacelin *m.f.dh eeg* barqaceli. *ld* **barqacelis**.

barqacelis *m.l ld* **barqacelin**.

barqagibin *m.dh* Saacadaha ugu horreya barqada.

barqalibaaxi *f.mg2* (-iyay, -isay) Goor barqo ali seexasho (nafley).

barqlibaaxin *m.f.dh eeg* barqlibaaxi.

barqammaal¹ *m.l* 1. *ld* **barqammaalid**. Maalidda xoolaha baraqdii la maalo. 2. Waqtii barqo ah oo xoolaha la maalo. 3. B. ah: caano waqtigaa barqada ah la lisay.

barqammaal² *f.g1* (-aalay, -aashay) Waqtii barqo ah, xoolo lisid.

barqammaalid *m.f.dh eeg* barqammaal². *ld* **barqammaal¹** (1).

barqanoqo *f.mg3* (-qday, -qotay) Nafley fooftay, goor barqo ah, hoygeeda dib u tegid.

barqanoqod *m.l ld* **barqanoqosho**.

barqanoqosho *m.f.dh eeg* barqanoqo. *ld* **barqanoqod**

barqaqbaw *m.l* Toddobada subaxnimo ilaa sagaalka ama subaxnimada inta qorraxdu ayan kululaan.

barqi *fg2* (-iyay, -isay) Xoolo inta aan la maalin subaxii daajin.

barqiirqiir *m.dh* (-ro ..., m.l) (*fiis.*) Xaaladda dareeraha ee wejyada hoorka iyo neeftu ay isku cufnaanyihiin. Markaa, dareeraha heerkulkiisa, cadaadiskiisa iyo muggiisuba waxa ay taaganyihiin xaalad qiiqrir.

barqimo *m.dh ld* **barqo**.

barqin¹ *m.l ld* **barqo**.

barqin² *m.f.dh eeg* barqi.

barqo *m.dh* Waqtiga u dhaxeeya subaxda iyo harka. *ld* **barqimo, barqin¹**.

barqo-kulul *m.dh* Waqtiga duhurka ka horreya oo cadceeddu aad u kulushahay.

barqorraxeed *m.l* (-dyo, m.dh) (*c.fal.*) Bar qorraxda dusheeda ah, marmarka qaarkoodna waxa laga arki karaa lakab daruureed khafiif ah ama muraayad madow isha qaawan. Bilowgeedu wuu qarsoonyahay, laakiin waxa la rumaysanyahay inuu ka koobanyahay neefo ku meersan gibilka qorraxda.

barraah¹ *m.l* Caws dhuudhuuban ee uu soo saaro roobka ugu horreya ee da'a.

barraah² *f.mg1* (-hay, -hday) Dhul roobkii ugu horreeyey ku da'ay caws dhuudhuuban ka soo bixid.

barraahid *m.f.dh eeg* barraah².

barraahsad *m.l ld* **barraahsasho**.

barraahsasho *m.f.dh eeg* barraahso. *ld* **barraahsad, barraahsi, barraaqsad, barraaqsasho, b**

barraahsi *m.l ld* **barraahsasho**.

barraahso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> In muddo ah si caajisnimo ku jirto oo macno la'aan ah meel u fadhiisasho. <i>ld barraaqso.</i>	bartiree <i>f.mg2 (-reeyay, -reysay)</i> Ciyaar turub iyadoo la hayo ka hor degid.
barraaji <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Kala b.: wax laba qeybood oo isla'eg u kala dhambalmid.	bartireyn <i>m.f.dh eeg bartiree.</i>
barraajin <i>m.f.dh eeg barraaji.</i>	bartiyaqaan <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Qof hantidiisa ama camalkiisa ku dheggan oo aan sida ku habboon uga faa'idaysan.
barraajis <i>m.dh</i> 1. Geed caleemo balballaaran iyo miro la cuno leh oo dhulka ku faafa. 2. Geed dhulka ku faafa, leh laamo dhaadheer oo jilicsan, caleemo balballaaran oo khudrad ahaan loo cuno.	bartiyaqaannimo <i>m.dh</i> Bartiyaqaan ahaansho.
barraaq <i>f.mg1 (-qay, -qday)</i> In muddo ah si macna la'aan meel u fadhiyid (qof).	baruur <i>m.dh</i> Hilib intiisa aan ahayn oo dufanka leh.
barraaqdo <i>m.dh</i> Cudur bushimaha ku dhaca oo caddeeya; bijjo.	barwaqaqsooran <i>m.l</i> Isbahaysi dhaqan dhaqaale oo ka dhexeyya Ingiriiska iyo dawladaha xorta ah ee uu gumeysan Jirey.
barraaqid <i>m.f.dh eeg barraaq.</i>	barwaqaqayn <i>m.f.dh eeg barwaqaqee.</i>
barraaqasd <i>m.l ld barraahsasho.</i>	barwaqaqaysan <i>f.mg4 (-snaa, -snayd)</i> Wax barwaqaqo ku jira ahaansho (meel ama wax).
barraaqasho <i>m.dh ld barraahsasho.</i>	barwaqaqaysasho <i>m.f.dh eeg barwaqaqayso.</i>
barraaqsi <i>m.l ld barraahsasho.</i>	barwaqaqaysnaan <i>m.f.dh eeg barwaqaqaysan.</i> <i>ld barwaqaqaysnaansho.</i>
barraaqso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> <i>ld barraahso.</i>	barwaqaqaysnaansho <i>m.l/dh ld barwaqaqaysnaan.</i>
barrad <i>m.dh</i> 1. Xarig ka mid ah xargaha waaweyn ee doonyaha. 2. Dakhalka meesha ugu sarreysa ee uu farmaanku ugu xiranyayah.	barwaqaqayso <i>f.mg3 (-stay, -satay)</i> 1. Meel barwaqaqo ka dhigasho. 2. Barwaqaqo helid.
barras <i>m.l ld baras.</i>	barwaqaqee <i>f.g2 (-qeeyay, -qaysay)</i> Wax barwaqaqo ka dhigid.
barriiji <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Wax xawli ku ordaya si kedis ah u hakin ama u weecin. 2. Ku b.: wax jilicsan ballaarin.	barwaqaqo <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> 1. Nolol aan cudur, gaajo iwm lahayn. 2. (w) Waqt roobeed oo uu dhulku doogganyayah.
barriijin <i>m.f.dh eeg barriiji.</i> <i>ld barriijis.</i>	barwaqaqobid <i>m.f.dh eeg barwaqaqow.</i>
barriijis <i>m.dh ld barriijin.</i>	barwaqaqow <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Barwaqaqo noqosho (dhul).
barriin <i>m.l</i> Dhar ama lacag gabar guur laga doonayo la siyo.	barxad¹ <i>m.l ld barxasho.</i>
barriiqasho <i>m.f.dh eeg barriiqo².</i>	barxad² <i>m.dh (-do, m.l)</i> 1. Goob bannaan oo dhismayaal hareeraha ka jiraan. 2. Cad dhulka ah, yar oo bannaan.
barriiqo¹ <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> Raadka uu wax sabiibixday dhulka ku reebo.	barxamid <i>m.f.dh eeg barxan¹.</i>
barriiqo² <i>f.mg3 (-qday, -qatay)</i> Ku b.: wax meel sibiibix ah ku sidbasho.	barxan¹ <i>f.mg1 (-amay, -antay; -ami)</i> Wax, wax aan la nooc ahayn ku dheehmid.
barroosi <i>m.l ld barroosin.</i>	barxan² <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> 1. Wax la barxay ahaansho (caano). 2. Wax, wax aan la nooc ahayn ku dheehmay ahaansho.
barroosin <i>m.l</i> Bir culus, afar ganood oo dib u laaban iyo dabo daloosha oo silsilad lagu xiro leh, oo maraakibta iyo doonyaha badda loogu rido kolka la joojinaayo. <i>ld barroosi.</i>	barxanaan <i>m.f.dh eeg barxan².</i> <i>ld barxanaansho.</i>
barsad <i>m.dh ld bersed.</i>	barxanaansho <i>m.l/dh ld barxanaan.</i>
barsakhan <i>m.l/dh</i> Barwaqaqo.	barxasho <i>m.f.dh eeg barxo.</i> <i>ld barxad¹.</i>
barshin <i>m.l/dh ld barkin¹.</i>	barxid <i>m.f.dh eeg barax².</i>
barshinwaraabe <i>m.l ld barkinwaraabe.</i>	barxo <i>f.g3 (-xaday, -xatay)</i> Caano, barax ka dhigasho.
barsho <i>m.dh</i> Nooc ka mid ah xanjo oo laga dhaliyo xabagbarsho.	baryaddilad <i>m.l ld baryadilasho.</i>
barso <i>m.dh ld bersed.</i>	baryaddilasho <i>m.dh ld baryadilasho.</i>
bartame <i>m.l (-mayaal, m.l/dh)</i> Bar wax labo qeybood oo isla'eg u kala qeybisa. <i>ld bartan.</i>	baryaddilo <i>f.mg3 (-ishay, -ilatay)</i> <i>ld baryadilo.</i>
bartan <i>m.l ld bartame.</i>	baryaddoon <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Qof sabool ah oo kaalmo raadsasho ku jiro.
bartilmaameed <i>m.l (-dyo, m.dh)</i> 1. Calaamad la isla wada yaqaan ama wax lagu aqoonsado. 2. Meel la isla wada yaqaan.	baryadilad <i>m.l ld baryadilasho.</i>

baryadilasho *m.f.db eeg* baryadilo. *ld*
baryaddilad, baryaddilasho, baryadilad.

baryadilo *f.mg3 (-ishay, -ilatay)* Xoolo,
calanaqsi samayn. *ld baryaddilo*.

baryaqaad¹ *m.l* Dib u raamsashada ay
sameeyaan xoolaha calanaqsada. *ld*
baryaqaadid.

baryaqaad² *f.g1 (-day, -dday)* Dib u
raamsasho sameyn (xoolo).

baryaqaadid *m.f.db eeg* baryaqaad². *ld*
baryaqaad¹.

baryaysad *m.l ld baryaysasho*.

baryaysasho *m.f.db eeg* baryayso. *ld baryaysad,*
baryaysi.

baryaysi *m.l ld baryaysasho*.

baryayso *f.g3 (-stay, -satay)* Baryo ama tuugsi
u bixid.

baryid *m.f.db eeg* bari³.

baryo *m.db* Si debacsan oo cid waxay leedahay
ama mas'uul ka tahay loo weyddiisto;
tuugmo

baryood *m.l* 1. Cunto bariday. 2. Ciir aad u
dhannaan oo aan la cabbi karin.

baryootamid *m.f.db eeg* baryootan². *ld*
baryootan¹ (2).

baryootan¹ *m.l* 1. Baryo badan. 2. *ld*
baryootamid.

baryootan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Si
aad ah cid u baryid.

bas¹ *m.l* 1. Geeri caadi ah ee ku timaaddo qof
tiisii gashay. 2. (*-sas m.l*) Baabbuur weyn oo
dedan oo daaqada muraayado ah iyo kuraas
leh oo rakaabka qaado. 3. Wax gubasho ku
dhammaaday oo dambas noqday.

bas² *f.mg1 (-say, -stay)* 1. Wax shidan dambas
noqsho. 2. Ood iwm duugnimo awgeed la
baabi'id.

basaas¹ *m.db (-siin/-syo, m.db)* 1. Qof, sir cidi
leedahay raadiya, una gudbiya cid kale oo ay
dan u tahay. 2. Qof, sir dawladeed raadiya,
una gudbiya dawlad kale; sirdoon.

basaas² *m.db* Qallaylka, googgo'a iyo midab
doorsoonka ku dhaca timaha marka aan
muddo dufan la marin.

basaas³ *f.g/mg1 (-say, -stay)* 1. (*f.g*) Cid
sirteeda, cid kale oo ay dan u tahay u gudbin.
2. (*f.mg*) Timo aan muddo dufan la marin
qallayl, googgo' iyo midab doorsoon la
kulmid.

basaasan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax basaaasay
ahaansho (timo).

basaasid *m.f.db eeg* basaas³.

basaasnaan *m.f.db eeg* basaasan. *ld*
basaasnaansho.

basaasnaansho *m.lldh ld* basaasnaan.

basaasnimo *m.db* Basaas ahaansho.

basaay *m.l* Toogasho meel fog ah.

basal *m.dh.u* Khudrad ur silloon oo dhadhan
kulul, caleemo dhuudhuuban oo dhaadheer
iyo buruq kuusan leh oo la cuno.

basalt *m.db (jool.)* Dhadhaabo midabkeedu
madow yahay, wiriqaheeduna yaryaryihii,
ka abuurma cid raran ah oo ka soo gufaacdha
burkaanta oo qabowday ee adkaatay.

ba'san *f.mg4 (-naa, -nayd)* 1. Wax la bi'iyay
ahaansho (arrin). 2. Ku b.: wax, wax kale oo
foolkumeeya lagu haleeley ahaansho. Tus.
"Darbiga dhiigaa ku ba'san".

ba'sanaan *m.f.db eeg* ba'san. *ld ba'sanaansho*.

ba'sanaansho *m.l/dh ld* **ba'sanaan**.

basanbaas¹ *m.l* Rafaad waxyeello weyn leh;
hoog; ba'.

basanbaas² *f.mg1 (-say, -stay)* Rafaad
waxyeello weyn leh la kulmid.

basanbaasi *f.g2 (-iyay, -isay)* Cid, basanbaas
dhaxalsiin.

basanbaasid *m.f.db eeg* basanbaas².

basanbaasin *m.f.db eeg* basanbaasi.

basar¹ *m.l* 1. Hab iyo hannaan qof bulsho uu
la noolyahay ula dhaqmo. 2. Tab iyo xeelad
qof adeegsado si uu arrin ugu xalliyo. 3. *ld*
basrid.

basar² *f.g1 (-sray, -sartay; -sri)* Wax si tab iyo
xeelad leh u xallin.

basari¹ *m.db* Baali; areebo; arraajo.

basari² *f.g2 (-iyay, -isay)* Qof si tab iyo xeelad
leh u qancin.

basarikibir *m.db* Qab iyo isla weynaan ka
muuqda haweeney baali ah.

basarin *m.f.db eeg* basari².

basarlow *m.l (-wyo, m.db)* Qof caqli badan oo
arrimaha si tab iyo xeelad ku jirto u xalliyo.

basarxumaan *m.f.db eeg* basarxun. *ld*
basarxumaansho, basarxumi, basarxumo.

basarxumaansho *m.lldh eeg* basarxumow. *ld*
basarxumaan.

basarxumi *m.db ld* **basarxumaan.**

basarxumo *m.db* Hab xun oo bulshada loola
dhaqmo. *ld basarxumaan.*

basarxumow *f.mg3 (-maaday, -maatay)* Qof
aan basar wacan lahayn ahaansho.

basarxun *f.mg4 (-umaa, -umayd)* Qof aan
basar wacan lahayn ahaansho.

basbaas *m.l* Geed-nagaar la beerto oo dhala
miro dhuudhuuban oo kulul oo cuntada
lagu darsado. *ld bisbaas.*

bash¹ *m.l* Guiddi ka kooban shan oday oo hoos
yimaada dawladda ingiriiska.

- bash²** *m.dh.sh.r* 1. Biyo b. ka sii: biyo ku firdhin. 2. Dharbaaxo b. ka sii: si kedis ah dharbaaxo qof ugu dhufasho.
- bashaash** *m.l (-shyo, m.dh)* B. ah: nin bulshey ah oo had iyo goor weji iyo laab furan.
- bashaashad** *m.dh (-do, m.l)* B. ah: qof haween ah, bulshey ah oo had iyo goor weji iyo laab furan.
- bashaashnimo** *m.dh* Bashaash ahaansho.
- bashaqle** *m.l (-layaal, m.l/dh)* (bot.) Nooc dhirta ka mid ah, oo jirriddoda, caleemahooda iyo jidhahoodaba dheecaan ka buuxo. B.uhu waa dhir aad u jilicsan.
- bashbash** *m.dh* Barwaqaqo badan.
- bashiic** *m.l* Meel xirnayd oo in yar la furo si hawo ama iftiin uga soo galo. *ld bishiic*.
- bashiican** *f.mg1 (-cmay, -cantay; -cmi)* Wax la bashiiciyey noqosho. *ld bishiican*.
- bashiici** *fg2 (-iyay, -isay)* Meel xirnayd in yar furid (albaab iwm). *ld bishiici*.
- bashiicin** *m.f.dh eeg* bashiici. *ld bishiicin*.
- bashiicmid** *m.f.dh eeg* bashiican. *ld bishiicmid*.
- bashiicsan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax la bashiiciyey ahaansho (albaab iwm). *ld bishiicsan*.
- bashiicsanaan** *m.f.dh eeg* bashiicsan. *ld bashiicsanaan, bishiicsanaan, bishiicsanaansho*.
- bashiicsanaansho** *m.l/dh ld bashiicsanaan*.
- bashiishad** *m.l* 1. Neef la rabay in la ogaado kolkuu dhalayo, oo cidla ku dhala. 2. Arrin aan sidii la rabay noqon oo aan lagu liibaanin. 3. *ld bashiishasho*.
- bashiishasho** *m.f.dh eeg* bashiisho. *ld bashiishad (3)*.
- bashiishirad** *m.l ld bashiishirasho*.
- bashiishirasho** *m.f.dh eeg* bashiishiro. *ld bashiishirad*.
- bashiishiro** *f.mg3 (-day, -tay)* Si sahlan u dhalid (nafley).
- bashiisho** *f.mg3 (-shaday, -shatay)* 1. Si lamafilaan ah ugu dhalid meel aan la rabin (neef). 2. Arrin sidii loo qorsheeyey si ka duwan u dhicid.
- basho** *m.dh (-ooyin, m.l)* Mukulaal; dummad; yaanyuuro.
- bashuuqsad** *m.l ld bashuuqsasho*.
- bashuuqsasho** *m.f.dh eeg* bashuuqso. *ld bashuuqsad, bashuuqsi*.
- bashuuqsi** *m.l ld bashuuqsasho*.
- bashuuqso** *fg3 (-saday, -satay)* Wax jilicsan oo afka laga buuksaday calalin.
- basid** *m.f.dh eeg* bas².
- baslays** *m.f.dh eeg* baslee. *ld basle (3)*.
- basle** *m.l* 1. Baaddidoon aan raad iyo baytin midna loo hayn oo socod iyo wareeg badan. 2. Wax hab la'aan lagu doono oo aan jaangooyo hore loo dhigan. 3. *ld basleyen*.
- baslee** *fg2 (-leeyay, -laysay)* Basle samayn.
- baso** *m.dh (-ooyin, m.l)* 1. Madaxa dadka meesha ugu korrasa, dhalo, dhako. 2. Bidaar.
- basolee** *m.l (-layaal m.l/dh)* Nin madaxa bidaar ku leh.
- basowti** *m.l (basowti-iyo, m.dh)* Nafley buuran oo aan tabar lahayn.
- basowtinnimo** *m.dh* Basowti ahaansho.
- basrid** *m.f.dh eeg* basar². *ld basar¹*.
- bastoolad** *m.dh (-do, m.l)* Hubka fudud nooc ka mid ah, xabbado ka dhacaan, jeebka lagu qaadan karo oo gacanta laga rido. *ld baastoolad*.
- bastooreyn** *m.dh (daaw.)* Kululeynta caano ilaa kulkun gaaro 65°C oo lagu hayo soddon daqiqadood (30'), ama kulka la gaarsiyo ilaa 72°C laguna hayo shan iyo tobann daqiqadood (15'), si loo dilo baktiiriyada ay ka mid yihin kan qaaxada iyo kan tiifowga.
- bataato** *m.dh* Geed quadaarta la beerto ka mid ah oo leh bari macaan oo la cuno marka la karsho. *ld baradho*.
- bataax** *m.l (-xyo, m.dh)* Ciid aad u jilicsan oo aan boor lahayn. *ld batuux*.
- batac** *m.l ld butuc (1)*.
- batacsan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* *ld butucsan*.
- batacsanaan** *m.dh ld butucsanaan*.
- batacsanaansho** *m.l/dh ld butucsanaan*.
- batal** *m.l/dh (-llo, m.dh)* Meel bannaan oo aan dhir sare lahayn.
- batar** *m.l* Nooc ciyaaraha hiddaha iyo dhaqanka ka mid ah jiib iyo sacab leh oo ay ragga iyo dumarku wada dheelaan.
- batiikh** *m.l* Geed sida qaraha u faalala oo yeesho miro waaweyn oo cillaan ah oo la cunno. *ld batiiq*.
- batiikhoobid** *m.f.dh eeg* batiikh how.
- batiikhhow** *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Sida batiikha u bislaasho (garbar).
- batiiq** *m.l ld batiikh*.
- batoojin** *m.l (daaw.) eeg* noole jirro dhaliye.
- batraamid** *m.f.dh eeg* batraan².
- batraan¹** *m.l (-nno, m.dh)* Kibir badan; islaweyni.
- batraan²** *f.mg1 (-aamay, -aantay; -aami)* Kibraan noqosho.
- batraannimo** *m.dh* Kibir.
- batrool** *m.l* 1. Baansiin. 2. Saliid qaali ah, laga qodo dhaluka, loo adeegsado shidaalka

matoorrada oo marka la sifeeyo laga helo nafto, baansiin, gaas iwm.	baxnaani <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Wax sida ay ku dambeynayaan ka dhursugid. 2. Ilaalin (qof bukan, xoolo, xaalad iwm).
batuux <i>m.dh ld bataax.</i>	baxnaanis <i>m.f.dh eeg baxnaani. ld baxnaanis, baxnaano.</i>
bawaasiir <i>m.dh (-rro, m.dh) (daau.)</i> Ballaarashada xididdada badan ee dhiiggu ka buuxoo xo ku yaal futada qarkeeda. Badanaa waxa keena calool joogsi muddo dheer socday ama shuban. <i>ld baabasiir, baabusiir, baawasiir.</i>	baxnaanis <i>m.l ld baxnaanin.</i>
bawhaar <i>m.l</i> Qaylo dheer.	baxnaano <i>m.dh</i> Ka dhursugidda wax sida ay ku dambeeyaan. <i>ld baxnaanin.</i>
bawis¹ <i>m.l ld bawisid.</i>	baxnin <i>m.l Shuban.</i>
bawis² <i>f.g2 (-say, -stay)</i> Wax sida turub shaandheyn.	baxri <i>m.dh</i> 1. Dad doonyada ka shaqeeya oo tabta iyo xeeladaha badda yaqaan. 2. Dabayl dhanka badda ka timaadda.
bawisid <i>m.f.dh eeg bawis².</i> <i>ld bawis¹.</i>	baxsad <i>m.l</i> 1. B. ah: qof meel lagu ogaa si sharcidarro ah uga fakaday meeshi lagu ogaa. 2. B. ah: neef xoolo ah oo ka fakaday meeshi lagu ogaa. 3. <i>ld baxsasho.</i>
bawlad <i>m.dh (-do, m.l)</i> Lacag sarrif ah oo waa hore la isticmaali jiray oo qiimaheedu u dhigmo rubbiyad afar meel loo dhigay meesheed. <i>ld bawlo.</i>	baxsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> 1. Wax kulansaday qurux, wanaag caqli dheeraad ah ahaansho (qof). 2. Wax is hanashadii ay khamro, caro, fikir dheer iwm ay ka lumisay ahaansho (qof). 3. Kala b.: derin iwm wax fidsan ahaansho.
bawlo <i>m.dh ld bawlad.</i>	baxsanaan¹ <i>m.f.dh eeg baxsan. ld baxsanaansho.</i>
bawne <i>m.l</i> Nafley bakaylaha u eg, kase yar, qararka buuraha ku nool oo orod bootimaaleyn ah leh; dabariyaadle.	baxsanaan² <i>m.dh (daau.)</i> Xaalad maskaxed lagu yaqaan farxad aan caadi ahayn iyo firfircoon oo caadiga ka baxsan, fahmo aad u kacsan oo si dhakhso ah ugu beddelanta caro dhawaansho.
bax <i>f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)</i> 1. Meel ka tegid. 2. Dhimasho. 3. Caloolbixid, shubmid. 4. Soo dheeraan (dhir, timo iwm). 5. Muuqasho (qorrax, dayax iwm). 6. Shidmid (dab). 7. Gadmid, iibsamid (ganaci). 8. Ka b.: wax ka noqosho. 9. Ka b.: arrin ama waajib gudasho. 10. Ku b.: qaymo ku fadiisasho. 11. La b.: wax meel ku jira baxsasho. 12. La b.: la cararid (gabar). 13. Isku b.: isku buuqid, isku kicid. 14. Isku b.: jiq noqosho. 15. Kala b.: kala qaybsamid. 16. Kala b.: dhanaanaasho, suusacid (caano). 17. Haan caano lagu lulay subag dhalid.	baxsanaansho <i>m.lldh ld baxsanaan.</i>
baxaalli <i>m.l</i> Hab la dhaqanka dad ee qof leeyayah.	baxsasho <i>m.f.dh eeg baxso. ld baxsad (3), baxsi.</i>
baxaar <i>m.l (-rro, m.dh)</i> Nin saaxir ah oo ku nool hilada webiyada oo loo aqoonsanyahay in uu xukumo yaxaasyada.	baxshuush <i>m.dh</i> Bacaw.
baxar <i>m.l</i> 1. Bad. 2. Dhibaato weyn. 3. Kuul yaryar cadcad oo haweenku qoorta ku xirtaan.	baxshuushsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax baxshuush hayo ahaansho.
baxarsaaf <i>m.l (bot.)</i> Geed weyn, laamo dhaadheer iyo caleemo dhuudhuuban oo midab casuur ah leh oo meesha uu ku yaal aysan kaneecadu imaan. <i>ld baahirsaaf.</i>	baxshuushsanaan <i>m.f.dh eeg baxshuushsan. ld baxshuushsanaansho.</i>
baxdow <i>m.l</i> Faras aad u dheereya oo aan fardaha la mid ahayn ee ka baxsan. <i>ld baxdoy.</i>	baxshuushsanaansho <i>m.lldh ld baxshuushsanaan.</i>
baxdownnimo <i>m.dh</i> Baxdow ahaansho (faras). <i>ld baxdoynnimo.</i>	baxxi <i>m.l ld baxsasho.</i>
baxdoy <i>m.l ld baxdow.</i>	baxsii <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> <i>ld bixi.</i>
baxdoynnimo <i>m.dh ld baxdownnimo.</i>	baxsiin <i>m.dh ld bixin.</i>
baxnaan <i>m.dh</i> Dabeecad.	baxsiis <i>m.l (-yo, m.dh)</i> 1. Ceel cusub oo markaas la qoday. 2. Biyaha ceel cusub oo markaas la qoday. 3. Wax kasta oo wax kale laga soo dhex saaro. 4. <i>ld bixin.</i>
	baxso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> 1. Wax meel ku jirey kala bixid. 2. Nafley wax halis u ah ka cararid. 3. Ka b.: nafley halis ka badbaadid.
	bayaad <i>m.l (-do, m.l)</i> Baaxadda awrka.
	bayaan <i>m.l</i> 1. B. ah: muuqaal si wanaagsan u muuqda ama u qeexan. 2. War qeexan oo aan macnihiisa shaki ku jirin; qaraar; baaq.
	bayaani <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax bayaan ka dhigid.

bayaanin <i>m.f.db eeg</i> bayaani.	qaataan. 2. B. ah: biyo aad loo karkariyay.
bayaxaw <i>m.db</i> 1. Xiddigta u dhexeyesa garbo iyo gudban. 2. Meel bannaan oo aan dhir lahayn. 3. Qof ama xoolo falxad ah.	3. B. ah: midab aad u cad.
bayb <i>m.l (-byo, m.db)</i> Qalab ka kooban dhuun dhuuban iyo madax kuusan oo dhexda ka dalaloola oo tubaakada lagu dhuuqo. <i>ld beeble, biibbo.</i>	bayl² <i>f.mg1 (-lay, -yshay)</i> Biyo aad u karkarid.
baybayle <i>m.l (-layaal, m.lldb)</i> <i>ld bayrabayre.</i>	baylah <i>m.db</i> 1. Meel cidla ah oo cabsi leh.
baybaysasho <i>m.f.db eeg</i> baybayso. <i>ld baybaysi.</i>	2. B. ah: hanti aan cid ilaala la joogin.
baybaysi <i>m.l ld baybaysasho.</i>	baylahayn <i>m.db ld baylihin.</i>
baybayso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> Waalid sasabasho (carruur).	baylehee <i>f.g2 (-leeyay, -leysay)</i> <i>ld baylihi.</i>
bayd <i>m.db (-do, m.l)</i> 1. Xarig ama suun xoolaha la rarayo ama heensaynayo gardaadka looga xiro si uu rarka ama koorahu gadaal ugu dhicin. 2. Gardaad.	bayli <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Biyo aad u karkarin.
baydaan <i>m.l</i> Geed weyn oo aan qodax lahayn oo caleemo balballaaran iyo miro kuuskuusan oo la cuno leh.	baylid <i>m.f.db eeg</i> bayl ² .
baydacar <i>m.l</i> Bey midab dacar ah ku dhafanyakay.	baylihi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Hanti baylah ka dhigid. <i>ld baylehee.</i>
baydad¹ <i>m.l 1. ld beygag</i> 1. Cabsi kedis ah oo wax cabsi lahayn ka didda. 2. <i>ld baydadid.</i>	baylihin <i>m.f.db eeg</i> baylihi. <i>ld baylahayn.</i>
baydad² <i>f.mg1 (-day, -dday)</i> Cabsi badan awgeed cararid. <i>ld beygag².</i>	baylin <i>m.f.db eeg</i> bayli. <i>ld baylis.</i>
baydadi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Nafley baydad ku ridid. <i>ld beygagi.</i>	baylis <i>m.l ld baylin.</i>
baydadid <i>m.f.db eeg</i> baydad ² . <i>ld beydad¹, beygag¹, beygagid.</i>	baylohoobid <i>m.f.db eeg</i> baylohow.
baydadin <i>m.f.db eeg</i> baydadi. <i>ld beygagin.</i>	baylohow <i>f.mg1 (-oobay, -owday, -oobi)</i> Wax baylah ah noqosho (hanti).
baydari <i>m.l (-iyo, m.db)</i> Nin nishaabta aad u yaqaan; hargaaanti.	baynibax¹ <i>m.l</i> Kibir badan.
bayddi <i>m.db</i> Barwaaqo badan.	baynibax² <i>f.mg1 (-xay, -xday)</i> Aad u kibrid (qof).
baydi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Neef la rarayo bayd ku xirid.	baynibixi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Qof aad u kibrin.
baydin <i>m.f.db eeg</i> baydi.	baynibixid <i>m.f.db eeg</i> baynibax ² .
baydwalaal <i>m.l</i> Laba bayd faal ama ka badan oo tirada hogaha iskala eg, dhigiddana ku kala duwan.	baynibixin <i>m.f.db eeg</i> baynibixi. <i>ld baynibixis.</i>
bayhoof¹ <i>m.l</i> B. ah: qof busaaradi hayso oo baahidiisa meel uu la aado aan garanayn.	baynibixis <i>m.l ld baynibixin.</i>
bayhoof² <i>f.mg1 (-fay, -ftay)</i> Qurbe dhibaato kala kulmid; qof busaarad, rafaad iyo dhibaato dhaqaale la kulmid.	bayoolajiga <i>moolikiyuullada</i> <i>m.l (baay)</i> Barashada dhismaha iyo shaqada moolikiyuullada waaweyn ee noolaha, gaar ahlan borotiinnada iyo asiidh bu eedyada RNA iyo NA.
bayhoofid <i>m.f.db eeg</i> bayhoof.	bayooloji <i>m.l</i> Barashada noolaha, kaas oo ay ka mid yihiin dhismahooda (gudaha iyo dibadda), shaqadooda, isirkooda iyo tadafurkooda, abla'ablantooda, xidhiidhka iyaga ka dhexeyeo iyo filiqsanaantooda.
bayhoofsan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Cid bayhoofstay ahaansho.	bayr¹ <i>m.l</i> 1. Nuxurka hadal, dood iwm ku saleysanyahay. 2. <i>ld bayrid.</i>
bayhoofsanaan <i>m.f.db eeg</i> bayhoofsan. <i>ld bayhoofsanaansho.</i>	bayr² <i>m.db</i> Iin maanka iyo muruqyada nafleyda ku dhaca oo keenta in laga dido ama laga boodo wax aan la hubsan; salaaf, biinan.
bayhoofsanaansho <i>m.lldb ld bayhoofsanaan.</i>	bayr³ <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Wax toos u socda dhan u weecasho.
bayid <i>f.g1 (-day, -dday)</i> Wax qurxin.	bayrabayre <i>m.l</i> Qaruhu marka uusan bisayl gaarin dubayana ka tago; lafaweyne. <i>ld baybayle.</i>
bayidid <i>m.f.db eeg</i> bayid.	bayrac <i>m.db (c.nafl.)</i> Ugaar deerada la bah ah oo dhega balballaaran iyo midab ciiro ah leh oo dhulkal dullada ah ku nool.
bayl¹ <i>m.l 1. Suun ballaaran, cad oo dun ama maqaar ka samaysan oo ay ciidamadu</i>	bayraq <i>m.l</i> Calan; bandiirad.
	bayrbayr¹ <i>m.l ld bayrbayrid.</i>
	bayrbayr² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Socod aan toosnay samayn.
	bayrbayriyid <i>m.f.db eeg</i> bayrbayr ² . <i>ld bayrbayr¹.</i>

bayri *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax toos u socday, dhinac u weecin.

bayrid *m.f.db eeg bayr³*. *ld bayr¹* (2).

bayrin *m.f.db eeg bayrii.*

baysadhabad *m.l ld baysadhabasho.*

baysadhabasho *m.f.db eeg baysadhabo.* *ld baysadhabad.*

baysadhabo *f.mg3 (-btay, -batay)* Socod cabsi ku jirto socsho.

baysaqasho *m.f.db eeg baysaquo.*

baysaquo *f.mg3 (-qday, -qatay)* Durduro iyo bardoodan sameyn (geel).

baytammaal¹ *m.l ld beytummaal¹.*

baytammaal² *f.g1 (-aalay, -aashay)* *ld beytummaal².*

baytammaalid *m.dh ld beytummaalid.*

bayti *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Baadi maqan xogteeda sheegid. 2. Baadi maqan xogteeda cid weyddiin.

baytimmaal¹ *m.l ld beytimmaal¹.*

baytimmaal² *f.g1 (-aalay, -aashay)* *ld beytimmaal².*

baytimmaali *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld beytimmaali.*

baytimmaalid *m.dh ld beytimmaalid.*

baytimmaalin *m.dh ld beytimmaalin.*

baytimmaalis *m.l ld beytimmaalin.*

baytin *m.f.db eeg bayti.* *ld baytis.*

baytis *m.l ld baytin.*

bayuur *m.dh* Ceeb aad u weyn; jiciir.

bayuurrayn *m.f.db eeg bayuuree.*

bayuuree *f.g2 (-reeyay, -raysay)* Cid ceeb weyn gaarsiin.

beb *f.g1 (-bay, -btay)* Ciyaar lagu tartamay, foorooyinkood iska soo gudid.

bebid *m.f.db eeg beb.*

bebsiin *m.l (kim.)* Insaymyo ay dhiiqaan unugyada ku yaalla gudaha caloosha lafdhabarleyda, kaas oo dedejya borotiinka.

bed¹ *m.l (-dad, m.l)* Masaaxa dhul ku fadhiyo.

bed² *m.l (-dad, m.l)* (xis.) Summad A. Cabbirka ama baaxadda dul. Dushu waxa ay noqon kartaa dul sallax ah ama dul xoodan. Halbeegga caalamiga ah ee bedka waa mitir labajibbaaran (m2).

bed³ *m.l/dh (-do, m.l)* 1. Caafimaad; ladnaan. 2. Badbaado. *ld bäd.*

beddel¹ *m.l l. ld beddelid.* Dhaafsashada wax wax kale la dhaafsado. 2. *ld beddelid.* Wareejinta qof meal uu hawl ka hayey laga wareejiyo iyadoo meal kale la geynayo. 3. B. ah: qof meal uu hawl ka hayey laga wareejiyo iyadoo meal kale la geynayo si uu hawshii halka uga si wato.

beddel² *f.g1 (-elay, -eshay)* Wax la beddelay ka dhigid; wax wax kale ku doorin. *ld baddal².*

beddelaaad *m.dh ld beddelid.*

beddelan¹ *f.mg1 (-lmay, -lantay; -lmi)* Wax la beddelay noqosho. *ld baddalan¹.*

beddelan² *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Wax beddel ku dhacay ahaansho. *ld baddalan².*

beddelasho *m.f.db eeg beddelo.* *ld baddalasho.*

beddelid *m.f.db eeg beddel².* *ld baddal¹, baddalaad, baddalid, beddel¹ (1,2), bed delmid* *m.f.db eeg beddelan¹.* *ld baddalmid.*

beddelnaan *m.f.db eeg beddelan².* *ld baddalnaan,* *beddelnaansho.*

beddelnaansho *m.l/dh ld beddelnaan.*

beddelo *f.g/mg. 3 (-eshay, -elatay)* 1. *(f.g)* Wax, wax kale dhaafsasho. 2. *(f.mg)* Ka b.: qof meal hawl ka hayey meal kale oo uu hawshiisi ka si wato aadid.

beden *m.l (-emmo /-enno, m.dh)* 1. Gaadiid badeed doonta ka yar huurigana ka weyn oo lagu kalluumeysto. 2. Oogada dadka.

beder¹ *m.l ld bedrid.*

beder² *f.g1 (-dray, -dertay; -dri)* Wax sida faras iwm orodkooda tijaabin.

bedertami *f.g2 (-iyay, -isay)* Wax orod ku tartasiin. *ld baratami, baratansi, bedertansi, beretami.*

bedertamid *m.f.db eeg bedertan².* *ld baratamid, beretamid.*

bedertamin *m.f.db eeg bedertami.* *ld baratamin, baratansiin, baratansi, bedertansiin,*

bedertan¹ *m.l* Tartansiinta wax orod lagu tartansiyo. *ld baratan¹, beretan¹.*

bedertan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Wax orod ku tartamid. *ld baratan², beretan².*

bedertansi *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld bedertami.*

bedertansiin *m.dh ld bedertamin.*

bedertansiis *m.l ld bedertamin.*

bedqab *f.mg1 (-bay, -btay)* 1. Nafley, nabad, caafimaad iwm ku sugnaansho. 2. Wax guri ka ahaansho.

bedqabid *m.f.db eeg bedqab.* *ld bedqabis.*

bedqabis *m.dh ld bedqabid.*

bedrid *m.f.db eeg beder².* *ld beder¹.*

beeb *m.l ld bayb.*

beeaba *m.l* Ciyaar lagu jidboodo oo laga yaqaan degaanka webiyada, gaar ahaan magaalo-xeebeedyada koonfureed (Xamar, Marka iyo Kismaayo).

beec *m.l ld biic (1).*

beeci *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld biici.*

---

beecin <i>m.db ld biicin.</i>	beegid <i>m.f.dh eeg beeg².</i> <i>ld beeg¹ (2).</i>
beecis <i>m.l ld biicin.</i>	beegmid <i>m.f.dh eeg beegan¹.</i>
beecmushtar ¹ <i>m.l 1. ld biicmushtari.</i> 2. <i>ld biicmushtarid.</i>	beegmo <i>m.dh 1. Isla simid; iswaafaqid.</i> 2. <i>ld beeg1 (1).</i>
beecmushtar ² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> <i>ld biicmushtar².</i>	beegnaan <i>m.f.dh eeg beegan².</i> <i>ld beegnaansho.</i>
beecmushtari <i>m.l ld biicmushtari.</i>	beegnaansho <i>m.l/dh ld beegnaan.</i>
beecmushtarid <i>m.dh ld biicmushtarid.</i>	beego <i>f.g3 (-gtay, -gatay)</i> Suus, madaal, shood iwm raashin ku miisasho.
beecsad <i>m.l ld biicsasho.</i>	beegsاد <i>m.l ld beegsasho.</i>
beecsasho <i>m.dh ld biicsasho.</i>	beegsasho <i>m.f.dh eeg beegso.</i> <i>ld beegsاد,</i> beegsi.
beecsi <i>m.l ld biicsasho.</i>	beegsi <i>m.l ld beegsasho.</i>
beecso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> <i>ld biicso.</i>	beegso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> Qof qimo ama dhaqaale dheeraad ah leh isla simid.
beed <i>m.l.u</i> Ukuun.	beejaggoys <i>m.dh Xasharaad yaryar oo midab madow leh oo sida badan buuryada ka qaniinta wiilasha yaryar.</i> <i>ld buuryaggoys,</i> buuryo-goys.
beedal ¹ <i>m.l ld beeddal¹.</i>	beejaqab <i>m.l/dh buuryaaqab.</i>
beedal ² <i>f.mg1 (-alay, -ashay)</i> <i>ld beeddal².</i>	beeji <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax quruxdoda muujin.
beedalan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> <i>ld beeddalan.</i>	beejin <i>m.f.dh eeg beeji.</i>
beedalid <i>m.dh ld beeddalid.</i>	beejo <i>m.dh ld buuryo.</i>
beedalnaan <i>m.dh ld beeddalnaan.</i>	beekhaami <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Wax tashiilid. 2. Wax la miisayo wax yar ku kordhin.
beedalnaansho <i>m.l/dh ld beeddalnaan.</i>	beekhaamid <i>m.f.dh eeg beekhaan².</i> <i>ld beekhaan¹.</i>
beeddal ¹ <i>m.l B. ah: Geenyo kudaal u baahan.</i> <i>ld beedal¹.</i>	beekhaamin <i>m.f.dh eeg beekhaami.</i>
beeddal ² <i>f.mg1 (-alay, -ashay)</i> Kudaal u baahasho (geenyo). <i>ld beedal².</i>	beekhaan ¹ <i>m.l 1. Badashada ay badato cunno la karinayo.</i> 2. Wax yar oo lagu suubiyoo wax la miisay. 3. Tashiilidda wax la tashiilo. <i>4. ld beekhaamid.</i>
beeddalana <i>f.mg4 (-lnaa, -lnayd)</i> Wax kudmo rabo ahaansho (geenyo). <i>ld beedalan.</i>	beekhaan ² <i>f.mg1 (-aamay, -aantay; -aami)</i> Cunto la karinayo sida bariis iwm. tarmid; wax badasho.
beeddalid <i>m.f.dh eeg beeddal².</i> <i>ld beedalid.</i>	beekhaansad <i>m.l ld beekhaansasho.</i>
beeddalnaan <i>m.f.dh eeg beeddalan.</i> <i>ld beedalnaan,</i> beeddalnaasho.	beekhaansan <i>f.mg1 (-amay, -antay)</i> Wax beekhaan yeeshay ahaansho.
beeddalnaansho <i>m.l/dh ld beeddalnaan.</i>	beekhaansanaan <i>m.f.dh eeg beekhaansan.</i> <i>ld beekhaansanaansho.</i>
beeg ¹ <i>m.l 1. ld beegmo.</i> Raashinka la cuno, sida badarka, sonkorta, timirta iwm cabbirkooda. 2. <i>ld beegid.</i>	beekhaansanaansho <i>m.l ld beekhaansasho.</i>
beeg ² <i>f.g1 (-gay, -gatay)</i> 1. Suus, madaal, shood iwm wax ku miisid. 2. Ku b.: wax, wax kale ku toosi.	beekhaansasho <i>m.f.dh eeg beekhaanso.</i> <i>ld beekhaansad, beekhaansi.</i>
beegaal heerkul cadaadis (B.H.C.) <i>m.l (fis.)</i> (B.H.C.) Beegalka heerkulka iyo cadaadiska oo hore loo odhan jirey heerkulka iyo cadaadiska caadiga ah, waa xaaladda beegaal ee loo adeegsado furfurista xisaabeed ee xaddiyada isla beddela heerkulka iyo cadaadiska, marka la is barbar dhigayo astaamaha neefaha. Xaaladdaasi waa marka heerkulka yahay (273.15 K ama 0°C) iyo cadaadis (760 mm Meerkuri ah).	beekhaansi <i>m.l ld beekhaansasho.</i>
beegan ¹ <i>f.mg1 (-gmay, -gantay; -gmi)</i> 1. Wax la beegay noqosho. 2. Ku b.: wax, wax kale ku toosan noqosho.	beekhaanso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> 1. Wax tashiilasho. 2. Wax la miisayo wax ku kordhisasho.
beegan ² <i>f.mg4 (-gnaa, -gnayd)</i> 1. Wax la beegay ahaansho. 2. Wax la buuxshay ahaansho. 3. Ku b.: wax, wax kale lagu aaddiyey ahaansho. 4. Ku b.: waqt, waqt ku aadan ahaansho.	beel ¹ <i>m.db (-lo, m.l)</i> Cid ama reero badan oo meel wada deggan; duddo; qeyro.
beegasho <i>m.f.dh eeg beego.</i>	beel ² <i>m.dh.u</i> Koox dabeeći ahaan sabo ku wada uuman, oo isugu jira sinjiyo dhir iyo xayawaanba leh.
	beel ³ <i>f.g1 (-eelay, -eeshay)</i> Hanti ama wax kale oo hore loo lahaa tirmid; waayid.

beelaysan *f.mg⁴* (-snaa, -snayd) Wax la beeleyey ahaansho.

beelaysasho *m.f.dh* eeg beelayso. *ld* **beelaysi**.

beelaysi *m.l l'd* **beelaysasho**.

beelaysnaan *m.f.dh* eeg beelaysan. *ld* **beelaysnaansho**.

beelaysnaansho *m.l l'dh ld* **beelaysnaan**.

beelayso *f.gmg³* (-stay, -satay) 1. (*f.g*) Qolo kale xoog ku qabsasho oo beel ka dhigasho; gumaysasho. 2. (*f.mg*) Dad kala firirsanaa si ay isu kaashadaan meel wada degasho.

beeldaaje *m.l* (-jayaal, *m.l/dh*) Nin beel madax u ah; ugaas; garaad; malaaq.

beelid *m.f.dh* eeg beel³.

beeloobid *m.f.dh* eeg beelow.

below *f.g¹* (-oobay, -owday; -oobi) 1. Cid beel noqosho. 2. Ku b.: cid, cid kale oo ka dhaqan duwan ku darmid.

beelyo *m.dh* Haadda waaweyn nooc ka mid ah, dafadana la bah ah, midab madaw leh oo buuraleyda ku nool.

beembeen *m.dh* Been waaweyn.

beembeeni *f.g²* (-iyay, -isay) 1. Qof been ku maaweelin. 2. Is b.: sirmid.

beembeenin *m.f.dh* eeg beembeeni.

been *m.dh* War aan run ahayn.

beenaale *m.l* (-layaal, *m.l/dh*) Nin been badan, beenlow.

beenaaley *m.dh* Dheddig been badan (qof); beenley.

beenawaas *m.l l'd* **beenhawaas**.

beenayn *m.f.dh* eeg beenee. *ld* **beenin**.

beendabaad *m.l* Beenlow; beenley. *ld* **beendadaab**.

beendadaab *m.l l'd* **beendabaad**.

beendhure *m.l* (-rayaal, *m.l/dh*) Qof been badan fidiya.

beenee *f.g²* (-neeyay, -naysay) Hadal la sheegay, inuu beenyahay caddayn. *ld* **beeni**.

beenguur¹ *m.l* Guuridda loo guuro god aan kii tooska ahaa ahayn si qofka kale loo khyameeyo (ciyarta shaxda, jarta iwm).

beenguur² *f.g¹* (-ray, -rtay) God aan kii tooska ahaa ahayn u guurid si qofka kale loo khyameeyo (ciyarta shaxda, jarta iwm).

beenguurid *m.f.dh* eeg beenguur². *ld* **beenguuris**.

beenguuris *m.dh l'd* **beenguurid**.

beenhawaas *m.l* (beenhawaas/-yo, *m.dh*) Nin beenlow ah oo aad u sheeko macaan. *ld* **beenawaas**.

beenhawaasad *m.dh* (-do, *m.l*) Haweeney beenley ah oo aad u sheeko macaan.

beeni *f.g²* (-iyay, -isay) *ld* **beenee**.

beenii-aadmi *m.l l'd* **baanii-aadan**.

beenin *m.f.dh* eeg beeni. *ld* **beenayn**.

beenley *m.dh* (-leeyo, *m.dh*) Haweeney been badan.

beenlow *m.l* (-wyo, *m.dh*) Nin been badan.

beenoobid *m.f.dh* eeg beenow.

beenow *f.mg¹* (-oobay, -owday; -oobi) Been noqosho (war).

beansheeg *m.l* 1. B. ah: beenlow. 2. *ld* **beanshegid**.

beanshegid *m.dh* Ku hadlidda qof hadal been ah ku hadlo. *ld* **beansheeg** (2).

beeqbaaq¹ *m.l* Hanka qof qabo marka uu cid hanti ka sugayo.

beeqbaaq² *f.g¹* (-qay, -qday) Hanti cid ka sugid.

beeqbaaqid *m.f.dh* eeg beeqbaaq².

beer holac *m.l* (*daaw*) Halaamacoodka beerka oo uu keeno firus, sun ama difaac jireed oo aan cadi ahayn.

beer¹ *m.l* (-rar, *m.l*) 1. Xubin uurkujirta ah lafdhabarleyda ka mid ah midabkeedu madow guduud ku dheehanyahay ah oo samaysa xammeetida, dhiiggana wixii sumeynaya ka ilaalis. 2. Qaybta dhexe ee miraha, jilicsan, qolof ku dhaaran oo uu geedku ka dhasho.

beer² *m.dh* (-ro, *m.l*) Dhul la falay oo dhir, miro, badar iwm lagu abuuri karo.

beer³ *f.g¹* (-ray, -rtay) 1. Dhul miro ku abuurid. 2. Ku b.: dareen gaar ah ku abuurid (qof).

beer-abuur *m.l* (-rro, *m.dh*) Bilowga xiliyyada guga iyo dayrta oo beeraha abuurka lagu ridayo. *ld* **beerabuurid**, **beerabuuris**.

beerabuurid *m.dh l'd* **beerabuur**.

beerabuuris *m.dh l'd* **beerabuur**.

beeraley *m.dh.u* Dad beeraha tacbada, kuna nool. *ld* **beerrey** (2).

beeran¹ *f.mg¹* (-rmay, -rantay; -rmi) 1. Miro geedo iwm wax baxay noqosho. 2. Ku b.: qof, dareen gaar ah ku abuurmid.

beeran² *f.mg⁴* (-rnaa, rnayd) Miro, geedo iwm wax dhul lagu beeray ahaansho.

beer-aqoon¹ *m.l* (-nno, *m.dh*) Qof cilmiga beeraha aqoon u leh.

beer-aqoon² *m.dh* Aqoonta cilmiga beeraha.

beer-aqoonnimo *m.dh* Beeraqoon ahaansho.

beerasho *m.f.dh* eeg beero.

beercaddaad *m.l* 1. Daal iyo dhibaato ay ilmuu ka mutaan oohin badan. 2. *ld* **beercaddaansho**.

beercaddaansho *m.f.dh* eeg beercaddow. *ld* **beercaddaad** (2).

beercaddow *f.mg³* (-daaday, -daatay) Oohin badan, daal iyo dhibaato ka mudasho (ilmo).

---

beerdulacsad <i>m.l ld</i> beerdulucsasho.	beeralamaane <i>m.l (-nayaal, m.l/dh)</i> (<i>baay.</i>) Mid ka mid ah labada dir ama labada dir hoosaad ee dhirta ubaxleyda, ayaa lagu gartaa iniintooda oo laba beer leh.
beerdulacsasho <i>m.dh ld</i> beerdulucsasho.	beerlaxawsad <i>m.l ld</i> beerlaxawsasho.
beerdulacsi <i>m.l ld</i> beerdulucsasho.	beerlaxawsasho <i>m.f.dh eeg</i> beerlaxawso. <i>ld</i> beerlaxawsad, beerlaxawsi.
beerdulacso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> <i>ld</i> beerdulucso.	beerlaxawsi <i>m.l ld</i> beerlaxawsasho.
beerdulucusho <i>m.f.dh eeg</i> beerdulucso. <i>ld</i> beerdulacsad, beerdulacsasho, beerdulacsi, beerdul	beerlaxawso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> Qof wax laga rabo, ereyo debacsan oo shacuurtiisa lagu soo jiidanayo u jeedin. <i>ld</i> beerdulacso.
beerduluci <i>m.l ld</i> beerdulucsasho.	beermid <i>m.f.dh eeg</i> beerman ¹ .
beerdulucso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> Qof wax laga rabo, ereyo debacsan oo shacuurtiisa lagu soo jiidanayo u jeedin. <i>ld</i> beerdulacso.	beernaan <i>m.f.dh eeg</i> bearan ² . <i>ld</i> beernaansho.
beerfal <i>m.l ld</i> beerfalid.	beernaansho <i>m.l/dh ld</i> beernaan.
beerfalasho <i>m.dh</i> Hawsha beerta laga qabto si dalag looga helo.	beernugeyl <i>m.l</i> 1. Raxmad iyo debacsanaan loo yeesho nafley dhibaateysan. 2. <i>ld</i> beernuglaan.
beerfalid <i>m.dh</i> Xilli haramada laga jaro beerta. <i>ld</i> beerfal, beerfalis, beerfallow (2).	beernuglaan <i>m.dh eeg</i> beernugul. <i>ld</i> beernugeyl (2).
beerfalis <i>m.dh ld</i> beerfalid.	beernuglanansho <i>m.l/dh eeg</i> beernuglow. <i>ld</i> beernuglaan.
beerfalow <i>m.l</i> 1. Wax ka beeridda dhulka dushiiisa si looga soo saaro dalagyo. 2. <i>ld</i> beerfalid.	beernuglow <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Qof raxmad badan noqosho.
beerfarrije <i>m.l (-jayaal, m.l/dh)</i> Geesi dilaa ah.	beernugul <i>f.mg4 (-glaa, -glayd)</i> Qof raxmad badan ahaansho.
beerfuur <i>m.l ld</i> beergooyo.	beero <i>f.g3 (-rtay, -ratay)</i> Beer ka dhigasaho.
beergooye <i>m.l ld</i> beergooyo.	beerqaad ¹ <i>m.l ld</i> beerqaadid.
beergooyo <i>m.dh</i> Siinta qof ku soo biiray dad beeralay ah oo meel wada deggan la siiyo dhul ku meel gaar ah oo uu sii beeryo. <i>ld</i> beeffuur, beergooye.	beerqaad ² <i>f.g1 (-day, -dday)</i> Wax si aad ah uga helid.
beergoys <i>m.l</i> Xilliga dalagga beeraha la gooyo oo ku beegan bilowga xagaaga iyo diraacda (jiilaal).	beerqaadid <i>m.f.dh eeg</i> beerqaad ² . <i>ld</i> beerqaad ¹ .
beeri <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Miro sida lawska yicibta iwm. qubka sare ka qaadid.	beerrey <i>m.dh</i> 1. Nooc ciyaarahah hiddaha iyo dhaqanka soomaaliyeed ka mid ah, oo leh jiib, jaan, sacab iyo biro la isku garaaco oo ragga iyo dumarku ay wada ciyaraan. 2. <i>ld</i> beeraley.
beerid <i>m.f.dh eeg</i> beer ³ . <i>ld</i> beersis.	beersaar ¹ <i>m.l ld</i> beersaard.
beerin <i>m.f.dh eeg</i> beeri.	beersaar ² <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> Faras leedda ah fuulid.
beeris <i>m.dh ld</i> beerid.	beersaard <i>m.f.dh eeg</i> beersaar ² . <i>ld</i> beersaar ¹ , beersaaro.
beerjilcan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Qof raxmad badan ahaansho.	beersaaro <i>m.dh</i> Fuulid degdeg ah oo faras aan koora lahayn la fuulo. <i>ld</i> beersaard.
beerjilcanaan <i>m.f.dh eeg</i> beerjilcan. <i>ld</i> beerjilcanansho, beerjileec (2).	beertacab <i>m.l</i> Beer falow.
beerjilcanansho <i>m.l/dh ld</i> beerjilcanaan.	beerxaw <i>m.dh</i> Cudur caloosha ku dhaca oo shuban xad-dhaaf ah leh.
beerjileec <i>m.l</i> 1. Raxmad iyo debecsanaan loo yeesho nafley dhibaateysan. 2. <i>ld</i> beerjilcanaan.	beeryaro ¹ <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> 1. Xubin uurkujirta ka mid ah, beerka u eg kase yar oo dhiigga wax ka samaysa. 2. Cudur beeryarada ku dhaca; sunbay; weled.
beerkurus <i>m.l</i> Cudur beerka geela ku dhaca oo baruur u yeela.	beeryaro ² <i>m.l (c.daaw.)</i> Xubin ay leeyihii lafdhabarleydu, oo ku yaalla caloosha dabadeeda, kaas oo asal ahaan ka samaysan nudo limfo oo isu tegey. Shaqqadeeda waxa ka mid ah soo saaridda limfosaytada iyo baabi'inta walxaha qalaad. Waxay u
beerkutaal <i>m.dh</i> 1. Galka yar ee ay xameetida ku jirta oo beerka ku taal. 2. <i>ld</i> uurrkutaallo. <i>ld</i> beerkutaallo.	
beerkutaallo <i>m.dh ld</i> beerkutaal.	
beerlaag <i>m.l (-gyo, m.dh)</i> (<i>baay.</i>) Mid ka mid ah labada dir ama labada dir hoosaad ee dhirta ubaxleyda, ayaa lagu gartaa iniintooda oo hal beer leh.	

dhaqantaa sidii kaydiye unugyada cascias, waxaana ay joogteysaa wareeggooda tiro ahaaneed.	beledeyo <i>f.mg3 (-stay, -satay)</i> Qof, beled aadid si uu ugu soo nasto.
beesad <i>m.dh (-do, m.l)</i> Lacag bir ah oo ka mid ah sarrifka rubbiyadda oo u dhiganta toban senti.	belediyad <i>m.dh</i> Dawladda hoose.
beeso <i>m.dh.u</i> Lacag.	belee <i>f.g2 (-leeyay, -leysay)</i> Wax belo ku ridid.
beestayn <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Lacag bir ah oo ka mid ah sarifka rubbiyadda oo u dhiganta hal santi, dhuruuruq. <i>ld beesteen.</i>	belel ¹ <i>m.l ld</i> belbelid.
beesteen <i>m.l ld beestayn.</i>	belel ² <i>f.g1 (-elay, -eshay)</i> <i>ld belbel</i> ² .
beexaamid <i>m.f.dh eeg</i> beexaan ² .	beleli <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> <i>ld belbeli.</i>
beexaan ¹ <i>m.l</i> 1. Dhammaad; idlaad. 2. Kibir.	belelid <i>m.dh ld</i> belbelid.
beexaan ² <i>f.mg1 (-aamay, -aantay; -aami)</i> 1. Wax dhammaansho. 2. Qof kibrid.	belelin <i>m.dh ld</i> belbelin.
beeyo <i>m.dh</i> Xabag udgoon, lagu uunsado oo ka baxda geedaha meyddiga moxorka, guraha iwm.	belelis <i>m.l ld</i> belbelin.
begel <i>m.l ld bagal.</i>	beleyn <i>m.f.dh eeg</i> belee.
beji <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> <i>ld boji.</i>	beleysan <i>f.mg4 (-snaa, -snayd)</i> Wax beloobay ahaansho.
bejiino <i>m.dh ld bojin.</i>	beleysnaan <i>m.f.dh eeg</i> beleysan. <i>ld beleysnaansho.</i>
bejin <i>m.dh ld bojin.</i>	beleysnaansho <i>m.l/dh ld beleysnaan.</i>
bejis <i>m.l ld bojin.</i>	bellaagra <i>m.l (daaw.)</i> Cudur nafaqoxumo ama nafaqodarro oo ay keento la'aanta ama kayaraanta jirka fitamiinka la yiraahdo PP oo ka sameysan "nikotiiniika asidh". Astaamaha: maqaarka inta muuqda oo galdhaca, shuban iyo qalbixumo ama qulub.
bejiye <i>m.dh ld bejiye.</i>	belo <i>m.dh ld belaayo.</i>
bejiyo <i>m.dh</i> Digr la shiiday basbaas, toon iyo basal lagu daray oo la dubay. <i>ld bejiye.</i>	beloobid <i>m.f.dh eeg</i> below.
bekeeri <i>m.l ld bakeeri.</i>	below <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Wax belo la kulmay noqosho.
bekel <i>m.l</i> B. ah: qof fuley ah oo cabsi badan.	belwo <i>m.dh ld balwo.</i>
bekelhimo <i>m.dh</i> Bekel ahaansho.	bender <i>m.l (-rro, m.dh)</i> 1. Magaalo meel xeeb ah ku taal. 2. Beled marso leh. 3. Yooka ciyarta imbiliga. <i>ld bandar.</i>
belaayo <i>m.dh</i> Belo dhibaato weyn oo xambaarsan murugo iyo tiiraanyo. <i>ld balaayo, belo.</i>	bengali <i>m.l</i> Sonkor buda ah oo laga keeni jirey Bengaladeesh.
belbel ¹ <i>m.l</i> 1. Holac weyn oo dabka ka baxo marka la shido. 2. <i>ld belbelid.</i> <i>ld belel</i> ¹ .	beni <i>m.l (-iyo, m.dh)</i> 1. Deyd dhagax ka samaysan oo beeraha timirta lagu kala qoqobo. 2. Cariish ka samaysan dhagax iyo qoryo. 3. (<i>ld bini</i>) Lacag bir ah ka mid ah lacagta sarrifka ee Ingiriisiga o laba iyo tobankii beni u dhiganta hal shilin.
belbel ² <i>f.mg1 (-elay, -eshay)</i> 1. Meel jirka ka mid ah oo dhaawac ah xanfaafid. 2. Dab holac weyn bixin. <i>ld belel</i> ² .	benii-aadan <i>m.l.u ld banii-aadan.</i>
belbeli <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Dab si aad ah u holcin. <i>ld beleli.</i>	benii-aadannimo <i>m.dh ld banii-aadannimo.</i>
belbelid <i>m.f.dh eeg</i> belbel ² . <i>ld belbel</i> ¹ (2), <i>belel</i> ¹ , <i>belelid.</i>	benii-aadmi <i>m.l.u ld banii-aadan.</i>
belbelin <i>m.f.dh eeg</i> belbeli. <i>ld belbelis, belelin, belelis.</i>	benisiiliin <i>m.dh (daaw.)</i> Daawo ka sameysanta jeermiga loo yaqan "penicillum - notatum" loona isticmaalo daaweynta caabuqa oo ay keenaan jeermiyaal aad u kala duwan.
belbelis <i>m.l ld belbelin.</i>	benned <i>f.g1 (-day, -dday)</i> Hawl ama ciyaar socotay joojin.
beldaan <i>m.dh.w eeg</i> beled.	bennedan ¹ <i>f.mg1 (-dmay, -dantay; -dmi)</i> Hawl, ciyaar iwm wax la benneday noqosho.
beled <i>m.l (-ldaan, m.dh)</i> Degaan leh guryo badan, dukaamo, dugsiyo, isbitaallo, waddooyin dhaadheer iwm; magaalo.	bennedan ² <i>f.mg4 (-dnaa, -dnayd)</i> Hawl ama ciyaar socotay oo la joojiyey ahaansho.
beledee <i>f.g2 (-deeyay, -deysay)</i> Meel beled ka dhigid.	bennedid <i>m.f.dh eeg</i> benned.
beledeyn <i>m.f.dh eeg</i> beleddee.	bennednaan <i>m.f.dh eeg</i> bennedan. <i>ld bennednaansho.</i>
beledeysasho <i>m.f.dh eeg</i> beledeyso. <i>ld beledeysi.</i>	bennednaansho <i>m.l/dh ld bennednaan.</i>
beledeysi <i>m.l ld beledeysasho.</i>	

bensiin¹ *m.l ld baansiin.*

bensiin² *m.l (kiim.)* Haydarokaarboon hoor ah oo midablaawe ah, ur gaar ahna leh. B.tu waa iskudhis sun ah; uumigeeduna wuxuu keena waxyeello haddii isdabajoog loo neef qaato. *ld baansiin.*

berber¹ *m.l ld barbar¹.*

berber² *f.g1 (-ray, -rtay) ld dardar³.*

berberan¹ *f.mg1 (-ray, -rtay) ld dardaran¹.*

berberan² *f.mg4 (-rcaa, -rnayd) ld dardaran².*

berberid *m.dh ld dardarid.*

berbermid *m.dh ld dardarmid.*

berbernaan *m.dh ld dardarnaan.*

berbernaansho *m.l/dh ld dardarnaan.*

berded¹ *m.l ld bardad¹.*

berded² *f.mg1 (-day, -dday) ld bardad².*

berdedid *m.dh ld bardadid.*

berdedsan *f.mg4 (-rcaa, -rnayd) ld bardadsan.*

berdedsanaan *m.dh ld bardadsanaan.*

berdedsanaansho *m.l/dh ld bardadsanaan.*

beretami *f.g2 (-iyay, -isay) ld bedertami.*

beretamid *m.dh ld bedertamid.*

beretamin *m.dh ld bedertamin.*

beretan¹ *m.l ld bedertan¹.*

beretan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami) ld bedertan².*

beretansii *f.g2 (-yay, -say) ld bedertami.*

beretansiin *m.dh ld bedertamin.*

beretansiis *m.l ld bedertamin.*

beri¹ *m.l 1. Waqtii aan xaddidnayn ee la soo dhaafay; waa; jeer; seben. 2.(-yo m.dh)*

Dharaar iyo habeenkeeda. 3. B.g: maanta.

beri² *f.mg1 (-iyay, -iday; -iyi)* Maalin bilaabasho, waagii baa bariyay.

beriberi *m.l (daaw.)* Cudur ka yimaada cunnoxumo gaar ahaan fiitamiin B1 la'aan. Waxuu ku badanyahay dadka badsada cunidda badarka ama bariiska la tumay. Kaasoo xuubka laga qaaday, xuubka waxa ku badan fiitamiin B1.

beridhax *m.l* Baryidda habeen meel la baryo. *ld beridhaxmo (2).*

beridhaxmo *m.dh 1. Sahay ku filan hal beri oo safar ah. 2. ld beridhax.*

berisabool *m.l Xilli ay dhibaato badan jirto.*

berisamaad *m.l (-dyo, m.dh)* Waqtii barwaqaqo badan oo aan dhibaato jirin.

beritalis *m.l (daaw.)* Dhaqdhaqaaq mawjadda oo kale ah oo ku socda xubnaha qaarkood ee jirka kuma xirna rabista qofka, wuxuuna caan ku yahay xubnaha ka sameysan muruq wareegsan iyo muruq dherer u dhigan - sida: xiidmaha.

beriyid *m.f.dh eeg beri².*

berkad *m.dh ld berked.*

berked *m.dh (-do, m.l)* Meel loo dhisay in ay biyo galaan oo lagu kaydsado.²

berkeg¹ *m.l ld bardad¹.*

berkeg² *f.mg1 (-gay, -gtay) ld bardad².*

berkegid *m.dh ld bardadid.*

berkegsan *f.mg4 (-naa, -nayd) ld bardadsan.*

berkegsanaan *m.dh ld bardadsanaan.*

berkegsanaansho *m.l/dh ld bardadsanaan.*

berri¹ *m.l ld birri.*

berri² *m.dh,fk 1. ld berrito.* Maalinta maanta iyo saaddambe u dhhexysa. 2. B. dambe: maalinta b. xigta, saaddambe.

berribiyood *m.l.u (-yo, m.dh)* Dir ka mid ah lafdhabarleyda sida raha. Berribiyoodka waxa lagu tiriya inay yihii xayawaankii ugu horreeyey ee lafdhabarleyda ahaa ee dhulka ku noolaa, qaar badan oo astaamahooda ka mid ahina waxay muujinayaan inay qabatimeen nolosha berriga.

berridambe *m.dh* Maalinta markaas la joogo ayaanteeda saddexaad oo soo socota; saaddambe.

berrin *m.l (-nno, m.dh)* Meel bannaan, dhir ku hareereysan oo degaan ku habboon, ruun.

berrito *fk. ld berri² (1).*

berriyeed *m.l.u (-dyo, m.dh) (baay.)* Noolayaasha ku nool dhulka.

bersad *m.dh ld bersed.*

bersed *m.dh (-do, m.l)* Qeyb guriga ka mid ah oo fadhi loogu tala galay. *ld barsad, barso, bersad, bero.*

berso *m.dh ld bersed.*

bes *m.dh 1.(ld bis) 2.* Erey lagu yiraahdo dameerka marka la doonayo in la joojiyo. 3. Erey loo jeediyo qof hawl hayey si uu u joojiyo. 3. B.tay baan ahay: waan liitaan.

betrooliyam *m.l (kiim.)* Iskujir haydarookaарбоонно ah oo asal ahaan ka samaysmay xayawaanka iyo dhirta badaha, lagana helo ubucda dhulka iyaga oo jiifa (ku xanniban) lakabyo dhagax ah dhexdood. Waxa lagu soo saaraa xeeladda riigga (waxa kale oo lagu magacaabaa saliid cayriin). Qaybta ugu muhiimsani wa: naaftada (saliid neefeed), gaaska (baaraifiin) iyo bensiinka oo loo adeegsado shidaal matoor ahaan (betrool).

bey¹ *m.l* Midab cad oo madow yari ku dheehanyahay oo ay yeeshaan lo'da, fardaha iyo riyaha.

bey² *m.dh* Nooc ka mid ah halaqyada waaweyn oo leh waabaayo halis ah.

bey'ad *m.dh (-do, m.l)* Degaan. *ld bii'ad.*

beycad *m.l* Midab ciira boos ah oo caddaan xiggeen ah oo ay yeeshaan lo'da iyo fardaha. *ld* **giircad**.

beycas *m.l* Midab ciira boos ah oo casaan yar ku dheehanyahay oo ay yeeshaan lo'da fardaha iyo riyaha. *ld* **beyguduud**.

beyd *m.l* (-dad, *m.l*) 1. Guri; aqal. 2. Hal sadar oo maanso ah.

beydacar *m.l* (-rro, *m.db*) Bey midab dacar ah ku dhafanyahay.

beygag¹ *m.l ld* **baydadid**.

beygag² *f.mg1* (-gay, -gtay) *ld* **baydad²**.

beygagi *f.g2* (-iyay, -isay) *ld* **baydadi**.

beygagid *m.db* *ld* **baydadid**.

beygagin *m.db* *ld* **baydadin**.

beyguduud *m.l* Midab lo'aad ah, bey guduud ku dhafanyahay. *ld* **beycas**.

beymmadow *m.l* Midab bey ah oo madowgu ku badan yahay. *ld* **giirmadow**.

beynaad *m.db* (-do, *m.l*) Bir mindida u eg oo labada dhinac af ku leh oo buntukha afkiisa la suro.

beynajaho *m.db* (-ooyin, *m.l*) Afarta jaho middood.

beys *m.l* (*kiim*) Iskudhis sii daaya ayoonka haydarogsayl, OH-, marka uu ku jiro milanbiyood. Milannada beysyada ahi waxay leeyihiin pH ka sarreya 7.

beytalmay *m.l* (-aayo, *m.db*) Musqul.

beytimmaal¹ *m.l* 1. B. ah: hanti baylah ah. 2. Keydka dhexe ee Dawladda Islaanka. *ld* **baytammaal¹**, **baytimmaal¹**, **beytummaal¹**.

beytimmaal² *f.g1* (-aalay, -aashay) Hanti baylihid. *ld* **baytammaal²**, **baytimmaal²**, **beytummaal²**.

beytimmaali *f.g2* (-iyay, -isay) Hanti baylah ka dhigid. *ld* **baytimmaali**.

beytimmaalid *m.f.db* *eeg* beytimmaal². *ld* **baytammaalid**, **baytimmaalid**, **beytummaalid**.

beytimmaalin *m.f.db* *eeg* beytimmaali. *ld* **baytimmaalin**, **baytimmaalis**, **beytimmaalis**.

beytimmaalis *m.l ld* **beytimmaalin**.

beytulxaraam *m.l* Masjidka barakeysan ee masaajadadda Islaanka ugu weyn oo Maka ku yaal.

beytummaal¹ *m.l ld* **beytimmaal¹**.

beytummaal² *f.g1* (-aalay, -aashay) *ld* **beytimmaal²**.

beytummaalid *m.db* *ld* **beytimmaalid**.

biciid *m.l* Jaad ugaarta waaweyn ka mid ah, leh midab dacar ah, geeso dhaadheer oo toosan,

bogcad iyo labo diillimood oo madow oo dhinacyad ku yaal.

bicir *m.l ld* **dubayo**.

biciiriir *m.l* Eegitaan aan indhaha dhab loo kala qaadin iyadoo muruqyadooda la adkaynayo kolka aragtidoodu yartahay ama if xoog badani ka hor yimaado.

biciiriirsad *m.l ld* **biciiriirsasho**.

biciiriirsasho *m.f.db* *eeg* biciriirso. *ld* **biciiriirsad**, **biciiriirs**.

biciiriirs *m.l ld* **biciiriirsasho**.

biciiriirso *f.mg3* (-saday, -satay) Indhaha oo aan dhab loo kala qaadin oo muruqyadooda la adkaynayo wax ku eegid.

bid *f.g/mg1* (-day, -dday) 1. (*f.g*) Wax dan moodid. 2. (*f.g*) Cid wax ku tuhmid. 3. (*f.mg*) Wax dabayl raacid.

bidaa'i *m.l* Bilow ah; aasaasi ah.

bidaal *m.l* Male aan hubaal ku dhisnayn.

bidaar¹ *m.l* Nin ay timaha bidaar ka gashay. *ld* **bidaarle**, **bidaarre**.

bidaar² *m.db* In madaxa ragga gasha oo timaha hoosha ama wax yar ku reebta.

bidaarhoraad *m.db* Bidaarta gasha madaxa intiisa hore.

bidaarle *m.l* (-layaal, *m.l/db*) *ld* **bidaar¹**.

bidaarloobid *m.f.db* *eeg* bidaarlow. *ld* **bidaarroobid**.

bidaarrow *f.mg1* (-oobay, -owday; -oobi) Wax bidaar ghashay noqosho. *ld* **bidaarrow**.

bidaarre *m.l* (-rayaal, *m.l/db*) *ld* **bidaar¹**.

bidaarroobid *m.db* *ld* **bidaarloobid**.

bidaarrow *f.mg1* (-oobay, -owday; -oobi) *ld* **bidaarlow**.

bidcee *f.g2* (-ceeyay, -ceysay) Qof bidci ka dhigid.

bidceyn *m.f.db* *eeg* bidcee.

bidceysasho *m.f.db* *eeg* bidceyso.

bidceyso *f.g3* (-saday, -satay) (dii.) Wax, wax bidco ah, tixgelin.

bidci *m.l* (-iyo, *m.db*) (dii.) Qof ku sifoobay dhaqanka bidcada.

bidcinnimo *m.db* Bidci ahaansho.

bidco *m.db* (-ooyin, *m.l*) (dii.) Dhaqan diimeed cusub oo aan diinta Islaanka ka mid ahayn oo lagu soo daro.

bidcoobid *m.f.db* *eeg* bidcow.

bidcow *f.mg1* (-oobay, -owday; -oobi) (dii.) Qof bidcinnimo ku sifoobay noqosho.

biddad *m.db* (-do, *m.l*) Haweeney la leeyahay aan xor ahayn oo sidii la doono loogu shaqeysto.

biddannimo *m.db* Bidde ahaansho (qof).

---

bidde <i>m.l (-dayaal, m.l/db)</i> Nin la leeyahay, aan xor ahayn oo sidii la doono loogu shaqeysto; addoon; cabiid.	bihimbihin <i>m.f.db eeg</i> bihimbibi.
biddo <i>m.db (-ooyin, m.)</i> Bacaad yar ka dhasha dhul geedaha laga guray.	bi'i <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Hoog iyo dhibaato gaarsiin; hoojin, beleyn. 2. Hawl, arrin iwm. si gurracan u fulin. 3. "Ka bi'i": wax meel ku yaal ka tirid; baabi'i.
biddood <i>m.l.u</i> Dad la leeyahay aan xor ahayn oo sidii la doono loogu shaqeysto; addoomo.	bi'ad <i>m.db ld bey'ad.</i>
bidhaamid <i>m.f.db eeg</i> bidhaan ² . <i>ld bidhaan¹</i> (3).	biibbiilayn <i>m.f.db eeg</i> biibbiilee. <i>ld biibbiile</i> (3).
bidhaan¹ <i>m.l (-aamo, m.)</i> 1. Muqaal meel fog laga arko. 2. Tiro aad u yar oo ari ah oo gaar u daaqa. 3. <i>ld bidhaamid.</i>	biibbiile <i>m.l</i> 1. Haraatida labada addin ee dambe iyadoo wada jira ay dameeruhu gadaal wax ugu dhuftaan. 2. Qalab noocy badan leh oo carruurtu marka ay afuufaan luuq kala duwan bixisa. 3. <i>ld biibbiilayn.</i>
bidhaan² <i>f.mg1 (-aamay, -aantay)</i> 1. Wax meel fog ka muuqasho. 2. Iftiin ama dhalaal yar meel ka birbirid.	biibbiilee <i>f.mg2 (-leeyay, -laysay)</i> 1. Faras, dameer iwm addimada dambe wax ku haraatin.
bidhaansad <i>m.l ld bidhaansasho.</i>	biibbo <i>m.db ld bayb.</i>
bidhaansasho <i>m.f.db eeg</i> bidhaanso. <i>ld bidhaansad, bidhaansi.</i>	biibbiile <i>m.l (muus.)</i> Siimbaar.
bidhaansi <i>m.l ld bidhaansasho.</i>	biic <i>m.l 1. ld beec.</i> Qiimaha wax lagu iibinayo. 2. B. ah: wax iib u yaal.
bidhaanso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Wax bidhaantooda eegasho.	biici <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax iib u raadin. <i>ld beeci.</i>
bidibidi <i>m.db (-iyaal, m.l/db)</i> Shimbir kashifta dugaagga oo ugaarsatodu neceb tahay.	biicin <i>m.db eeg</i> biici. <i>ld beecin, beecis, biicis.</i>
bidid <i>m.f.db eeg</i> bid. <i>ld badid.</i>	biicis <i>m.l/db ld biicin.</i>
bidix <i>m.db</i> Qof wejigiisu waqooyi ku aaddan yahay dhankiisa ku toosan galbeed ee ay ku taal gacanta aan aad wax loogu qabsan.	biicmushtar¹ <i>m.l ld Biicmushtari; biicmushtarid.</i>
bidixee <i>f.g/mg2 (-xeeyay, -xeysay)</i> 1. <i>(f.g)</i> Wax si hagar leh u sameyn. 2. <i>(f.mg)</i> Ka b.: wax dhanka bidix ka marid.	biicmushtar² <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Ka b.: qof badeeco iibinteeda ama gadiddeeda hawl ka dhigasho. <i>ld baayacmushtar², beecmushtar².</i>
bidixeyn <i>m.f.db eeg</i> bidixee.	biicmushtari <i>m.l (-iyo, m.db)</i> Qof badeeco gadiddeeda ama iibsashadeeda hawshiisu tahay; ganacsade. <i>ld baayacmushtar¹ (2), baayacmushtari, beecmushtar¹</i>
big <i>m.db</i> 1. Sharrax, bilid, naqash, qurxin. 2. <i>(sh.r)</i> If, inta muuqda durbadiiba qarsooma; bilig. 3. B. dheh: carar meel si deg-deg ah looga tago.	biicmushtarid <i>m.db eeg</i> biicmushtar ² . <i>ld baayacmushtar¹ (1), baayacmushtari, beecmushtari</i>
bigayn <i>m.f.db eeg</i> bigee. <i>ld bigays</i> (2).	biicsad <i>m.l ld biicsasho.</i>
bigays <i>m.l</i> 1. Shaah aan caano Lahayn; rinji. 2. <i>ld bigayn.</i>	biicsasho <i>m.db eeg</i> biicso. <i>ld beecsad, beecssasho, beecsi, biicsad, biicsi.</i>
bigee <i>f.g2 (-geeyay, -geysay)</i> Shaah karin.	biicsi <i>m.l ld beecssasho.</i>
bigil <i>m.l (-llo, m.db) (muus.)</i> Qalab muusig hawada ku shaqeeya, labada dacal ka furan, leh dalolo sawdkeeda lagu codeeyo oo sida badan ay ciidammadu isticmaalaan, turumbo.	biicso <i>f.g3 (-saday, -satay)</i> Wax beec u raadsasho. <i>ld beecso.</i>
biglayn <i>m.f.db eeg</i> biglee.	biid <i>m.l</i> 1. Wax aad u yar. 2. B. ah: xarrago badan oo dharkiisu hab gaar ah u tolanyahay (qof).
biglee <i>f.mg2 (-leeyay, -laysay)</i> Iftiin kala googo'an oo is daba jooga samayn.	bi'id <i>m.f.db eeg</i> ba ² . <i>ld ba'id.</i>
bigrojebi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Gabar cadradnimo ka bi'in.	biif¹ <i>m.l</i> 1. Biyo yar oo lagu qooyo galley, meseggo iwm marka la tumayo ama la shiidayo. 2. B. ah: midab aad u cad; qurux. 3. <i>ld biifid.</i>
bigrojebin <i>m.f.db eeg</i> bigrojebi.	biif² <i>f.g1 (-fay, -ftay)</i> 1. Badar, digir iwm oo la tumayo ama la shiiday biyo yar ku qoyn. 2. Caddayn, qurxin.
bihimbih <i>m.l</i> Oohin beerlaxawsi leh oo ay siiba carruurtu sameyaan marka ay wax doonayaan.	
bihimbibi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Is b.: bihimbibi samayn.	

biif-abaar *m.l* Badar biyo lagu bilbilay oo weli qallalan.

biifane *m.l* Digrimama badar la dubay oo biyo lagu bilbilay.

biifayn *m.f.dh eeg* biiffee.

biifee *f.g2 (-feeyay, -feysay)* Wax, wax aad u cad ka dhigid; qurxin.

biifid *m.f.dh eeg biif²*. *ld biif¹* (3).

biig *m.l.u* 1. Warqadaha turubka inta u dhexeya labaalaha ilaa shanlaha (ama tobandalaha). 2. Wax qimo sidaa ah lahayn.

biijo *m.dh* Cudur bushimaha ku dhaco oo caddeeyo; barraaqdo; dhaleeco.

biil¹ *m.l* Kharash maalmeedka ama bileed; masaruuf.

biil² *f.g1 (-iilay, -iishay)* Kharash maalmeed cid bixin; masruufid.

biillasho *m.f.dh eeg* biilo.

biilid *m.f.dh eeg* biil².

biilo *f.g3 (-iishay, -iilatay)* Lacag biil ka dhigasho; masruufasho.

biimayn *m.f.dh eeg* biimee.

biime *m.l* B. ah: qof wax cabsi leh ama meel aan nabadgeyadeedu sugnayn u bareera. *ld biimo*.

biimee *f.g2 (-meeay, -maysay)* 1. Naf, hanti iwm biime ka dhigid. 2. Isku b.: meel cabsi leh ama nabaddeeda la hubin kas iyo ogaal ugu bareerid.

biimo *m.dh ld biime*.

biin *m.l (-nan, m.)* 1. Qodxo bir ah, noocyoo kala duwan leh oo wax la iskula qabto. 2. Nooc ka mid ah gorgorka oo aad u dhereeyaa.

bi'in *m.f.dh eeg* bi'i. *ld bi'is*.

biinan *m.l* 1. Jirro maskaxed qofka ka dhigta mid fudud oo aan dagganayn. 2. (*w*) *eeg* biin.

biindhayn *m.f.dh eeg* biindhee.

biindhee *f.g2 (-dheeyay, -dheysay)* Ciyaar turub, haad la degey fas yar saarid.

biindho *m.dh (-ooyin, m.)* Saaridda (ciyaar turub).

biiq¹ *m.l (-qyo, m.dh)* 1. Dhasha sagaarada. 2. Qof aad fuley u ah.

biiq² *f.mg1 (-qay, -qday)* 1. Cabsi dareemid. 2. Macluul iyo tabardarro la kulmid.

biiqid *m.f.dh eeg* biiq².

biir¹ *m.l* Nooc khamriga ka mid ah oo aan alkolo badan lahayn.

biir² *m.dh* 1. Neef sun ah oo ur gaar ah leh oo ceelasha aan muddo laga cabin marmar yeeshaan. 2. Wax aad u khamiiray. 3. Caano aad u dhanaan.

biir³ *f.mg1 (-ray, -rtay)* 1. Wax intay ahaayeen ka badasho. 2. Ku b.: wax tiradooda kordhin. 3. Ku b.: cid ka mid noqosho.

biire *m.l (-rayaal, m.l/dh)* Nooc qalimada ka mid ah oo khad fadhiida ku jirto.

biiri *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax si tiradoodu u badato uruurin. 2. Wax inta uu yahay wax kale oo la nooc ah ku kordhin.

biirid *m.f.dh eeg* biir³. *ld biiris²*.

biirin *m.f.dh eeg* biiri. *ld biiris¹*.

biiriqaate *m.l (-tayaal, m.l/dh)* Qof si xishood darro ah u qaata laatuush.

biiris¹ *m.l ld biirin*.

biiris² *m.dh ld biirid*.

biirjeex *m.l (-xyo, m.dh)* Qof aan dhibta ka waaban; qof firfircoon oo aan halista ka waaban. *ld birjeex*.

biirjeexnimo *m.dh* Birjeex ahaansho (qof). *ld birjeexnimo*.

biiro *m.dh* Cunto, lacag iwm oo in yarba meel laga keenay si loo siyo cid baahan.

biiroo *f.mg3 (-ooday, -ootay)* Wax biiri qabatay noqosho. Tus. "Cali waa biirooday".

biiroobid *m.f.dh eeg* biirrow.

biirrood *m.f.l eeg* biirroo.

biirrow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Wax biir leh noqosho (biyo, caano iwm).

biirqool¹ *m.l* Hab gaar ah oo xarig loogu xiro qof ceel biir leh gelaya si haddii uu biiroodo dhaqsi loogu soo saaro.

biirqool² *f.g1 (-oolay, -ooshay)* Qof ceel biir leh gelaya si haddii uu biirroodo dhaqsi loogu soo baxsho, hab gaar ah xarig ugu xirxirid.

biirqoolan *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Qof la biirqoolay ahaansho.

biirqoolid *m.f.dh eeg* biirqool².

biirqoolnaan *m.f.dh eeg* biirqoolan. *ld biirqoolnaansho*.

biirsad *m.l ld biirsasho*.

biirsamid *m.f.dh eeg* biirsan¹.

biirsan¹ *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Wax biiray noqosho.

biirsan² *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax biiray ahaansho.

biirsanaan *m.f.dh eeg* biirsan². *ld biirsanaansho*.

biirsanaansho *m.l/dh ld biirsanaan*.

biirsasho *m.f.dh eeg* biirso. *ld biirsad, biirsi*.

biirsi *m.l ld biirsasho*.

biirso *f.g3 (-saday, -satay)* Wax la kaydinayo hadba in ku kordhisasho.

bi'is *m.l ld bi'in*.

biishad *m.dh (-do, m.dh)* Dhagax dubnadeed oo wejiga cayaarta loogu talaggalay labadiisa

dhinac min shan dhibcood ku leh. *ld*
banjiyad.
biish-bicaddaan *m.l (-nno, m.db)* *ld* **caddaan-bibiish.**
biish-bidooh *m.l (-hyo, m.db)* *ld* **dooh-bibanji.**
biish-bijoohaar *m.l (-rro, m.db)* *ld* **joohaar-bibanji.**
biish-bijoohar *m.l ld* **joohar-bibani.**
biish-bisaliim *m.l (-mo, m.db)* *ld* **saliim-bibani.**
biish-bishiish *m.l (-sho, m.db)* *ld* **shiish-bibani.**
biish-biyeeg *m.l (-gyo, m.db)* *ld* **yeeg-bibiish.**
biitaysad *m.l ld* **biitaysasho.**
biitaysasho *m.f.db eeg* **biitayso.** *ld* **biitaysad, biitaysi.**
biitaysi *m.l* **Guuguun.** *ld* **biitaysasho.**
biitayso *f.mg3 (-saday, -satay)* Biito ciyaarid.
biito *m.db* Ciyaar-carruureed fadhiga lagu dheelo, oo inta lugaha la fidhiyo, wax la tiriyo oo qofka ay tiradaasi ku dhammaato lugihisa mid laabo; guunguun.
biixi *m.db (-xyo, m.l)* 1. Lafaha dhaardheer oo ad'adag oo naflaya middooda. 2. Qayb laf ah. 3. B. ah: qof caato ah ee aad xoog u leh.
biixiweyn *m.db (-nno, m.db) (c.nafl.)* Lafdhabarleyda berriga ku nool, addimadooda dambe (kubka), labadiisa lafood tan weyn.
bijaamo *m.db (-ooyin, m.l)* Isku joog ka kooban surwaal iyo shaati ka samaysan dhar jilicsan oo la gashado marka la seexanayo.
bikaac *m.db.sh.r* Cod lagu muujiyo bikaacsashada; b. dheh; b. ka siii.
bikaaco *m.db (-ooyin, m.l) (fis.)* Walax kasta oo ileys mootiye ah, lehna hal dhinac oo xoodan ama labada dhinacba xoodan. Bikaacada waxa lagu tilmaansadaa nooca dulaheeda ama raadka duluhu ku leeyihiin dhud ileys.
bikaacsad *m.l ld* **bikaacsasho.**
bikaacsasho *m.f.db eeg* bikaacso. *ld* **bikaacsad, bikaaci.**
bikaacs *m.l ld* **bikaacsasho.**
bikaaco *f.g3 (-saday, -satay)* Kala qaadid, kala qabasho (il iwm).
bikil¹ *m.l* Inta weel qaado; mug.
bikil² *f.g1 (-ilay, -ishay)* Weel inta uu qaado ku shubid.
bikilan¹ *f.mg1 (-lmay, -lantay; -lmi)* Weel wax buuksamay noqosho.
bikilan² *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Weel wax la bikilay ahaansho.
bikilid *m.f.db eeg* **bikil².**

bikilmid *m.f.db eeg* **bikilan¹.**
bikilnaan *m.f.db eeg* **bikilan².** *ld* **bikilnaansho.**
bikilnaansho *m.l/ld ld* **bikilnaan.**
bikrad *m.db (-do, m.l)* Inan gabarnimadeeda qabta oo aan weli rag la gogolgelin; cadrad.
bikrajebi *f.g2 (-iyay, -isay)* Gabar cadradnimada ka bi'in.
bikrajebin *m.f.db eeg* **bikrajebi.** *ld* **bikrajebis.**
bikrajebis *m.l ld* **bikrajebin.**
bil¹ *m.db (-lo, m.l)* 1. Laba iyo tobanka qaybood ee sanadka middood oo ah sagaal iyo labaatan ama soddon beri. 2. Marka dayaxu aaru dhammays ahayn. 3. Calaamat qaab dayax billow ah u eg oo xoolaha lagu sunto. 4. Bisha cas: urur caalami ah, oo dalal islaanku maalgeliyaan oo u qeybsan daryeelka ama samafalka dadka oo ay astaan u tahay dayax billaw ah oo cas.
bil² *f.g1 (bilay, bishay)* 1. Wax kor u qaadid iyadoo madaxa laga sara mariyo. 2. Wax, wax qurxoon ka dhigid.
bilaaban *f.mg1 (-bmay, -bantay; -bmi)* 1. Wax la bilaabay noqosho. 2. Waqt xaddidan qaybtisa hore gelid. *ld* **billaaban.**
bilaabasho *m.f.db eeg* **bilaabo.** *ld* **billaabasho.**
bilaabid *m.f.db eeg* **bilow².** *ld* **billaabid.**
bilaabmid *m.f.db eeg* **bilaababan.** *ld* **billaabmid.**
bilaabo *f.mg3 (-lowday, -laabatay)* Bilaw yeelasho; abuurmid; curasho. *ld* **billaabo.**
bilaale *m.l (-layaal, m.l/ld)* Koob yar oo sida badan dhoob ka samaysan oo lagu cabbo bunka.
bilaash *m.l* 1. Wax aan waxtar la ahayn. 2. Wax shuruud la'aan ama lacag la'aan lagu helo.
bilaashxeyte *m.l* Qof isu muujiya inuu awood u leeyahay wax uusan karti ulahayn.
bilad *m.l ld* **bilasho.**
biladdaye *m.l (-yayaal, m.l/ld)* 1. Cad dhalo ah oo dhan midab dheeh lacageed ah iyo rinji ka marsan yahay oo la iska arko ama muuqaalka soo celisa; muraayad; mandarad. 2. Qalab qaab dhuun leh oo muuqaallada fog soo dhoweya.
bilan *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Wax la bilay ahaansho.
bilasho *m.f.db eeg* bilo. *ld* **bilad.**
bila-yaro *m.db* Uuryaro.
bilbil¹ *m.l* 1. Firdhiinta biyo iwm sida dhibcaha roobka meel loogu firdhiyo. 2. Nin gabdhaha taataabta. 3. *ld* **bilbilid.**
bilbil² *f.g1 (-ilay, -ishay)* 1. Biyo iwm meel sida dhibcaha roobka ugu furdhin. 2. Gabar taabasho.

bilbilan *f.mg4 (-lnaa, -lnayd)* Wax la bilbilay ahaansho.

bilbilasho *m.f.db ù eeg bilbilo.*

bilbilid *m.f.db eeg bilbil².* *ld bilbil¹ (3).*

bilbilnaan *m.f.db eeg bilbilan.* *ld bilbilnaansho.*

bilbilnaansho *m.ll/dh ld bilbilnaan.*

bilbilo¹ *m.l* 1. Koor yar bir ka sameysan oo lo'da loo xiro; dawan. 2. Muuqaal qurux badan.

bilbilo² *f.mg3 (-ishay, -ilatay)* Meel biyo ku rusheysasho.

bilcaan *m.db ld bilcan¹.*

bilcamid *m.f.db eeg bilcan².*

bilcan¹ *m.db.u Haweeney la guursaday.* *ld bilcaan.*

bilcan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Bilcan ka dhigid; guursasho.

bilcil *m.l (bilcill-/llo, m.db)* Geedaha waaweyn oo daawada leh nooc ka mid ah oo leh laamo kala baxsan, qodxo yaryar oo qaroofan, caleemo yaryar iyo mayrax rarada laga sameysto.

bilcooshaan *m.db* Nooc ka mid ah maryaha xariita ah.

bildayaxeed *m.db (-lal ..., m.l) (c.fal.)* Waqtiga uu dayaxu wareeg buuxa ku sameeyo dhulka, waqtigaas oo u dhexeeya bil cusub ilaa bil cusub; waana ugu dhawaan 29.5 maalmood.

bileys *m.l ld boliis.*

bileysad *m.l ld bileysasho.*

bileysasho *m.f.db eeg bileyso.* *ld bileysad, bileyzi.*

bileysi *m.l ld bileysasho.*

bileyo *f.mg3 (-stay, -satay)* Haweenwy ur leh oo sidda dhaweysay si ay samo ugu dhasho alla bari samayn; kuraysasho.

bilhaarsiya *m.l (daaw.)* Deris ku nool saddexda nooc uu leeyahyna ay keenaan cudurro dalalka kulul laga helo.

bili *m.ll/db* 1. Nasiib wakan. 2. Sharaf wakan.

bilic *m.db* Muuqaal indhuhu u bogaan oo ay aad u jecleystaan.

bilicsan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax muuqaalkooda indhuhu u bogaan oo ay aad u jecleystaan ahaansho.

bilicsanaan *m.f.db eeg bilicsan.* *ld bilicsanaansho.*

bilicsanaansho *m.ll/db ld bilicsanaan.*

bilid *m.f.db eeg bil².*

bilig *m.db.sh.r* If, inta muuqda durbadiiba qarsooma; big.

biligbilig *m.db* 1. Dhibmilayn. 2. Babbinta.

biliglayn *m.f.db eeg biliglee.*

biliglee *f.mg2 (-leeyay, -laysay)* Iftiin meel dheer bilig ka dhihid.

biliis *m.l ld boliis.*

bililiqaysad *m.l ld bililiqaysasho.*

bililiqaysasho *m.f.db eeg bililiqayso.* *ld bililiqaysad, bililiqaysi.*

bililiqaysi *m.l ld bililiqaysasho.*

bililiqayso *f.g3 (-stay, -satay)* Hanti la boobayo in yar ka qaadasho.

bililiqo *m.db (-ooyin, m.l)* Hanti yar oo meel la boobayo laga helo.

biliq *f.g1 (-lqay, -liqday; -lqi)* Wax, wax si aan habeysnayn meel ugu firirsan ka dhigid.

bilirubiin *m.l (daaw.)* Walaxyo midabeyasan oo ka yimid jajabinta heemogolobiinta dhiigga oo xameetida la socda. Labada ugu muhiimsan waxa weeyaan biilirubiin oo midab hundi ah leh iyo biiliferdin oo midab caagar ah leh.

bilis *m.db.u* 1. Bulshada inteeda aan xag dhaqameed wax dhalil ah isir u lahayn. 2. B. ah: qof aan xag dhaqameed wax dhalil ah isir u lahayn. 3. B. xaawo: haween.

bilisayn *m.f.db eeg bilisee.*

bilisayn *f.g2 (-seeyay, -saysay)* 1. Bilis ka dhigid; xorayn. 2. Gudid (garab).

bilisxaawo *m.db.u Haween.* *ld bilisxaawood.*

bilisxawood *m.db.u ld bilixaawo.*

bilkeedi *f.g2 (-iyay, -isay)* Aayaha dambe sida la noqon doono eegid.

bilkeedin *m.f.db eeg bilkeedi.* *ld bilkeedo.*

bilkeedo *m.db* Eegidda aayaha dambe sida la noqonayno. *ld bilkeedin.*

billaa *fk.* Erey lagu muujiyo waxa loo maleeyo in ay dhacayaan; laga yaabaa in; armaa. Tus. "Billuu keen?"

illaaban *f.mg1 (-bmay, -bantay; -bmi)* *ld bilaaban.*

illaabasho *m.db ld bilaabasho.*

illaabid *m.db ld bilaabid.*

illaabmid *m.db ld bilaabmid.*

illaabo *f.mg3 (-lowday, -laabatay)* *ld bilaabo.*

illaawe *m.l (-wayaal, m.ll/dh)* Mindi labada dhinac af ku leh, caarad dhuubar iyo daab xardhan oo gees ama caag iwm ka samaysan leh oo ay ragga qaataan; magli.

billad *m.db (-do, m.l)* Gabal yar, fidsan, wareegsan oo dahab, qalin, maar iwm middoood ka samaysan oo astaanama hadal inta lagu qoro abaalged ahaan lo baxsho.

billayn *m.db ld ballayn.*

billaysimo *m.db ld ballayn.*

billaysin *m.l ld ballayn.*

billee *f.g2 (-leeyay, -leysay)* *ld balleee.*

billow ¹ <i>m.l ld bilow¹</i> .	biqid <i>m.f.dh eeg baq². ld baq¹ (2), baqid, biqitin.</i>
billow ² <i>f.g1 (-laabay, -lowday; -laabi) ld bilow².</i>	biqil ¹ <i>m.l (-llo, m.dh) 1. Abuur markaa soo baxay. 2. ld biqlid.</i>
bilmasal <i>fk.</i> Tusaale ahaan, misaal ahaan. <i>ld bilmasil, bilmatal, bilmatal, bilmesel, bilmel.</i>	biqil ² <i>f.mg1 (-qlay, -qishay; -qli)</i> Abuur iwm soo bixid.
bilmasil <i>fk. ld bilmasal.</i>	biqitin <i>m.l ld biqid.</i>
bilmatal <i>fk. ld bilmasal.</i>	biqlayn <i>m.f.dh eeg biqlee. ld biqlays, biqle (1).</i>
bilmatal <i>fk. ld bilmasal.</i>	biqlays <i>m.l ld biqlayn.</i>
bilmesel <i>fk. ld bilmasal.</i>	biqle <i>m.l 1. ld biqlayn.</i> Haraati iyadoo labada addin ee dambe oo wada jiraan dameeruhu gadaal wax ugu dhuftaan. 2. <i>ld biqlo.</i> Sarreen magooliyay.
bilmel <i>fk. ld bilmasal.</i>	biqlee <i>f.mg2 (-leeyay, -laysay)</i> Biqle samayn (dameer, faras, iwm).
bilnaan <i>m.f.dh eeg bilan. ld bilnaansho.</i>	biqlid <i>m.f.dh eeg biqil². ld biqil¹ (2).</i>
bilnaansho <i>m.l/dh ld bilnaan.</i>	biqlo <i>m.dh ld biqle (2).</i>
bilo <i>f.mg3 (bishay, bilatay)</i> Bil dhalasho.	bir ¹ <i>m.dh (-ro, m.l)</i> 1. Macdanta dhulka laga qodo nooc ka mid ah, adag oo waxyaabo laga sameeyo oo danabka iyo kulkana si fican u gudbiya. 2. B. isha: barta yaar madow, oo wax lagu arko. 3. <i>ld bir-ajuuраan.</i>
bilooras <i>m.l (c.naf.)</i> Afka hoose ee caloosha oo u furan xiidmaha (duwodeenam).	bir ² <i>m.dh (kiim.)</i> Curiye kasta oo kiimikaad oo ah adke widhwidha, danabka iyo kulkana si fiican u gudbiya.
billow ¹ <i>m.l 1. Tallaabada ugu horreysa hawl la fulinayo. 2. Waqt xaddidan qaybtiiisa hore. ld billow¹.</i>	bir ³ <i>f.mg1 (-ray, -rtay)</i> Wax sida iftiin bilig dhihid.
billow ² <i>f.g1 (-laabay, -lowday; -laabi)</i> 1. Hawl la fulinayo tallaabadeeda hore guda gelid. 2. Waqt xaddidan qeybtiiisa hore gudagelid. <i>ld billow².</i>	biraha-alkaali <i>m.l (kiim.)</i> Curiyayaasha ururka 1aad ee tusaha kalgalka curiyayaasha. Waxay dhammaantood ku leeyihii hal elektaroon heertamarkooda ugu sarreya. Waxay sameeyaan ayoonno togan oo xaalladdooda ogsidhayntu tahay I. Ogsaydhadoodu waxay ku milmaan biyaha si ay u sameeyaan alkaaliyo. Biraha alkali waa litiyam (li), soodiyam (Na), botaasiyam (K), rubiidiyam (Rb), susiyam (Cs) iyo faransiyam (Fr).
bilqan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax la bilqay ahansho.	bir-ajuuраan <i>m.dh</i> 1. Bir budo laga dhigay oo lagu daaweyo caruurta caddaadka qabta. 2. <i>ld birxaar.</i> 3. bir 1 (3).
bilqanaan <i>m.f.dh eeg bilaqan. ld bilqanaansho.</i>	birayn <i>m.f.dh eeg biree.</i>
bilqanaansho <i>m.l/dh ld bilqanaan.</i>	bircayd <i>m.l ld burcayd.</i>
bilqasab <i>fk.</i> Si sandulle ah, si xoog ah.	birdaawe <i>m.l (-wayaal, m.l/dh)</i> Weel fidsan oo bir ah, leh dhieg la qabsado oo canjeerada iwm. lagu dubo; birlaxooxeed. <i>ld birdaawo, birtaawe, birtaawo.</i>
bilqaxan <i>f.mg4 (-xnaa, -xnayd)</i> Wax si aan nadaamsanayn loo kala daadshay ahaansho.	birdaawo <i>m.dh ld birdaawe.</i>
bilqaxnaan <i>m.f.dh eeg bilqaxan. ld bilqaxnaansho.</i>	birdanab <i>m.dh</i> Bir la aaminsanyahay in ay danabka la socota oo dhulka gasho waxay ku dhacdana disha.
bilqaxnaansho <i>m.l/dh ld bilqaxnaan.</i>	birdhaf <i>m.l (-fyo, m.dh) (kiim.)</i> Iskujir ka kooban laba birood ama in ka badan (sida boronas, araas) ama bir ay ku dhafanyihiin xaddi yar oo birmaahayaal ahi (sida istiil).
bilqid <i>m.f.dh eeg biliq.</i>	
bilyardi <i>m.l 1. Ciyaar si habeysan iyo shuruuc gaar ah loogu ciyaaro ulo ama la'aan iyo kubbado adag, yaryar midabaysan oo faan maroodi ka samaysan oo miis gaar ahna lagu dul ciyaaro. 2. Miis afarta gees iyo dhexda lix god ku leh maro ku dhahaarantahay oo ciyaarta b.ga lagu ciyaaro.</i>	
bilyan <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Tiro ka kooban kun meelood oo min milyan ah; kun milyan; "1.000.000.000".	
bini <i>m.l ld beni.</i>	
binii-aadan <i>m.l.u ld banii-aadan.</i>	
binii-adannimo <i>m.dh ld banii-adannimo.</i>	
binii-admi <i>m.l.u ld banii-aadan.</i>	
biniiini <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Indhaha kala qaadid si wax loogu dhaygago.	
biniiniin <i>m.f.dh eeg biniini. ld biniinis.</i>	
biniinis <i>m.l ld biniinin.</i>	
binnuur <i>m.l (-rro, m.dh)</i> Koob yar oo qaxwada lagu cabbo. <i>ld binnuuri.</i>	
binnuuri <i>m.l ld binnuuri.</i>	

B.yadu waxay ahaan karaan laba weji oo isku laban ama iskujir iskukaan ah.

birdhi *m.l* 1. Macdan qaali ah. 2. Cad yar oo xabag ah. 3. *ld birdhic.*

birdhic *m.db (-cyo, m.db)* 1. Bar yar oo leh midab ka geddisan meesha ay ku taal. 2. *ld birdhi.*

birdhig¹ *m.l ld birdhigid.*

birdhig² *f.mg1 (-gay, -gtay)* U b.: wax sida cadow iwm oo soo food leh si geesinnimo leh uga horteqid.

birdhigid *m.f.db eeg birdhig². ld birdhig¹.*

bire *m.l (-rayaal, m.l/db)* Weel qori ka samaysan leh af ballaaran sidde la qabsado oo geela lagu maalo, gaawe, toobke. *ld bure.*

biree *f.g2 (-reeyay, -raysay)* 1. Nafley dhuunta iyo halbowlayasha mindi ugu goyn. 2. Neef la qalanayo si sharciga waafaqsan dhuunta iyo halbowlahayaasha mindi ugu goyn.

bireeris *m.l (juqr.)* Duuduubka deggan, badanaa: fidsan, guud ahaan aan dhir lahayn, bannanno caws leh - dhul cawsaadka loolka dhexe - ee woqooyiga maraykanka, ee qariya gobollada koonfureed ee Alberta, Saskatuun iyo Manitoba oo Kanada ah iyo Badhtamaha midowga Mareykanka ilaa bilow-kureed Buur Dhadhaabeedyada oo ay ugu barayeyso ilaa dhigta harada Mishigan.

bireshiyobiya *m.dh (daaw)* Dhibaato lagala kulmo akhriska caadiga ah iyo fulinta hawlo dhow oo ay keento hoos u dhac xagga araggaa oo da'du keento, taasoo ishu ayan awoodin in ay beddesho qallooca birta isha si ay faseex ugu aragto wixii u dhow. Sababta midaas waxay tahay ayadoo marba marka ka dambeysa ay lumeyso awood jiitimaadka birta isha (lens) sidaas awgeed qallooceedu ma beddelmi karo marka si fiican ugu muuqan mayaan wixii u dhow. Wuxa lagu saxa muraayadaha indhaha oo uu takhtar kuu qoro.

biri *f.g2 (-iyay, -isay)* Dab iwm holcin.

birid *m.f.db eeg bir³.*

biriir *m.dh* 1. Gaashi weyn, cad oo ku taal neef lo' ah oo midab aan caddaan ahayn leh. 2. Caro ama naxdin laga dareemo qofka wejigiisa. *ld bariir.*

biriiri *f.mg2 (-iyay, -isay)* Weji biriir u yeelid.

biriirin *m.f.db eeg biriiri. ld biriiris.*

biriiris *m.l ld biriirin.*

biriixix *f.g1 (-xay, -xday)* Wax aqoon yar ka helid.

biriixid *m.f.db eeg biriixix.*

biriiryaabid *m.f.db eeg biriiryow². ld biriiryow¹.*

biriiryow¹ *m.l ld biriiryaabid.*

biriiryow² *f.mg1 (-yaabay, -yowday; -yaabi)* Baraarugid.

biriikinnaas¹ *m.l* Qaylo iyo sawaxan ay carruurtu sameeyeen marka ay ciyaarayaan. *ld biriwixid.*

biriikinnaas² *f.mg1 (-say, -stay)* *ld biriwax².*

biriikinnaasid *m.db ld biriwixid.*

birlaxooxeed *m.db* Weel bir ah, fidsan, culus, dheg la qabsado leh oo laxooxda lagu dubo.

birimbirqayn *m.f.db eeg birimbirqee. ld birimbirqo.*

birimbirqee *f.mg2 (-qeeyay, -qaysay)* Birimbirqo samayn.

birimbirqo *m.db* Booodbood iyo durduro ay sameeyaan weylaha; naylaha, waxarahaa iwm marka ay barwaqaqeysonyihiin. *ld birimbirqayn.*

birin *m.f.db eeg biri.*

biriq¹ *m.db* Gantaal danab ah, xoog badan, wuxuu ku dhaco dila oo ka dhasha isku dhac daruuro marka roob da'yo. *ld wiriq.*

biriq² *f.mg1 (-rqay, -rqi)* Iftiin yar oo muuqday dhaqso u qarsoomid.

biririf *m.db (-fo /-fyo, m.l)* Dhowr daqiqadood oo hawl la hayey laga nasto.

birisam *m.l (-myo, m.db)* 1. (*xis.*) Salxaale leh laba weji oo barbarro ah iskuna sargo'an iyo dhammaan wejiyada kale ay yihiin barbarooleyaal. 2. (*xis.*) Salxaale leh laba weji oo iska soo horjeeda laguna magacaabo salalka ahna geesooleyaal isku sargo'an. Dhammaan wejiyada kale waa barbarro ah oo u dhexeya geesaha talantaaliga ah ee salalka.

biriwax¹ *m.l ld biriwixid.*

biriwax² *f.mg1 (-xay, -xday; -wixi)* Qaylo iyo sawaxan samayn (caruur). *ld biriikinnaas².*

biriwixid *m.f.db eeg biriwax². ld biriikinnaas¹, biriikinnaasid, biriwax¹.*

birjeeb *m.l (-bo-/byo, m.l)* Bir, biraha kale lagu qabto oo ka kooban laba qalbac oo dhexda iska haysta oo marka gadaal la isaga qabto hore wax ka qabata; kalbad.

birjeeex *m.l (-xyo, m.db)* *ld biirijex.*

birjeexnimo *m.db ld biirijeexnimo.*

birjiir *m.dh (-rro, m.db)* Bir jaadad badan ah jiirka lagu dabo.

birjiko *m.dh ld burjiko.*

birlab *m.db* 1. Bir aad u adag oo aan jebin. 2. Bir awood oo leh in ay soo jiidato biraha kale. *ld birsulub.*

birlabnimo-duleed *m.db (jool, fisi.)* Astaamaha birlabeed oo uu muujiyo dhulkuu, kuwaas oo dhulka keenay inuu noqdo birlab

- weyn oo labo cirif leh; waa sayniska barashada astaamooyinkaas.
- birlaxooxeed** *m.dh* (-**dyo**, *m.dh*) Birdaawe.
- birmac** *m.dh* Nooc birta ka mid ah oo aad u jilicsan.
- birmad** *m.l* 1. Gargaar degdeg ah oo meel ay dhibaato ka dhacday kaalmo ahaan loogu diro. 2. Ciidan hubaysan oo lagu xoojiyo ciidan kale oo dagaal ku jira ama dhibaataysan. 3. *ld birmasho*.
- birmasho** *m.f.dh eeg* birmo. *ld birmad* (3).
- birmiil** *m.l* (-**llo**, *m.dh*) Weel weyn oo bir ah qaab dhululubo leh oo qaada labo boqol oo litir, fuusto. *ld barmiil*.
- birmo** *f.mg3* (-**maday**, -**matay**) Meel dhibaato ka aloosantay si degdeg ah ugu ciidamid.
- biro-dhuleed-alkaliin** *m.l* (*kiim.*) Curiyayaasha ururka 2aad ee tusaha kalgalka curiyayaasha. Inkasta oo aanay aad ugu milmin biyaha haddana waxay la sameeyaan iyo beysyo. Waxay dhamaantood ku leeyiihiin laba elektaroon heertamarta ugu sarreysa. Waxay sameeyaan ayoonno togan oo xaaladdooda ogsidhayntu tahay II. Biraha ururkani waa: biriliyam (Be), magnisiyam (Mg), kaalsiyam (Ca), istorontiyam (Sr), baariyam (Ba) iyo radyam (Ra).
- birow** *m.l* (-**wyo**, *m.dh*) Weel yar oo bir ka samaysan; daasad.
- birqaab** *m.l* (-**byo**, *m.dh*) 1. Bir laba qalbac oo gadaal ama dhexda iska haysta ah oo dhuxusha birta kulul iwm lagu qabto. 2. Summad ka kooban laba alif oo isweydaarsan oo xoolaha lagu dhigto. *ld birqabat*.
- birqabad** *m.l* (-**dyo**, *m.dh*) *ld birqaab*.
- birqabad-dhalis** *m.l* (-**dyo** ..., *m.dh*) (*daaw.*) Alaab birqabatada qaabkeeda leh oo loogu talaggalay in takhaatiirtu wax ku qabato oo ku soo jiiddo. Noocyoo kala duwan aaya jira, midda ugu muhiimsan waa tan lagu dhaliyo ilmaha ayadoo madaxa looga qabanayo laguna soo jiidayo, dhibaataana aan la gaarsiin.
- birqalax** *m.l/dh* 1. Bir jajab ah oo duug ah oo aan waxtaa lahayn. 2. Dad aan karti lahayn oo waxtarkooda yaryahay.
- birqid** *m.f.dh eeg* biriq².
- birre** *m.l* 1. Miiqyo dhuudhuuban, cawska fidiisa ka baxa oo markay qallalaan wax mudi kara. 2. Qolofka badarka qaarkii sida bariiska ku rogan.
- birri** *m.l* 1. Dhulka intiisa aan bad ahayn. 2. Dhul. *ld berri*¹.
- birriyad** *m.dh* Dabayl dhanka birriga ka timaado oo dhanka badda u socota.
- birsan** *m.dh* Nooc birta ka mid ah oo aad u adag birlab.
- birshub** *m.dh* (-**byo**, *m.dh*) Qalab biraha lagu dhalaaliyo, qaabab kala duwanna u yeesho.
- birshubid** *m.dh* Dhalaalinta iyo qaabeynta birta.
- birsol¹** *m.l* 1. Neef xoolo ah oo la gowracay. 2. *ld birsolid*.
- birsol²** *f.mg1* (-**olay**, -**oshay**) La gowracay ahaansho (neef xoolaad).
- birsolid** *m.f.dh eeg* birsol². *ld birsol¹*.
- birsulub** *m.dh* *ld birlab*.
- birtaaawe** *m.l* *ld birdaawe*.
- birtaawo** *m.dh* *ld birdaawe*.
- bir-u-eke** *m.l* (-**kayaal**, *m.l/dh*) (*kiim.*) Curiye kasta leh astaamo u dhhexeeya kuwa biraha iyo kuwa birma-ahayaasha. Sida runta ahna, ma jirto kala soocid cad oo lagu kala qaybiyo biraha iyo birma-ahayaasha. Marka kalka tusaha kalgalka bidix ilaa midig loo socdaba waxa laga tegayaa astaamaha biraha lana tegayaa astaamaha birma-ahayaasha.
- birxaar** *m.dh* 1. Nooc biraha ka mid ah, aad u jilicsan oo si sahlan u jabta. 2. *ld birajuuraan*.
- birxarbi** *m.dh* 1. Bir dhuubar oo dheer oo dhuunta buntukha lagu sifeeyo, wixi ku go'ana looga soo saaro.
- bis** *m.dh* *ld bes*.
- bisabbisoo** *f.mg3* (-**ooday**, -**ootay**) U b.: wax la rabo in la sameeyo marmasiinyo u raadsasho. *ld bisimbisoo*.
- bisabbisood** *m.f.dh eeg* bisabbisoo. *ld bisimbisood*.
- bisad** *m.dh* (-**do**, *m.l*) Nafley yar oo dhogor jilicsan oo hebed ah oo dadka la dhaqanta: waxay ku nooshahay jiir, shimbiro, hilib kale, caano; dinnad; dummad; mukulaal, yaanyuuro; basho.
- bisayl** *m.l* 1. Cunto dab lagu farsameeyey oo gaartay heerkii lagu cuni lahaa. 2. Miro iwm marka ay gaaraan heerkii lagu cuni ama la guran lahaa. 3. Waaya-aragnimo dheeraad ah oo la yeesho. 4. *ld bislaan*.
- bisbaas** *m.l* *ld basbaas*.
- bishaarad** *m.dh* *ld bishaaro*.
- bishaarayn** *m.f.dh eeg* bishaaree.
- bishaaree** *f.mg2* (-**reeyay**, -**raysay**) U b.: cid, war ay ku faraxdo u sheegid.
- bishaaro** *m.dh* War wanaagsan oo farxad iyo reyn reyn leh. *ld bishaarad*, **bushaard**, **bushaaro**.
- bishiic** *m.l* *ld bashiic*.

bishiican *f.mg1* (-cmay, -cantay; -cmi) *ld* bishiican.
bishiici *f.g2* (-iyay, -isay) *ld* bishiici.
bishiicin *m.dh ld* bishiicin.
bishiicmid *m.dh ld* bishiicmid.
bishiicsan *f.mg4* (-naa, -nayd) *ld* bishiicsan.
bishiicsanaan *m.dh ld* bishiicsanaan.
bishiicsanaansho *m.ldh ld* bishiicsanaan.
bishil¹ *m.l(-llo, m.dh)* *ld* bishkil¹.
bishil² *f.g1* (-ilay, -ishay) *ld* bishkil².
bishkilid *m.dh ld* bishkilid.
bishin *m.dh (-no, m.l)* *ld* burshin.
bishkil¹ *m.l(-llo, m.dh)* Qori yar oo xalleefsan mayrax iwm oo dalool yar la agu gufeeyo. *ld* bishil¹.
bishkil² *f.g1* (-ilay, -ishay) Tigin ama qori yar oo wax ku shakarid, ku adkayn. *ld* bishil².
bishkilid *m.f.dh eeg* bishkil². *ld* bishkilid.
bisl *f.mg4* (-slaa, -slayd) 1. Cuno, wax heerkii lagu cuni lahaa gaarey ahaansho. 2. Miro iwm wax heerkii lagu cuni lahaa gaarey ahaansho. 3. Qof waaya-aragnimo dheeraad ah leh ahaansho.
bisimbisoo *f.mg3* (-ooday, -ootay) *ld* bisabbisoo.
bisimbisood *m.dh ld* bisabbisood.
bisin *m.l (dii.)* Aayadda suuradaha quraanku ka wada bilawdaan, mid mooyaane oo ah Bismillaahir-raxmaanirraaxiim.
bisiq *m.l ld* dhisiq.
biskoo *f.mg3* (-ooday, -ootay) Nasley jirranayd caafimaad helid.
biskood *m.f.dh eeg* biskoo.
biskooldii *f.g2* (-iiyay, -iisay) Caafimaadsiin.
biskooldiin *m.dh eeg* biskooldii.
bislaan *m.f.dh eeg* bisil. *ld* **bisayl** (4), bislaansho.
bislaansho *m.l/dh eeg* bislow. *ld* bislaan.
bislaryn *m.f.dh eeg* bislee. *ld* bislays.
bislays *m.l ld* bislays.
bislaysad *m.l ld* bislaysasho.
bislaysasho *m.f.dh eeg* bislayso. *ld* **bislaysad**, bislaysi.
bislaysi *m.l ld* bislaysasho.
bislayso *f.g3* (-stay, -satay) 1. Cunto bisayl ka dhigasho. 2. Arrin u gogol xaarasho si aan go'aan qaadashadeeda loogu dhibtoon.
bislee *f.g2* (-leeyay, -laysay) 1. Cunto bisayl ka dhigid. 2. Arrin si aan go'aankeeda loogu dhibtoon u gogol xaarid.
bislow *f.mg3* (-laaday, -laatay) Wax bisil noqosho.
bismillaahi *e.d* Bisinkii Alle qabsasho.

bismillee *f.g2* (-leeyay, -leysay) 1. Bisin u qabsasho (cunto), dhadhamin. 2. (*dii.*) Bisin wax ku billaasho.
bismilleyn *m.f.dh eeg* bismillee.
bisqan *m.dh.u* Timaha gumaarka dadka ka baxa; shuun. *ld* **bisqin**.
bisqanley *m.dh* Meesha ay bisqintu ka baxdo; gumaar.
bisqin *m.dh.u ld* **bisqan**.
bisturi *m.l (daaw.)* Middi yar oo takhtarku u isticmaalo qallinka, lehna af qalloocan ama af toosan.
bitaamid *m.f.dh eeg* bitaan.
bitaan¹ *f.mg1* (-amay, -antay; -ami) Ciid khafiif ah hawo ku baahid.
bitaan² *f.mg4* (-naa,-nayd) Ciid khafiif ah hawo ku baahid.
biti¹ *m.l* Nasiib; hoodo.
biti² *f.g2* (-iyay, -isay) Wax sida buda iwm oo aan culays badan lahayn dabayl raacin.
bitijor *m.l(-rro, m.dh)* Karbuuno; tooj.
bitin *m.f.dh eeg* biti².
bito *m.dh* Ciid jilicsan, buda ah oo ay dabayshu qaaddo.
bituuminas *m.l (jool.)* Dhuxuldhagax madowdhalaal ah; 75% ilaa 92% oo ka mid ahiba waa kaarboon; 4.5% ilaa 5.6 % waa haydaroojiin. Sida caadiga ah, waxaa loo yaqaan dhuxul guri. B. waa dhuxul-dhagax heer sare ah oo ka darajo sarraysa lignaytka, kana darajo hooseysa antarasayt. Waa dhuxul dhagaxda ugu badan uguna muhiimsan ee la helo iyadoo siyaabo dhawr nooc ah u jirta, sida dhuxulkook iyo dhuxulneefeed.
bixi *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Wax meel uu joogay ama yaallay ka saarid. 2. Wax sida musmaar qodax iwm meel uu ku mudnaa ka siibid. 3. Wax halis ka badbaadin. 4. Qof, wax uu hayey cid kale siin. 5. Dab iwm shidid. 6. Magac u b.: nafley, meel iwm magacsii. 7. Wax u b.: qof dhintay wardi ama sadaqa u hibayn. 8. Isu b.: wax kala qoqoban isufurid. 10. Isu b.: laba qof tartansiin. 11. Kala b.: kala saar. *ld* **bixi**.
bixid *m.f.dh eeg* bax.
bixin *m.f.dh eeg* bixi. *ld* **baxsiin**, **baxsiis** (4), bixis.
bixis *m.l ld* bixin.
bixitimid *m.f.dh eeg* bixitin². *ld* **bixtin¹**.
bixitin¹ *m.l* Tegidda meel laga tago iyadoo meel kale la aadayo. *ld* **bixtimid**.
bixitin² *f.mg1* (-imay, -intay; -imi) Qof meel u ambabixid.
bixiye *m.l* Fandhaal weyn oo dabo dheer leh kana samaysan qori oo raashinka lagu gurto.

biyaano <i>m.dh (muus.)</i> Qalabka muusikada jaadadiisa waaweyn jaad ka mid ah oo codad aad u kala duwani ka soo baxan.	biyadhig² <i>f.mg1 (-gay, -gtay)</i> Roob da'ay biyo dhul ku dhaafid; roob xareed dhul warid.
biyabbax¹ <i>m.l</i> Imaatinika minada labka iyo dheddiga marka ay isu galmoodaan. <i>ld biyabbixid.</i>	biyadhigid <i>m.f.db eeg</i> biyadhig ² .
biyabbax² <i>f.mg1 (-xay, -xday; -bixi)</i> Lab iyo dheddig isu galmooday mino ka imaansho.	biyafariisad <i>m.l ld biyafariisin.</i>
biyabbaxo <i>m.db (-ooyin, m.l)</i> 1. Meesha ay biyaha webiga ka fatahay ku fafaan. 2. Marka ay biyuhu webiga ka fatahmaan.	biyafariisin <i>m.l (-nno, m.db)</i> Dhul godan oo biyo qabatin leh. <i>ld biyafariisad.</i>
biyabbeel¹ <i>m.l</i> 1. B. ah: badar la karinayo oo isaga oo aan weli bislaan biyihii ka dhammaadeen. 2. <i>ld biyabbeelid.</i>	biyaggaleen <i>m.l (-nno, m.db)</i> Meel godan oo biyo qabatin leh.
biyabbeel² <i>f.mg1 (-eelay, -eeshay)</i> Dheri karsamaya biyo ka dhamaasho.	biyajab <i>m.l</i> Meesha biyaha webi, durdur, daad iwm ay ka kalago'aan.
biyabbeelid <i>m.f.db eeg</i> biyabbeel ² . <i>ld biyabbeel¹.</i>	biyajiid <i>m.l (-dyo, m.db)</i> 1. Raadka daad ku reebo meel uu maray. 2. B. ah: rati muddo dheer la rarayey oo aan hilibkiisa la cuni karin adayg awgiis.
biyabbixid <i>m.f.db eeg</i> biyabbax ² . <i>ld biyabbax¹.</i>	biyakuhar <i>m.l (-rro, m.db)</i> Balli.
biyabbiyayn <i>m.f.db eeg</i> biyabbiyee.	biyamar <i>m.l (-rro, m.db)</i> Raadka uu roobka ku reebo meesha uu ku da'ay.
biyabbiyee <i>f.g2 (-yeeyay, -yaysay)</i> Cunto cabbid iwm biyo ka badan ku darid.	biyamarin <i>m.db</i> Si xoog leh oo roob meel ugu da'o.
biyabbiyo <i>m.l ld biyabbiyood.</i>	biyamaris¹ <i>m.l</i> Roob xoog leh oo biyhiisu daad soo rogaan.
biyabbiyoobid <i>m.f.db eeg</i> biyabbiyow ² . <i>ld biyabbiyow¹.</i>	biyamaris² <i>f.mg1 (-say, -stay)</i> Biyo roob daad soo rogid.
biyabbiyood <i>m.l.kh</i> B. ah: wax biyo ka badan lagu daray ama biyaha u eg. <i>ld biyabbiyo.</i>	biyammacee <i>f.g2 (-ceeyay, -ceysay)</i> Dhar saabuun lagu dhaqay biyo saafi ah ku raacin.
biyabbiyow¹ <i>m.l</i> Ku daridda badar lagu daro biya ka bateen noqosho. <i>ld biyabbiyoobid.</i>	biyammaceyn <i>m.f.db eeg</i> biyammaacee.
biyabbiyow² <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Wax biyo ka bateen noqosho.	biyammaddaadshe <i>m.l.kh (-shayaal, m.l/dh)</i> B. ah: rati hayin ah oo carruurta iyo maqasha la saaro marka la guuro.
biyabbooli <i>m.l</i> Meel god ah oo biyaha daadku ku shubmaan oo aan buuksamini.	biyammareen <i>m.l (-nno, m.db)</i> Jeex; tog kanaal.
biyaddiid¹ <i>m.l (-dyo, m.db)</i> 1. Neef aan biyaha cabbin marka uu wax qoonsado. 2. <i>ld biyaddiidid.</i>	biyantooni <i>m.l (-yaal, m.l/dh/-yo, m.db)</i> Nin shaqo-hoosaad ka qabta xafisiyada oo munshaar ku qaata. <i>ld biyantooni.</i>
biyaddiid² <i>f.mg1 (-day, -dday)</i> 1. Biyo cabi waayid wax uu qoonsaday awgeed (neef). 2. Ka b.: maamul sida loo fulinaayo saluugid.	biyantooniyad <i>m.db ld biyantooniyad.</i>
biyaddiidid <i>m.f.db eeg</i> biyaddiid ² . <i>ld biyaddiid¹ (2).</i>	biyaqabad <i>m.l (-dyo, m.db)</i> <i>ld biyaqabatin.</i>
biyadhac¹ <i>m.l</i> 1. <i>ld biyadhaceen.</i> (-cyo, m.db) Qar sare oo biyaha qulqulaya ay ka daataan. 2. (-cyo, m.db) Meel godan oo biyo qabatin leh oo qar, buur iwm ku hoos taalla. 3. (-cyo, m.db) Go'aan; duluc; murti. 4. <i>ld biyadhicid.</i>	biyaqabatin <i>m.l (-nno, m.db)</i> Meel godan oo biyuhu fariistaan. <i>ld biyaqabad.</i>
biyadhac² <i>f.mg1 (-cay, -cday; -dhici)</i> Xoolo meel biyo leh ka harqasho.	biyarraaci <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Wax hore loo mayray biyo saafi ah oo wasakhda ka dhammeysa ku dhaqid.
biyadhaceen <i>m.l</i> Qar sare oo biyaha ka degtaan. <i>ld biyadhac¹ (1).</i>	biyarraacin <i>m.f.db eeg</i> biyarraaci.
biyadhicid <i>m.f.db eeg</i> biyadhac ² . <i>ld biyadhac¹ (4).</i>	biyashub <i>m.l (-byo, m.db)</i> Meel dabiici ama dad sameeyey ah oo ay biyuhu si habeysan uga daataan.
biyadhig¹ <i>m.l</i> Roob da'ay biyaha dhulka korkiisa uu kaga tago; xareed dhulka waran.	biyashubad <i>m.l ld biyashubasho.</i>
	biyashuban <i>f.mg1 (-bmay, -bantay; -bmi)</i> 1. Meel ku wada shumbid. 2. Hadal ama arrin dulucdiisa meel isugu aruurnid.
	biyashubasho <i>m.f.db eeg</i> biyashubo. <i>ld biyashubad.</i>
	biyashubmid <i>m.f.db eeg</i> biyashuban.
	biyashubo <i>f.mg3 (-btay, -batay)</i> Ku b.: hadal arrin iwm dulucdiisa meel isugu uruurid.

biyatooni *m.l (-iyaal, m.ll/dbl-**iyo**, m.db) ld biyantooni.*

biyatooniyat *m.db (-do, m.l)* Haweeney ku munshaar qaadata shaqo-hoosaadka xafisiyada. *ld biyantooniyad.*

biyaxir *m.l (-rro, m.db)* Dhismo loogu tala galay in biyaha webiyada socodkooda lagu hakiyo si loo keydiyo, heerkoodana kor loogu qaado. *ld biyaxireen.*

biyaxireen *m.l (-nno, m.db) ld biyaxir.*

biyayari *m.db ld biyayaro.*

biyayaro *m.db* Meel aan biyo badan lahayn. *ld biyayari, biyayarood.*

biyayarood *m.l ld biyayaro.*

biyee *f.g2 (-yeeyay, -yeysay)* 1. Wax biyo ku darid. 2. Wax biyo ka badan ku darid.

biyeyn *m.f.db eeg biyee.*

biyo galo *m.l (daaw.)* Halaamacoodka maqaarka oo uu keeno firus waxaana lagu yaqaan finan yaryar oo biyo ku jiraan.

biyo¹ *m.l.w* 1. Hoore aan lahayn midab, dhadhan iyo ur oo ka sameysan haydaroojiin iyo oksijiin oo lama horaan u ah nolosha. 2. Hoore ka yimaadda lab iyo dhigdhig nafley marka ay isu galmoodaan ee uu ubadku ka aburmo.

biyo² *m.l.w (kiim.)* (H₂O) Hoor midablaawe ah oo ku barafoba 0°C kuna uu biyooba 100°C marka cadaadsku yahay ka atmosfeerka. auumiga biyuhu wuxuu ka koobanyahay molikuyullo HO ah madi (kelikeli) ah. Biyuhu hoor ahaan, waa milaha ciriflaha ah ee ugu awood badan. Tan waxa ugu wacan sarraynta madoorsoomaheeda labdanab.

biyobax *m.l (-xyo, m.db) (c.nafl.)* Shahwo ka soo bixidda guska oo kacsan.

biyoculus¹ *m.db (-syo, m.db)* Ceelasha la shubo meesha isha xigta.

biyoculus² *m.db (kiim.)* Diyuteeriyan ogsaydh: biyaha atamyadu haydarojiin ee ku jiray, 1H, ay beddeleen isku godka ka culus ee diyuuteeriyan, 2H, summaddiisuna tahay D. Waa hoor midab laawe ah.

biyodhac *m.l (-cyo, m.db) (jool.)* Dhicidbiyood degdeg ah, badanaa waxa sameeya sal dhadhaab adag ee marin webi, oo ufug ah ama tiiro hoosaad deggan, oo dul yaal dhadhaab jilicsan.

biyodhac-yar *m.l (jool.)* Meel ama meelo isdaba taxan oo ah biyo shub ama biyo shubyo aan sidaa u waaweynayn.

biyo-dhuleed *m.l (-dyo, m.db) (jool.)* Biyaha ku jira shirqadaha iyo jeexjeexyada yaryar ee dabaqadda carrada, kuwaas oo gala marka

biyaha roobka oo ceelasha iyo ilaha sameeya ay hoos ugu dusayaan carrada.

biyo-fadhis *m.l (-syo, m.db) (juqr.)* Jiid dhul jilcan oo qoyan, badanaa waa godantahay, mararka qaarkoodna dhammaanteed ama qayb ka mid ah ayaa biyaha ka hooseysa.

biyo-fududayn *m.db (kiim.)* Ka saaridda ayoonnadaa kaalsiyam, magnisiyam iyo feeram; iskudhis ahaan looga saaro biyaha ay ku milanyihiin; sidaa darteedna lagu yareeyo adkaanta biyaha.

biyogal *m.l (-llo, m.db) (daaw.)* Meel haraggaa ka mid ah oo soo foocsan inta badan biyo ku jiran, mararka qaarkoodna dhiig ku jiro ama malax.

biyo-goboleed *m.l (-dyo, m.db) (siyaa.)* Jiid-badeed ku qabsan xeebta oo loo aqoonsanyaahay dhul ay leedahay ummadda xeebta deggani; maritaanka jiidda ee si nabad ah caadi ayaa loogu oggolyahay gaadiibadeedka ummadaha oo dhan.

biyoobid *m.f.db eeg biyow².* *ld biyow¹.*

biyood *m.l (-dyo, m.db) (c.nafl.)* Degaan b. ama sinjiyo noole ah oo ku nool biyaha dhexdooda, dhir iyo xayawaan mid kastaba ha ahaadee.

biyoole *m.l (-layaal, m.ll/db)* 1. Qof biyo dhaamiya oo dadka ka iibsha. 2. Baabuur boyaaad saarantahay oo biyo lagu qaado.

biyo-saar *m.l (-ryo, m.db) (baay.)* Habka dhirtu biyaha ay xididdadu u soo nuugaan dib ugu celiso gibilka iyaga oo maraya daloollada caleemaha iyagoo uumibiyooh ah.

biyow¹ *m.l ld biyoobid.*

biyow² *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Wax biyuhu ka bateen noqosho.

biyuutanool *m.l (-llo, m.db) (kiim.)* Biyuutay alkohool: C H OH. Hoor yeelan kara afar qaab oo isku-naanaysood. Biyuunta-1-ool, CH CH CH CH -OH, bar-karkeedu waa 117.5°C, waxana loo isticmaalaa mile ahaan.

bocool *m.db (-lo, m.l)* 1. Qolof adag oo nafley yaryar oo biyo ku nool ah galaan oo laga helo xeebaha iyo meelaha ay biyuhu ka guraan. 2. Meel calaacasha ama cagaha ka mid ah oo uu dhacaan khafif ah galay marka cirid lagu socdo ama hawl adag gacnaha lagu qabto.

bocooolaggale *m.l (-layaal, m.ll/db)* Nafley yar, biyo ku nool oo bocoosha gasha.

bocooolaggurad *m.l* Muran, akeekan. *ld bocooolaggurasho.*

bocooolaggurasho *m.f.db eeg bocooolaguro.* *ld bocooolaggurad.*

bocoolagguro <i>f.mg3 (-rtay, -ratay)</i> Si diidmo iyo jikraa leh cid ugu jawaabid.	bogsasho <i>m.f.dh eeg bogso.</i> <i>ld bogsad, bogsi, bogsood.</i>
bocor¹ <i>m.l</i> 1. Burcadka caanaha geela ka soo baxa. 2. Meesha kuusan oo cunaha ragga ku taal. 3. Miro ay qaraha isku bahyihii oo la cuno marka la kariyo. 4. Geedka digirta marka uusan weli aad u soo bixin ee madaxiisu fooraro.	bogsi <i>m.l ld bogasho.</i>
bocor² <i>m.dh (-ro, m.l)</i> 1. Miro aroorro leh oo sida qaraha u weyn oo la cuno. 2. B. ah: gabadh aad u qurxoon.	bogsii <i>f.g2 (-iiyay, -iisay)</i> Wax buka caafimaadin.
bog¹ <i>m.l (-gag, m.l)</i> 1. Caloosha meesheeda sare. 2. Baalka xaashida labadeeda dhinac midkood.	bogsiin <i>m.f.dh eeg boogsii.</i> <i>ld bogsiis.</i>
bog² <i>m.l (c.nafl.)</i> Muruq ballaaran oo xalleef ah oo kala xira uurka iyo saabka nafleyda. Wuxuu kaalin weyn ka qaataa neefsashada: qaadashada tuurista hawada.	bogso <i>f.mg3 (-saday, -satay)</i> Wax caafimaaday noqoshoo. <i>ld bogsoo.</i>
bog³ <i>f.g/mg1 (-gay, -gtay)</i> 1.(f.g) Wax qabya ahaa dhammaysitirid. 2. (f.g) Hawl billaabit oo dhammaysitirid. 3.(f.mg) U b.: wax jeelaan: hadalkiisaan u boggaya.	bogsoo <i>f.mg3 (-ooday, -ootay)</i> <i>ld bogso.</i>
bogaad <i>m.l/U</i> bogid; qiiimayn.	bogsood <i>m.l ld bogasho.</i>
bogaadi <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> U b.: cid hambalyo u jeedin.	bohol <i>m.dh (-lo, m.l)</i> Jeex hoos u dheer biyo iwm sameeyeen oo dhulka ku yaal.
bogaadin <i>m.f.dh eeg bogaadi.</i> <i>ld bogaadis.</i>	boholaddumi <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> U b.: cabsi gelin iyo degniin cid loo jediyo si ujeeddadeeda looga baajiyo. <i>ld boholatus².</i>
bogaadis <i>m.l ld bogaadin.</i>	boholaddummin <i>m.f.dh eeg boholaddumi.</i> <i>ld boholaddumis.</i>
bogaadsi <i>m.l Hambalyo.</i>	boholaddumis <i>m.l ld boholaddumis.</i>
bogasho <i>m.f.dh eeg bogo.</i>	boholatus¹ <i>m.l ld boholatusid.</i>
bogcad <i>m.dh.u (-dyo, m.dh)</i> 1. Dhasha fardaha iyo idaha inta aanay weli ababin. 2. Dhul yar oo bannaan.	boholatus² <i>f.mg1 (-say, -stay)</i> U b.: cid si ujeeddadeeda looga baajiyo cabsi gelin.
bogdoox¹ <i>m.l</i> 1. Wadiiqo toos ah oo ka leexaato waddo weyn. 2. Weeraridda cadow dhinac laga weeraro. 3. Qallii lagu sameeyo haweenka dhali waayey iyadoo dhinac laga soo saarayo ilmaha. 4. <i>ld bogdooxid.</i>	boholatusid <i>m.f.dh eeg boholatus².</i> <i>ld boholatus¹.</i>
bogdoox² <i>f.g1 (-xay, -xday)</i> 1. Cadow iwm dhinac ka wareemid. 2. Haweeney si caadi ah u dhaliweydey si ilmaha looga dhaliyo caloosha dhinac ka qalid.	boholoyobid <i>m.f.dh eeg boholoyow².</i>
bogdooxid <i>m.f.dh eeg bogdoox².</i> <i>ld bogdoox¹ (4).</i>	boholoyow¹ <i>m.l</i> 1. Dareen rabitaan oo ku dhasha qof marka wax uu jeelaa araggooda ka raago; hilow. 2. <i>ld boholoyobid.</i>
boggan <i>f.mg4 (-naa, -nayd)</i> Wax la bogay ahaansho.	boholoyow² <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> U b.: wax araggooda laga raagay in la arko aad u jeclaysasho.
bogganaan <i>m.f.dh ld bognaansho.</i>	bon <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Orgi wan iwm oo aan wax boodi karin.
bogganaansho <i>m.l/dh ld bogganaan.</i>	bohonnimo <i>m.dh</i> Bohon ahaansho.
bogid <i>m.f.dh eeg bog².</i>	boji <i>f.mg2 (-iyay, -isay)</i> Xaalad shaqo iyo dhib la'aan ku sugnaan (nafley); nasasho. <i>ld bajii, beji.</i>
bogla' <i>m.dh</i> Nooc jaadadka malayga ka mid ah.	bojiino <i>m.dh</i> Xaalad shaqo iyo dhib la'aaneed oo nafley ku jirto; nasasho muddo laga nasto hawl. <i>ld bojin.</i>
bogo <i>f.g/mg3 (-gtay, -gatay)</i> 1.(f.g) Cunto, cabid iwm ka dhergid. 2. Ka b.: arrin, hawl iwm ka baaraandegid; ka salgaarid.	bojin <i>m.f.dh eeg boji.</i> <i>ld bajiiino, bajin, bejiino, bejin, bejis, bojiino.</i>
bogox <i>m.l ld bugux.</i>	bokooro <i>m.dh ld bakooro.</i>
bogsad <i>m.l ld bogsasho.</i>	bolii <i>m.l</i> Ciidan nabadgelyada gudaha ee dal qaabbilsan. <i>ld biley, biliis, booliis, buliis.</i>
	bolol¹ <i>m.l</i> 1. B. ah: qori iwm marka ay duug ama bahal awgiis xorshosh noqdaan. 2. B. ah: miro daawo iwm oo faaday ama xorshashay. 3. <i>ld bololid.</i>
	bolol² <i>f.mg1 (-olay, -oshay)</i> 1. Qori iwm duugnimo ama bahal galay awgeed xorshashid. 2. Miro daawo iwm faadid ama xorshoshid.
	bololid <i>m.f.dh eeg bolol².</i> <i>ld bolol¹ (3).</i>

bolshofik *m.l (siyaa.)* Hab siyaasadeed iyo fikrad uu Lenin iyo kuwii raacsanaa ay keeneen dalka Ruushka kacaankii Ruushka kaddib 1917.

bombo *m.dh ld bambaano.*

bongaree *f.g2 (-reeyay, -reysay)* *ld bamgaree.*

bongareyn *m.dh ld bamgareyn.*

boob¹ *m.l* 1. Si sedbursi xoog iyo dhaqso leh oo hanti cid ka dhexeyso loo qaato. 2. Si xoog iyo sharcidarro ah oo hanti iwm loo qaato. 3. Baadariga ugu sarreeya Fatikaanka. 4. *ld boobid.*

boob² *f.g1 (-bay, -btay)* 1. Si sedbursi xoog iyo dhaqso leh hanti cid ka dhexeyso u qaadasho. 2. Si xoog iyo sharcidarro ah hanti iwm cid uga qaadasho. 3. Dedejin (cunid, socod, iwm).

boobas *m.l* Habaas; boor.

boobe *m.l (-bayaal, m.l/dh)* 1. Nooc banaatiqda ka mid ah oo si daranddoori ah u dhaca. 2. Cayayaan yaryar oo gala iniinaha qaraha iyo sisinta oo bololiya.

boobid *m.f.dh eeg boob².* *ld boob¹* (4).

boobsii *f.g2 (-iiyay, -iisay)* Hawl si degdeg leh u qabasho.

boobsiin *m.f.dh eeg boobsii.* *ld boobsiin.*

boobsiis *m.l ld boobsiin.*

booc¹ *m.l (-cyo, m.dh)* 1. Hunguri. 2. Cune. 3. In yar oo tubaako shiidan ah.

booc² *m.dh* Geed caano leh caleemo balballaaran, laamo jiljilicsan iyo miro kuus kuusan oo buufsan leh.

boocaar *m.dh* Nooc ka mid ah kalluun.

bood *f.mg1 (-day, -dday)* 1. Meel lagu taagnaa si dhaqso iyo xoog leh kor uga kicid iyaadoo lugaha hal mar la wada qaadayo. 2. Sac kudid (dibi). 3. Ka b.: wax qotoma dul marid iyadoo dhankeeda kale lagu dhacayo. 4. Kala b.: arrin iwm ku heshin waayid.

bood¹ *m.l* Midab caddaan caawl ku dheehan ah oo ay fardaha yeeshaan.

bood² *m.dh* Dhoobo cad, laga helo dhuulka lakabyadiisa hoose ee biyaha u dhaw oo timaha iyo dharka lagu dhaqdo.

boodaami *f.g2 (-iyay, -isay)* Boodaan ka dhawaajin (geel).

boodaamin *m.f.dh eeg boodaami.*

boodaan *m.l/dh (-aamo, m.l)* Koor weyn oo geela loo xiro. *ld buudaan.*

boodal *m.l (-lo, m.dh)* Nin geesi ah.

boodayn *m.f.dh eeg boodee.* *ld boorayn* (2).

booddo¹ *m.dh* 1. *ld bootin.* Si degdeg iyo xoog leh, inta cagaha meel loogu dhuusto, oo laba melood laysaga hawakaco. 2. Cayayaan

yar oo boodbooda oo dadka iyo naafleyda kale dhiigooda ku nool; qandhisoo.

booddo² *m.dh (-ooyin, m.l)* (*c.nafl.*) Xasharaad dhiigga dhuuqa oo aan baadal lahayn, lugose leh ay ku booddo. B.da waaweyn si aan joogto ahayn ayey waxay ku dul noolaadaan shimbiraha iyo naasleyda. Qaarka dadka cunana waxay qaadi karaan cudurro kala duwan.

boodee *f.g2 (-deeyay, -daysay)* 1. Bood dhar ku mayrid. 2. Bood timaha ku caddayn. *ld booree* (2).

boodh *m.l (-dho, m.dh)* (*baay.*) Unug taran oo kelijji kobci kara iyada oo aanu la kulmin unug kale oo taran b.ka waxa soo saara dhirta, fangiga, bakteeriyyada iyo qaar ka mid ah borotosoowaha. B.ku wuxuu noqon karaa noole u eg waalidki amma wuxuu mari karaa heer kale oo meerta nololeed.

boodhar *m.l* Budo cad oo siigo ah udgoon oo waqtiga kuleylaha la marsado si ay dhidika u nuugto. *ld boolbare, boolbire, bootar.*

boodid *m.f.dh eeg bood.*

boodsii *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld booti.*

boodsii *m.dh ld bootin.*

boodsiis *m.l ld bootin.*

boodsol *m.l (juqr.)* Nooc carro oo astaan u ah gobollada leh cimilada cirif-hoosaad, oo ah ka ay ka baxaan inta badan dhirta dabiiiga ah ee caleen irbadleyda.

boog *m.dh (-go, m.dh)* Nabar caalir leh jirka muddo ku yaallay oo aan weli biskoon.

boogadhay *m.l ld boogadhye.*

boogadhye *m.l (-yayaal, m.l/dh)* Qof boogaha iyo nabarrada fudud daaweyya. *ld boogadhyay.*

boogayn *m.f.dh eeg boogee.*

boogaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax boog leh ahaansho.

boogaysnaan *m.f.dh eeg boogaysan.* *ld boogaysnaansho.*

boogaysnaansho *m.l/dh ld boogaysnaan.*

boogcalooleed¹ *m.dh (-dyo, m.dh)* Nabar caloosha ka soo baxa. *ld boogcaloolo.*

boog-caloooleed² *m.dh (-dyo, m.l)* (*daaw.*) Boog ku sameysmata caloosha waxaana keena aasidhka oo gubeysa caloosha. Aasidhka caloosha ma bato. Astaamaha: matag iyo xanuu caloosha cunnada kaddib, waxaa iman kara dhiigbax iyo waxa kaloo dhici kara kala xirin caloosha iyo xidmaha markii nabarku buskoodo.

boogcaloolo *m.dh ld boogcalooleed¹.*

boogee *f.g2 (-geeyay, -gaysay)* Boog u yeelid (jir).

boogoobid <i>m.f.dh eeg boogow². ld boogow¹.</i>	boolicun <i>m.l (-nno, m.dh)</i> Qof hanti booli ah ku dhaqma. <i>ld boolicune, booliquute.</i>
boogow¹ <i>m.l ld boogoobid.</i>	boolicune <i>m.l ld boolicun.</i>
boogow² <i>f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)</i> Boog yeelasho.	booliis <i>m.l ld booliis.</i>
boog-xiidmeed <i>m.dh (-dyo, m.dh) (daaw.)</i>	booliquute <i>m.l (-tayaal, m.l/dh)</i> <i>ld boolicun.</i>
Boog ku taal qayb ka mid ah xiidmaha (duodenum) waxaana keena asidhka caloosha. Waxaana u badan dadka noocooda dhiigga uu yahay kooxda "O". Astaamaha: xanuun uurkuijrtada marka calooshu marantahay; matagna waa jiri karaa.	boolixooftayn <i>m.f.dh eeg boolixooftayn.</i>
boohaar <i>m.dh (-ro, m.l)</i> 1. Cabbir u gaar ah beeyada oo u dhigma afar kiintaal. 2. Falxad. 3. B. ah: nafley aad u xoog badan.	boolixooftee <i>f.g2 (-teeyay, -teysay)</i> U b.: faan iyo hanjabaad cid u jedin. <i>ld boolaxooftee.</i>
boohi <i>f.g2 ld oohi.</i>	boolixoofto <i>m.dh</i> Faan iyo hanjabaad been ah oo cid loo jediyo. <i>ld boolaxoofto.</i>
boohin <i>m.dh ld oohin.</i>	boolo <i>m.dh</i> Ciyaarta turubka, hadba marka la dheelayo haadka loo boqro. <i>ld boolayn.</i>
boohise <i>m.l Codbaahiye.</i>	boolyid <i>m.f.dh eeg booli².</i>
boojaal <i>m.dh (-lo, m.l)</i> Digaag aan weli curan.	boon¹ <i>m.l (boon, m.dh)</i> Nin nolol maalmeediisa ka soo saaro ugaarsashada.
boojay <i>m.l</i> Maroodi yar oo caanannuug ah.	boon² <i>m.dh</i> 1. Beel ugaarsato ah. 2. Haweeney ka tirsan dadka ugaarsiga ku nool.
booji <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> 1. Qof madax furasho laga rabo xoog ku kaxayn; afduubid. 2. Gabar guur laga rabo xoog ku kaxayn si loo soo mehersado; dhicid.	boonbiyeed <i>m.l</i> Ninka tababaradka bilowga ah ku jira ee loo carbinayo sida gammuunka loo gano waxna loogu dilo.
boojimo <i>m.dh (-ooyin, m.l)</i> Gabar xoog lagula boxay oo aan yarad laga bixin.	boondhow <i>m.dh (-wyo, m.dh)</i> Furdaaminta la furdaamiyo qof herinta ka mid ah oo dembi galay; carromaris.
boojin <i>m.f.dh eeg booji.</i>	boongeli <i>f.g2 (-iyay, -isay)</i> Cid herin ku dariid.
boojis <i>m.l/dh (-syo, m.dh)</i> Qof hubeysan oo si sharci darro u laaayo ugaarta si uu uga ganacsado haraggooda, iliggooda iwm.	boongelin <i>m.f.dh eeg boongeli.</i> <i>ld boongelis.</i>
boojisnimmo <i>m.dh</i> Boojis ahaansho.	boongelis <i>m.l ld boongelin.</i>
boolaboolo <i>m.dh</i> Shimbir dabaalata oo badanaa midabkeedu cadyahay. <i>ld</i>	booqad <i>m.l ld booqasho.</i>
boolamboolo <i>m.dh ld boolaboolo.</i>	booqasho <i>m.f.dh eeg booqo.</i> <i>ld booqad.</i>
boolaxooftayn <i>m.dh ld boolixooftayn.</i>	booqo <i>f.g3 (-qday, -qatay)</i> Cid, meel, waddan si xaaladdeeda loo ogaado aadid.
boolaxooftee <i>f.g2 (-teeyay, -teysay)</i> <i>ld</i> boolixooftee.	bør <i>m.l (-rar, m.l)</i> Maroodi lab, xoog weyn oo raxanta hoggaamiya; arbe.
boolaxoofto <i>m.dh ld boolixoofto.</i>	boor¹ <i>m.l</i> 1. Ciid budo ah oo dabayshu si sahlan u qaaddo; siigo; bus. 2. B. ah: midab dampaska u eg oo ay lo'da iyo dameerahu yeeshaan.
boolayn <i>m.f.dh eeg boolee.</i> <i>ld boolo.</i>	boor² <i>m.dh ld boorid.</i>
boolbare <i>m.l (-rayaal, m.l/dh)</i> <i>ld</i> boodhar.	boor³ <i>f.g1 (-ray, -rtay)</i> 1. Sac godlan waayey ama dhashiisa diiday wamme ama fintir iwm sabiisha ka gelin. 2. Is b.: dhabarka godid.
boolbire <i>m.l (-rayaal, m.l/dh)</i> <i>ld</i> boodhar.	booraan <i>m.dh (-aamo, m.l)</i> God hoos u dheer oo af dhuuban leh.
booldhannimo <i>m.dh</i> Booldhe ahaansho.	booraandawaco <i>m.dh</i> God dawaco.
booldhe <i>m.l (-dhayaal, m.l/dh)</i> Dhasha biciidka.	booran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> 1. Wax la booray ahaansho (sac). 2. Wax qalloocan ahaansho (dhabarka).
boolee <i>f.g2 (-leeyay, -laysay)</i> Ciyaar turub haad u boqrid.	boorane <i>m.l</i> Duulal la rumaysan yahay in ay dadka ku ridaan cudur lagu daaweyyo ciyaaro, xoolo la qalo iyo udug.
booli¹ <i>m.dh.u</i> Hanti qof lahaa oo qof kale si sharci darro ah u milkiyo.	booranji <i>m.dh</i> Nooc dharka midabka leh ka mid ah.
booli² <i>f.g1 (-lyay, -liday, -lyi)</i> Hanti qof lahaa, qof kale si sharci darro ah ku milkiyid.	boorayn <i>m.f.dh eeg booree.</i> <i>ld boodeayn.</i>
boolibabtaydh <i>m.l (-dhyo, m.dh)</i> <i>(baay.)</i>	booraysad <i>m.l ld booraysasho.</i>
Iskudhis orgaanig ah oo ka yimaada amiino asiidho isugu xidhmay dariiqadda xarfinta. B.adu waxay isugu xidhmaan si ay u sameeyaan borotiino.	

booraysasho

booraysasho *m.f.dh eeg* boorayso. *ld booraysad, booraysi.*
booraysi *m.l ld booraysasho.*
boorayso *f.mg3 (-stay, -satay)* (*dii.*) Biyo la'aan awged xubnaha laga weyso qaato qaar ka mid ah (wejiga iyo gacmaha) ciid nadiif ah marin si cibaado loo guto; tayamum.
boore *m.l B.* ah: midab u eg kan dampaskas.
booree *f.g2 (-reeyay, -raysay)* Wax boor u eyelid; *ld boodee.*
boorid *m.f.dh eeg boor3.* *ld boor2.*
boorimee *f.g/mg2 (-meeyay, -meysay)* 1. (*f.g*) Hogayn. 2. (*f.g*) wax si aan nidaamsanayn u qabin. 3. (*f.mg*) Cararid.
boorimeyn *m.f.dh eeg boorimee.*
boorimo *m.dh (-ooyn, m.l)* 1. God weyn oo hilibka lagu hogeyyo. 2. B. ah: hilib la hogeyyey.
boorjiif *m.l (-fyo, m.dh)* Qof aan hooy uu sexdo lahayn. *ld dibadjif.*
boor-kamakacdo *m.dh (-ooyn, m.l)* Haween isku darsatay caajisnimo iyo baalinnimo.
boornaan *m.f.dh eeg booran.* *ld boornaansho.*
boornaansho *m.ll/dh ld boornaan.*
booron *m.l (-nno, m.dh)* (*kiim.*) Curiye bir-u-ek ah adag, si fududna u burbura, kana tirsan rurka III ee tusaha kalgalka curiyeaasha.
boorri *f.mg2 (-iyay, -isay)* Ku b.: cid hawl qabashadeda ku guubaabin.
boorrin *m.f.dh eeg boorri.*
boorso *m.dh (-ooyn, m.l)* Shay caag ama saan ka samaysan oo gacanta lagu qaadan karo oo lacag, dhar, buugag iwm lagu rito.
boos¹ *m.l (-sas, m.l)* 1. Qof gabobay. 2. Nin lug ama gacan la'. 3. Meel qof deeqda. 4. Dhul sharcieyesan oo qof gaar ahaan u leeyahay. 5. *ld boosay.* Midab cad oo farduhu yeeshaan.
boos² *m.dh* 1. Haweenay lug ama gacan la'. 2. B. ah: haan duug ah oo biyaha sii deysa; abaali.
boosay *m.l ld boos¹ (5).*
boosh *m.l* 1. Harag laga bixiyey ari caato ah. 2. Midab aad u cad oo ay yeeshaan timaha, dhogorta iwm.
boosh cadde *m.l (-dayaal, m.ll/dh)* Nooc bariiska ka mid ah oo aad u tarma marka la kariyo.
booshool *m.l* Geri yar oo caano nuug ah.
booso *m.dh (-oyn, m.l)* Goroyada dheddig, goroyacawl.
boostaale *m.l (-layaal, m.ll/dh)* Qof waraaqaha boostada ka soo qaada oo dadkii lahaa u geeya.

boosto *m.dh* 1. Maamul dawladeed oo ku jaadan waraaqaha, dhambaallada iwm oo la isu diro qaybintooda iyo isgaarsiintooda. 2. Xafisiyada iyo rugta hawlahaa lagu qabto.
bootaaale *m.l ld bootoole.*
bootaan *m.dh* 1. Bus; habaas. 2. Meesha buska leh.
bootar *m.l (-rro, m.dh)* *ld boodhar.*
bootayn *m.f.dh eeg bootee.* *ld bootays.*
bootays *m.l ld bootayn.*
bootee *f.mg2 (-teeyay, -taysay)* U b.: faan iyo hanjabaad been ah cid u jeedin.
booti *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Arday hal fasal ama ka badan gudbin. 2. Ka b.: wax wax kale dul marin iyadoo dhankeeda kale lagu ridaayo. *ld boodsii.*
bootimaale *m.l* Tartan lagu tartamo bootin.
bootimaaleysad *m.l ld bootimaaleysasho.*
bootimaaleysasho *m.f.dh eeg bootimaalayso.* *ld bootimaaleysad, bootimaaleysi.*
bootimaaleysi *m.l ld bootimaaleysasho.*
bootimaaleyo *f.mg3 (-stay, -satay)* Tartan bootin ah ka qeybqaadasho.
bootin *m.dh eeg* booti. *ld booddo¹ (1), boodsii, boodsii, bootis.*
bootis *m.l ld bootin (1).*
booto *m.dh* Faan iyo hanjabaad been ah oo cid lagu cabsi gelinayo.
bootoole *m.l (-tayaal, m.ll/dh)* Qof faan iyo hanjabaad badan. *ld bootaaale.*
boowe *m.l ld abboowe.*
booy¹ *m.l* Ceel biyo badan leh.
booy² *f.mg1 (-yay, -yday)* *ld ooy.*
booyaamid *m.f.dh eeg booyaan².* *ld booyaan¹ (2).*
booyaan¹ *m.l* 1. Hadal badan oo aan duluc lahayn. 2. *ld booyaamid.*
booyaan² *f.mg1 (-aamay, -aantay, -aami)* Hadal badan oo aan duluc lahayn ku hadlid.
booyad *m.dh (-do, m.l)* 1. Baabuur fuusto weyn xambaarsan oo biyaha, baasiinka, naftada iwm lagu qaado. 2. Haan weynoo laba lugood oo kuwa baabuurta ah leh oo biyaha lagu kaydsado.
booyid *m.dh ld ooyid.*
boqnagoo *f.g2 (-ooyay, -oysay)* 1. Qof luggoyn. 2. Nafley si loo curyaamiyo feyla jarid. *ld boqnajar, boqongoo.*
boqnagooyo *m.dh* 1. Luggooyo. 2. Jaridda feylaha la jaro si loo curyaamiyo. *ld boqnagoyn.*
boqnagoyn *m.f.dh eeg* boqnagoo. *ld boqnagooyo, boqnajarid, boqongooyo, boqongoyn.*
boqnajar *f.g1 (-ray, -rtay)* *ld boqnagoo.*

boqnajarid *m.db ld boqnagoyn.*
boqol *m.l.t* Tiro ka kooban toban meelood oo min tobah ah; "100".
boqolaaad *m.l.tj* Tirada jagaalaha ah, tan u dhiganta boqolka.
boqollaal *m.l.t* Tiro ka kooban dhawr boqol.
boqolle *m.l (-layaal, m.lldh)* 1. Qof lab ah. 2. Nin aad u fican. *ld boqollow.*
boqollow *m.l (-wyo, m.db)* *ld boqolle.*
boqon¹ *m.l (-nno, m.db)* Xarig laga sameeyo seedda boqonta oo lagu xiro qaansada.
boqon² *m.db (-qno, m.l)* Seedda, ciribta iyo muruqa kubka isu haysa.
boqon³ *m.db (-qno, m.l) (c.nafl.)* Xarriiq toosan oo isku xirta laba barood oo ku dul yaalla xood. Tusaale ahaan, xarrijinta isku xirta laba barood oo ku yaalla meeriska goobada waa b..
boqondhaw¹ *m.l* 1. Geed digir meseggo imw oo soo fufay. 2. *ld boqondhebid.*
boqondhaw² *f.g1 (-dhebay, -dhawday; -dhebi)* 1. Boqongoyn (qof). 2. Dhir jirid ka jarid.
boqondhebid *m.f.dh eeg boqondhaw².* *ld boqondhaw¹ (2).*
boqongo *f.g2 (-ooyay, -oosay)* *ld boqnago.*
boqongooyo *m.db ld boqnagooyo.*
boqongoyn *m.db ld boqnagoyn.*
boqool¹ *m.l ld baqoolid.*
boqool² *f.mg1 (-oolay, -ooshay)* *ld baqool².*
boqole *m.l* Socod la socdo waqtiga qorraxdu aad u kulushahay. *ld baqoolid.*
boqoli *f.g2 (-iyay, -isay)* *ld baqoli.*
boqoolid *m.db ld baqoolid.*
boqolin *m.db ld baqolin.*
boqoolis *m.l ld baqolin.*
boqoolsii *f.g2 (-iiyay, -iisay)* *ld baqoolsii.*
boqoolsiin *m.db ld baqoolin.*
boqoolsiis *m.l ld boqolin.*
boqor¹ *m.l (-rro, m.db)* 1. Nin madax u ah tol ama qaran oo xakunkiisu dhaxaltooyo yahay. 2. Maro dhuubar, dheer, qurux badan, dacallada bul ku leh oo haweenku dhexda ku xirtaan. 3. B. ah: neef riyo ah oo dhexda midab ku leh.
boqor² *f.g1 (-qray, -qortay; -qri)* Qof boqornimo u caleemo saarid.
boqorad *m.db (-do, m.l)* Haweeny madax u ah tol ama qaran xukunkeedu dhaxaltooyo yahay; marantida boqorka.
boqornimo *m.db* Boqor ahaansho.
boqortiirshe *m.l (-shayaal, m.lldh)* Gacan yarahaa boqorka.

boqortooyo *m.db (-ooyin, m.l)* 1. Nidaam iyo xukun ka jira dal boqor u taliya. 2. Waddan boqor xukumo.
boqoshaa *m.l* Nooc ka mid ah likaha oo la cuno.
boqranaan *f.mg4 (-naa, -nayd)* Qof boqornimo loo caleemo saaray ahaansho.
boqranaansho *m.l/ld* *ld boqranaansho.*
boqrasho *m.f.dh eeg boqro.*
boqrid *m.f.dh eeg boqor².*
boqro *f.mg3 (-raday, -ratay)* Qof boqornimo u caleemo saarasho.
boqshad *m.dh ld baqshad.*
borobogaanda *m.dh (siyaa.)* War iwm oo la xiriira fidin dicaayad ama xayeesiin arrimo siyaasadeed, dhaqaale, ganacsi iwm.
borojekshan-koombeed *m.l (-dyo, m.dh)* (*juqr.*) Khariidad la soo saaro marka warqad koombo oo kale u samaysan lagu wareejiyo galooobka. Khariiddadda waxaa lagu xardhaa koombada dusheeda, dabadeedna koombada waa la kala fidiyaa.
borojekshan-sargo'an *m.l (-no, m.db) (juqr.)* Nooc khariidad brojekshan ah, taas oo u muuqata sida iyadoo galooobka laga arko fogaansho ma dhawaato ah, sidaas darteed hal galooob-badh ayaa lagu muujiyaa khariidad brojekshan. Fallaaraaha ilayska ee borojekshanka samaytiisa saldhig u ah waa barbaro waxayna ku qotomaan sallaxa borojekshanka.
borojekshan-toobineed *m.l (-dyo, m.dh)* (*juqr.*) Khariidad la sameeyo marka galooobka lagu wareejiyo warqad toobin oo kale u samaysan. Figtu toobinku way ka sarrayasa cidhifka dhulka. Khariiddadda waxaa lagu xardhaa toobinka dushiisa, dabadeedna toobinka ayaa la kala fidiyaa.
boromiin *m.db (kiim.)* Curiye hoor ah oo guduudan, firfircooniidisuna heer dhexe tahay, kana tirsan haloojinnda (ururka VII ee tusaha kalgalka curiyayaasha).
boronkiito *m.db (daaw.)* Halamacoodka dhuumaha neefta waxayna u kala baxdaa mid muddo gaaban (acute) iyo mid muddo dheer (chronic). Midda hore waxa lagu yaqaan: qufac xaako leh, isku roorid dhuumaha neefta; midda labaad waxaa lagu yaqaan: xab badan oo dhuumaha neefta ka xaruuma.
borookaariyootig *m.l (-gyo, m.db) (baay)* Noole walxaha hiddo-sidaha aanay ku xidhnayn bu'da unugga.

boroolataariyad <i>m.dh</i> (<i>siyaa.</i>) Dabaqadda shaqaale ee waddan oo qata mushahar la xiriir wax qababkooda.	bowdlameeri <i>f.g2</i> (-iyay, -isay) Bowd, bowdlameer u samayn.
borootiin <i>m.l</i> (-nno, <i>m.dh</i>) (<i>baay.</i>) Dheef asaasi u ah caafimaadka, jirdhiska oo laga helo cunnada la quuto qaar ka mid ah.	bowdlameerin <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> bowdlameeri.
borotiin-bu'eed <i>m.l</i> (-dyo, <i>m.dh</i>) (<i>baay.</i>) Iskudhis kasta oo laga helo unugyada noolaha kasta oo ka kooban asiidh bu'eedyo (DNA ama RNA) iyo borotiin isu tegay.	bowdlameersan <i>f.mg4</i> (-naa, -nayd) Wax bowdlameeri la mariyey ahaansho.
borotista <i>m.dh</i> (-ooyin, <i>m.l</i>) (<i>baay.</i>) Boqortooyo koobaysa kala soocidda noolayaasha sahlan ee bayoolajiyeed. Wawa ka mid ah aljiga, fangiga, bakteeriyyada iyo borotosoowaha.	bowdlameersana <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> bowdlameersan. <i>ld</i> bowdlameersa-naansho.
borotobalaasam <i>m.u</i> (<i>baay.</i>) Walax miromiro leh ee ka kooban muxtawiyadka nool ee unugga. Taa waxa looga jeedaa walxaha ku jira unugga oo dhan marka laga reebo daloollada waaweyn iyo walxaha markaa soo gelay ama la qashin saarayo. Waxay ka koobantahay bu' dhex taalla saytobalaasam xab oo kale ah.	bowdlameersanaansho <i>m.l/dh</i> <i>ld</i> bowdlameersanaan.
borotokool <i>m.l</i> 1. Diiwaan. 2. Heshiis caalami ah oo ku saabsan habka loo maro xafladaha dibloomaasiga ah.	bowdo <i>m.dh</i> (-ooyin, <i>m.l</i>) Lugta inteeda u dhexeysa lowga iyo sintaa.
borotoon <i>m.l</i> (-nno, <i>m.dh</i>) (<i>kiim.</i>) Saxar asaasi ah oo leh saldanab togan. B.nnadu waa inii-bu'eedyo laga helo dhammaan bu'leyda.	bowsad <i>m.l ld</i> bowsasho.
botani <i>m.l</i> Barashada cilmiyaysan ee dhirta oo ay ka mid yihiin anatamiga, morfoolojiga, bayookimistariga, abla-ablaynta, saytoolajiga, hiddo-barashada, ikoolojiga, tadaawurka iyo filiqsanaantooda juqraafiyeed.	bowsasho <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> bowso. <i>ld</i> bowsad , bowsi.
bow <i>m.dh</i> 1. Jug; b. sii: qof wax ku dhufasho. 2. (<i>sh.r</i>) B. dheeh: cod lagu muuijiyo dhufashada.	bowsi <i>m.l</i> Aqoon kooban oo aan dugsi iyo macalin toos ah laga baran. <i>ld</i> bowsasho.
bowbow <i>m.dh</i> B. dheeh: codka durbaanka iwm ay sameeyaan marka la tumo.	braagmatismaha <i>m.l</i> Hab loo fikiro ama ku saabsan dhibaatada facil ahaan, oo aan ahayn dariiq aragtiyyed.
bowd <i>m.l</i> (-dad, <i>m.l</i>) Xeyndaab ood ah oo beerta, guriga, xerada xoolaha lagu wareejyo, deyd.	bu¹ <i>m.dh</i> (<i>bu'o</i> , <i>m.l</i>) 1. Isha nafleyda inteeda madow. 2. Afarta caloolood ee raamsatada middeed. 3. Cudur beeryarada barariya oo kaneecada laga qaado. 4. (<i>sh.r</i>) B. dheeh: cod lagu muuijiyo shanqar aad u badan.
bowdabbaariile <i>m.l</i> (-layaal, <i>m.l/dh</i>) Meesha ay barida iyo bowdadu iska galaan.	bu² <i>m.dh</i> 1. (<i>baay.</i>) Jidh dhex yaallo saytobalaasamka unugyada, kaasoo ay ku jiraan walxaha hiddo side DNA. 2. (<i>kiim.</i>) Qaybta atamka ee saldanabeedu toganyahay, cufka atamkuna ka yimaado; b.du borotoonno iyo niyuutroonno ayay ka koobantahay; b.da atamka waxaa lagu muujin karaa summad tilmaamaysa tirada (cufka, borotoonnada, atamka) iyo curyaha magaciisa.
bowdaqaawi <i>f.mg2</i> (-iyay, -isay) U b.: qof cid uusan doonayn in uu la dagaallamo ereyo iyo fal cabsi geliya u jeedin.	bu'asho <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> bu'o.
bowdaqaawin <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> bowdaqaawi. <i>ld</i> bowdaqaawis.	bub <i>m.dh</i> Cayaar u eg shaxda oo ay ciyaaraan laba qof ama ka badan; yib; shantarad.
bowdaqaawis <i>m.l ld</i> bowdaqaawin.	bumbuood <i>m.l</i> (-dyo, <i>m.dh</i>) Dhul buurar ciid ah iyo geedo leh.
bowd-dumis <i>m.l</i> Xaal laga qaado nin naag meher xaday.	bucabbucayn <i>m.dh</i> <i>ld</i> buhabbuhayn.
bowdlameer <i>m.l</i> Ood cusub oo la saaro bowd gaboobay.	bucabucee <i>f.g2</i> (-ceeyay, -ceysay) <i>ld</i> buhabbuhee.
	bucasho <i>m.f.dh</i> <i>eeg</i> buco.
	bucayn <i>m.dh</i> <i>ld</i> bugayn.
	bucee <i>f.g2</i> (-ceeyay, -ceysay) <i>ld</i> bugee.
	buco <i>f.mg3</i> (-cday, -catay) Badar la dubay xamur noqosh.
	bucshirad <i>m.dh</i> <i>ld</i> bucshiro (1).

- bucshiro** *m.db* 1. *ld bucshirad.* Ganacsi. 2. Alaab laga ganacsado, badeeco. 3. Nooc ka mid ah ciyaaraha turubka oo afarta warqadood ee badda taal la baayaco.
- buctureen** *m.l (bot.)* Geed yar oo caleemo iyo ubax udgoon leh oo guryaha, xafisiyada iwm lagu beero.
- bucul** *m.db.u* Qodaxda geedka sarmaanta marka ay qallasho.
- bud¹** *m.l* Ul lagu dagaallamo oo madaxa buuran; bur; garruun. *ld bud¹.*
- bud²** *m.db* 1. Ciidda la tuuro qabriga dushiisa oo calaamad u ah. 2. Iil. 3. B. soo dheh: soo bixid (qorrax, dayax iwm).
- budaddar¹** *m.l* Adkaynta soor lagu adkeeyo budo.
- budaddar²** *f.g1 (-ray, -rtay)* Soor bislaatay budo ku adkayn.
- budaddaran** *f.mg4 (-rnaa, -rnayd)* Soor, wax la buddadaray ahaansho.
- budaddarid** *m.f.db eeg budaddar².*
- budaddarnaan** *m.f.db eeg* budaddaran. *ld budaddarnaansho.*
- budaddarnaansho** *m.l/db ld budaddar-naan.*
- budayn** *m.f.db eeg* budee.
- bud-dhig¹** *m.l (dii.)* Dhigitaanka qof dhintay iillka la dhigo. *ld bud-dhigid.*
- bud-dhig²** *f.g1 (-gay, -gtay) (dii.)* Qof dhintay il gelin.
- bud-dhige** *m.l (-gayaal, m.l/db)* Qofka qofka dhintay dad ugu xiga oo buddhiggiisa leh.
- bud-dhigid** *m.f.db eeg* bud-dhig². *ld bud-dhig¹.*
- busdi** *m.l (-iyin, m.db) (dii.)* Qof raacsan diinta loo yaqaan buddiyadda.
- budee** *f.g2 (-deeyay, -daysay)* Wax budo ka dhigid.
- buldi** *f.g2 (-iyay, -say)* Wax aad u jilcin ama budul ka dhigid.
- buldin** *m.f.db eeg* budli. *ld budlis.*
- buldis** *m.l ld budlin.*
- budo** *m.db* Wax aad loo daqiqay oo bito laga dhigay.
- budoobid** *m.f.db eeg* budow². *ld budow¹.*
- budow¹** *m.l* Ka hariwaayidda laga hariwaayo xaajo la bartay oo la qaayibay. *ld budoobid.*
- budow²** *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Ka hariwaayid wax la bartay oo la qaayibay.
- budul** *m.l (-llo, m.db)* 1. Meel xoolaha marintoodu ay jilcisay oo habaas ka dhigtay. 2. Dariiq la maro, daw, tub, dhabbe. 3. Wax la tumay oo budo laga dhigay.
- bug¹** *m.db.sh.r* B. dheh: cod lagu muujiyo qaraa ama dhac.
- bug²** *f.mg1 (bukay, bugtay; buki)* Qof, wax bukaan ah ahaansho.
- bugay** *m.f.db eeg* bugee. *ld bucayn, buhayn.*
- bugead** *m.db (-do, m.)* Meel bannaan, dhuulka intiisa kale ka sarreysso oo ciid jilicsan leh. *ld buqcad.*
- bugee** *f.g2 (-geeyay, -geysay)* Cid si aan halis ahayn u garaacid. *ld bucee, buhee.*
- bugtaan** *m.l ld bukaan.*
- bugto** *m.db* Cudur.
- bugux** *m.l* Dhanka ay qorraxdu u dhacdo; galbeed. *ld bogox.*
- buhabbuhayn** *m.db eeg* buhabbuheee. *ld bucabbucayn, bukabbukayn.*
- buhabbuhee** *f.g2 (-heeyay, -heysay)* Cid si aan halis ahayn u garaacid. *ld bucabbucee, bukabbukee (2).*
- buhayn** *m.db ld bugayn.*
- buhee** *f.g2 (-heeyay, -heysay)* *ld bugee.*
- buji** *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax sida haan iwm haruub ka qaadid. 2. Wax meel ka duleelin.
- bujin** *m.f.db eeg* buji.
- bukaan** *m.l (-nno, m.db)* Qof bugta badan, jirroole. *ld bugtaan.*
- bukaani** *m.l ld bukooni*
- bukaanjiif** *m.l (-fyo, m.db)* Qof bukaan ah oo isbitaal la seexshay si loo daaweyyo.
- bukaannimo** *m.db* Bukaan ahaansho.
- bukaanqaad** *m.db (-dyo, m.db)* Sariirta yar ee lagu qaado qofka aad u jirran.
- bukaansocod** *m.l (-dyo, m.db)* 1. Qof jirran oo socon kara oo lugtiisa ku taga meeshii uu iska daaweyn lahaa. 2. Bukaansocod-eegto.
- bukaansocod-eegto** *m.db (-ooyin, m.)* Meesha dadka jirran lagu baaro cudurradooda oo lagu daaweyyo, laakiin aaney seexan.
- bukaan-wareysi** *m.l (daaw.)* Wareysiga bukaanka oo uu takhtarku ka qoro, kana kooban: a) war bukaan qoyseed; b) war bukaan qofeed; c) war bukaan cudur hore; d) war bukaan cudurdambé.
- bukaar** *m.db ld bakaar.*
- bukabbukayn** *m.db* 1. *ld bukayn.* *eeg* bukabbukee. 2. *ld buhabbuhayn.*
- bukabbukee** *f.g2 (-keeyay, -kaysay)* 1. *ld bukee.* Wax garaacid si lagu jilciyo. 2. *ld buhabbuhee.*
- bukasho** *m.f.db eeg* buko. *ld bukood.*
- bukayn** *m.db ld* **Bukaysiin;** **bukabbukayn.**
- bukaysii** *f.g2 (-iiyay, -iisay)* 1. Nafley bukaan ka dhigid (Ilaah). 2. Wax bukaan ah iska dhigid. *ld bukee.*
- bukaysiin** *m.f.db eeg* bukaysii. *ld bukayn.*

bukee *f.g2 (-keeyay, -kaysay)* *ld bukaysii; bukabbukee.*
bukid *m.f.dh eeg bug².*
buko *f.mg3 (-kaday, -katay)* Wax bukaan ah noqoshoo. *ld bukoo.*
bukoo *f.mg3 (-ooday, -ootay)* *ld buko.*
bukood *m.l ld bukasho.*
bukponi *m.l* Moos waaweyn oo la kariyo. *ld bukaani.*
bukur¹ *m.l (-rro, m.dh)* Haruubka dhiil ama aagaan yar.
bukur² *m.dh (-ro, m.l)* Dhiil ama aagaan yar oo caanaha lagu shubto.
bul¹ *m.l (-lal, m.l)* 1. Miiqyo badan oo dun, mayrax iwm ah oo salka isaga xiran waxna lagu qurxiyo. 2. Saynta ka laallaadda dabada nafleyda qaarkeed inteeda dambe.
bul² *f.g1 (bulay, bushay)* Mayrax, dun iwm miiqyo yaryar ka dhigid.
bulaal¹ *m.l ld bulaalid.*
bulaal² *f.mg1 (-alay, -aashay)* 1. Nafley taran iyo barwaqaqo helid. 2. Wax tiradooda iyo tayadooda badasho.
bulaali *f.g2 (-iyay, -isay)* Nafley taran iyo barwaqaqo siin (Eebbe). 2. Wax tiradooda iyo tayadooda badin.
bulaalid *m.f.dh eeg bulaal².* *ld bulaal¹.*
bulaalin *m.f.dh eeg bulaali.*
bulaamid *m.f.dh eeg bulaan².* *ld bulaan¹.*
bulaan¹ *m.l* 1. Cod weyn aan ereyadiisu sugnayn oo dad badan oo isku mar hadlaya sameeyaan. 2. *ld bulaamid.*
bulaan² *f.mg1 (-aamay, -aantay, -aami)* Dad badan oo isku mar hadlaya codweyn oo aan ereyadiisu sugnayn sameyn.
bulac *m.l ld mulac.*
bulan *f.mg1 (-lmay, -lantay; -lmi)* Ul qoyan, maro iwm bul yeelasho; sii gurmud.
bulay *m.l* Mayrax feeran oo haamaha bul lagu catireeyo.
bulayn *m.f.dh eeg bulee.*
bulaysan *f.mg4 (-snaa, -snayd)* Wax bul loo yeelay ahaansho.
bulaysnaan *m.f.dh eeg bulaysan.* *ld bulaysnaansho.*
bulaysnaasho *m.l/dh ld bulaysnaan.*
bulbul¹ *m.l* B. ku ah: cilmi aqoon aad u sarreysa loo yeesho.
bulbul² *m.dh* Dhogor badan, dhaadheer, jilicsan oo ay nafleyda qaarkeed yeelato.
buldi¹ *m.l (-yo, m.dh)* Bir dhagax iwm oo xarig dheer ku xiranyahay oo lagu cabbiro qotada biyaha badda, webiga iwm.
buldi² *f.g1 (-iyay, -isay; -iyi)* Biyo bad, webi iwm qotodooda cabbirid.

buldiyid *m.f.dh eeg buldi².*
buле *m.l (-layaal, m.dh)* Qof habeeya ama isku duwa hawsha riwaayadda ama filinka.
bulee *f.g2 (-leyay, -laysay)* Maro, ul iwm bul u yeelid.
buli *m.dh* Shimbir-malab.
bulid *m.f.dh eeg bul².*
buliis *m.l ld boliis.*
bullaacad *m.dh (-do, m.l)* God musqul, dhuumaha qaada wasakhda musqulaha.
bullaale *m.l* 1. Faras midabka damparka leh. 2. Nooc ka mid ah jaadadka gorgorka.
bullo *m.dh* 1. Ciyaar hiddaha iyo dhaqanka ka mid ah, ragga iyo haweenku wada ciyaaraan, leh jiib, jaan, buun, durbaan iyo biro la isku garaaco. 2. B. ah: midab fardood damparka u eg.
bulmid *m.f.dh eeg bualaan.*
bulshannimo *m.dh* Bulshey ahaansho.
bulshee *f.g/mg2 (-sheeyay, -sheysay)* 1. *(f.g)* Qof bulshey ka dhigid. 2. *(f.mg)* Ciyaar, dhalinyareyn iwm wakhti ku lumin.
bulshey *m.l* Qof dhaqan iyo anshax wanaagsan kula dhaqma bulshada uu la noolyahay.
bulsheyn *m.f.dh eeg bulshee.*
bulsheynimo *m.dh* Bulshey ahaansho.
bulsho *m.dh (-ooyin, m.l)* Dad meel ku wada nool oo isku dan ah.
bulu *m.l/dh (-llo, m.dh)* Dhasha biciidka. *ld bulul.*
bulukaati *m.l/kh* Bir-xaar dusha dheen dahab ahi ka marsanyahay.
bulukeeti *m.l (-yo, m.dh)* Saddex-jibaaranee yar, ka samaaysan ciid bataax ah iyo shamiito la isku qasay oo guryaha lagu dhistro; jaajuur.
bulul *m.l (-llo, m.dh)* *ld bulu.*
bulumbulyo *m.dh (-ooyin, m.l)* Cayayaan yar, u eg suuska badarka gala oo qoryaha dhuuxooda burburiya; xar.
buluqbuluuq *m.l/dh* 1. Buluqbuluqleynta. 2. B. ah: qof buuran oo hilib jilicsan leh. 2. *(sh.r)* B. dheh: cod lagu muujiyo shanqar mayridda ah.
buluqbuluqlee *f.mg2 (-qeeyay, -qeysay)* Hilibka saaran nafley aad u cayishay ruxasho.
buluqbuluqleyn *m.f.dh eeg buluqbuluqlee.*
bulush *m.l* Miqyo badan oo dun, mayrax iwm ah oo salka isaga xiran waxna lagu qurxiyo.
buluto *m.dh* Meereyaasha qorraxda kan ugu dambeeyaa ee ugu fog.
buluug *m.l* 1. Midab kan cirka ama badda oo kale ah. 2. Qurus yar, budo buluug ah ka samaysan oo dharka cad la geliyo si midabkiia loo khafiifiyo.
bulxamid *m.f.dh eeg bulxan².*

bulxan¹ *m.l* Cod nafley badani isku darto oo farxad iyo qosol leh.

bulxan² *f.mg1 (-amay, -antay; -ami)* Nafley badan cod farxad iyo qosol leh samayn.

bumbo m.db (-ooyin, m.l) ld bambaano.

bun *m.l* 1. Geed dhulka kulul ka baxa, dhala miro kuuskuusan oo beer iyo qolof adag leh. 2. Miraha geed bunka oo laga sameeyo qaxwaha, kafee. 3. Miraha bunka oo saliid ma subag lagu shiilay.

bunaaxi¹ *m.l ld banaaxiyid.*

bunaaxi² *f.mg1/2 (-iyay, -iday/-isay; -iyi) ld banaaxi².*

bunaixin *m.db ld banaaxiyid.*

bunaaxis *m.l ld banaaxiyid.*

bunaaxiyid *m.db ld banaaxiyid.*

bunaaxo *m.db ld banaaxo.*

bunaysad *m.l ld bunaysasho.*

bunaysasho *m.f.db eeg bunayso. ld bunaysad, bunaysi.*

bunaysi *m.l ld bunaysasho.*

bunayo *f.mg3 (-stay, -satay)* 1. Bun la shiilay cunid. 2. Saliid ama subag bun lagu shiilay marsasho.

bunbay *m.l* Bir af dhuubar oo lagu eego muunada badar jawaan ku jira; kasbo¹.

bundad *m.db (-do, m.l)* Xirmo dhar ah oo ka kooban dhawr daaqadood.

bundaqiijiye *m.l (-yayaal, m.l/dh)* Makiinadda bunka lagu shido.

bunduq *m.l ld buntuq.*

bungaree *fg2 (-reeyay, -raysay) ld bamgaree.*

bungareyn *m.db ld bamgareyn.*

bungis *m.l ld bunkis.*

bunji *m.l* Xarig badan oo dhumuc weyn leh oo laga sameeyay xaskusha, boocda iwm.

bunkis *m.l Baqshad. ld bungis.*

bunnaahi¹ *m.l ld banaaxiyid.*

bunnaahi² *f.mg1/2 (-iyay, -iday/-isay) ld banaaxi².*

bunnaahin *m.db ld banaaxiyid.*

bunnaahis *m.l ld banaaxiyid.*

bunnaahiyid *m.db ld banaaxiyid.*

bunnaasho *m.db ld banaaxo.*

buntuq *m.l (banaadiiq/banatiiq/-qyo, m.db)* Hub fudud, leh dhuun xabbadluu maraan oo ilaa ilqabato wax ka dila. *ld bunduq, dumbuq.*

bunuug *m.db.w eeg banki.*

bu'o *f.mg3 (-'day, -'dday)* Weel cadaadiska gudahiisa ku jira oo aad u batay awgeed furtuurid.

buq¹ *m.db (-qo, m.l)* 1. Meesha ay biyaha ka soo burqadaan. 2. Ceel biyo badan leh. 3. Hogaha shaxda midka dhexda ku beegan.

buq² *m.db (-qo, m.l)* 1. (*jool.*) Qulqul biyood joogto ama xilliyeed oo dhulka ka imaanaya, wuxuu samaysmaa marka biyaha roobku dhulka hoos u galaa ilaa bar gaar ah, halkaasoo ay ku ururaan aakhiritaankana ay kor u soo burqadaan. 2. (*juqr.*) Loolalka dhexena waa xilliga jilaalka ku xiga, xiddigis ahaanna loo tixgeliyo inuu ku dhammaado kubbadbadhka woqooyi min caanomaallada isle'eg ee Guga (ilaa 21 maars) ilaa hornaqa xagaaga (ilaa 21 juun).

buq³ *f.mg1 (-qay, -qday)* Biyo, neef, gaas iwm oo inta xoog ku soo baxa, daboolkii celinayay tuura ama jeexa; dillaacid; burqasho; qarxasho.

buqad *m.l ld buqasho.*

buqasho *m.f.db eeg buqo. ld buqad, buqid.*

buqbuqayn *m.f.db eeg buqbuqee.*

buqbuqee *fg2 (-qeeyay, -qaysay)* Caano, buqbuqo ka dhigid.

buqbuqo *m.db* Caano ciir ah iyo kuwo dhay ah oo la isku daray. *ld buqbuqood.*

buqbuqood *m.l ld buqbuqo.*

buqcad *m.db ld bugcad.*

buqid *m.f.db eeg buq³.*

buqo *f.mg3 (-qday, -qatay)* Weel aburan cadaadiska gudahiisa ku jiro oo batay awgeed fur tururid.

buqshad *m.db ld baqshad.*

buqul¹ *m.l (-lo, m.db)* Haruub yar oo dhallaanka caanaha lagu siyo; dhoqol.

buqul² *m.db* Dhiil yar oo caanaha loogu shubo dhallaanka; dhoqol.

buquuji *fg2 (-iyay, -isay)* Ceejin.

buquujin *m.f.db eeg buquuji.*

buquul *m.l ld baqal¹.*

bur¹ *m.l* 1. Budo cad oo rootiga, malawaxa iwm laga samaysto. 2. Taag ciid. 3. Cad yar (ciid, soor, sonkor iwm). 4. Hal geed oo caws ah oo bahalladda yaryar galaan. 5. Abur; xoor.

bur¹ *m.l (-rar, m.l)* Ul culus, toosan, madax buuran leh oo hub ahaan loo qaato; qool; garruun. *ld bud¹.*

bur² *f.mg1 (-ray, -rtay)* Biyo aad u karkarid.

bur² *f.mg1 (-ray, -rtay)* 1. Weyso gadmid. 2. Dheri dhooba ah kala jabid. 3. Xeer jiray baabbi'id. 4. Markhaati beenoobid.

buraambur¹ *m.l (-rro, m.db)* Ciyaar hees iyo reeme lagu tumo oo ay haweenku ciyaaraan. 2. Nooc maansada ka mid ah oo ay haweenku tiriyaaan.

buraambur² *fg1 (-ray, -rtay)* 1. Buraambur tirin. 2. Buraambur ciyaarid.

buraamburid *m.f.db eeg buraambur².*

buraash¹ *m.l* 1. (-shiyo, *m.dh*) *ld burush.*
Qalab qori ah oo sayn, riir iwm dhan ku leh oo wax lagu nadiifyo ama lagu riinjiyeeyo.
2. *ld buraashid.*

buraash² *f.g1* (-shay, -shtay) Wax buraash ku nadiifin ama ku riinjiyeeyo.

buraashad *m.dh* (-do, *m.l*) Weel yar, macdan ah, ubbada u eg oo biyaha lagu qato.

buraashan *f.mg4* (-shnaa, -shnayd) Wax buraash lagu nadiifyey ahaansho.

buraashid *m.f.dh eeg* buraash². *ld buraash¹* (2).

buraashnaan *m.f.dh eeg* buraashan. *ld buraashnaansho.*

buraashnaansho *m.l/dh ld buraashnaan.*

burabbahalaad *m.dh* (-dyo, *m.l*) (*daaw.*) Buro halis ah oo jirka ku faafsto, dishana nafleyda ay ku dhacdoo. *ld burobahalaad.*

buracaanood *m.dh* (-dyo, *m.dh*) (*daaw.*) Buro aan faafin, halisna ahayn oo jirka nafleyda ka soo baxda.

burad *m.l ld buruud.*

buraddee *f.mg2* (-deeyay, -deysay) U b.: cid wax siyada ah siin.

buraddeyn *m.f.dh eeg* buraddee. *ld buraddeys.*

buraddeys *m.l ld buraddeyn.*

buraree *f.g2* (-eeyay, -eysay) *ld buree.*

burareyn *m.dh ld bureyn.*

burareys *m.l ld bureyn.*

buray¹ *m.dh ld buro¹.*

buray² *m.dh ld buro².*

burbur¹ *m.l.u* (-rro, *m.dh*) 1. Cadad yaryar oo wax is haystay u kala jajabo. 2. Caano la lulay oo aan weli subag dhalin. *ld burur¹* (2).

burbur² *f.mg1* (-ray, -rtay) Wax is haystay, cadad yaryar u kala jebid. *ld burur²* (2).

burburi *f.g2* (-iyay, -isay) Wax is haystay cadad yaryar u kala jejebin. *ld bururi* (2).

burburid *m.f.dh eeg* burbur². *ld bururid.*

burburin *m.f.dh eeg* bururi. *ld burburis* (2), **bururin, bururis.**

burburis *m.l* 1. Caano in yar la lulay oo aan firfir yeelan. 2. *ld burburin.*

burbursad *m.l ld burbursasho.*

burbursan¹ *m.l.kh* B. ah: caanaha lo'da ama ariga markay fariistaan.

burbursan² *f.mg4* (-naa, -nayd) Wax la burburiyeey ahaansho. *ld burursan* (2).

burbursanaan *m.f.dh eeg* burbursan. *ld burbursanaansho, burbursanaan, burbursanaansho.*

burbursanaansho *m.l/dh ld burbursanaan.*

burbursasho *m.f.dh eeg* burbursasho. *ld burbursad, burbursi, burursad, burursasho.*

burbursi *m.l ld burbursasho.*

burburso *f.g3* (-saday, -satay) Wax is haystay ilkaha ku jajabsasho. *ld bururso.*

burcad¹ *m.l* Subagga caanaha la lulay laga soo saaro inta aan weli la shiilin. *ld bocor¹* (1).

burcad² *m.dh.u* Koox tuugo ah, hubeysan oo dadka laaya, dhacana.

burcadnimo *m.db* Burcad ahaansho.

burcayd *m.l* Jaad ka mid ah libaax badeedka waaweyn. *ld bircayd.*

burciid¹ *m.l* (-dyo, *m.dh*) In yar oo carro ah oo is haysta.

burciid² *m.db* Meel bannaan oo ciid jilicsan leh.

burco *m.db* (-ooyin, *m.l*) Meel bannaan, dhulkaa intiisa kale in yar ka sarreysa oo ciid jilicsan leh.

burdad *m.l ld burdaddo.*

burdaddo *m.db* (bot.) Geed nagaar faalala leh caleemo yaryar iyo bari macaan oo la cuno. *ld burdad.*

burde *m.l.u* Qasiiddo nabi ammaan ah oo uu tirshey Maxamed Buusiri.

bure *m.l ld bire.*

buree *f.g2* (-reeyay, -reysay) Nafley bur la dhicid. *ld buraree.*

bureyn *m.f.dh eeg* buree. *ld burareyn, burareys, bureys.*

bureys *m.l ld bureyn.*

burgaanti *m.db* Budo daawo ah, qaraar, qasanta oo la isku qaras bixiyo. *ld burkaanti.*

burge *m.l* Fuley. *ld burje.*

burhaan *m.dh* (dii.) Awood qarsoon, dhib iyo dheefba leh oo la rumaysan yahay in dad gaar ah Eebbe siyo.

buri *f.g/mg2* (-iyay, -isay) 1. (*f.g*) Nafley orodsiin si meel looga fogeeyo; eryid; cayrin. 2. (*f.mg*) Qof meel uu ku noolaa ama hawl ka hayey ka fogayn dhaliil awgeed. 3. (*f.mg*) U b.: cid sed dheeraad ah siin.

burji *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Cid weyso u dhawrnayd ka jebin. 2. Xeer jirey baabbi'in. 3. Xeer jirey ku xad gudibid. *ld burri.*

burid *m.f.dh eeg* bur². *ld buris.*

burid *m.f.dh eeg* bur². *ld buris².*

burin *m.f.dh eeg* buri. *ld buris, burrin, burris.*

burin¹ *m.f.dh eeg* buri. *ld buris.*

burin² *m.db* 1. (*fals.*) Ficil ama fikrad ka soo horjedda jiritaan shay. 2. (*fals.*) Nooc ka mid af diidmada, ama afkaar dhamaanteed ka soo horjeedda, wixii jiray dhamaan.

buris¹ *m.l ld burin¹.*

buris¹ *m.l ld burin.*

buris² *m.dh ld burid.*

buris² *m.dh ld burid.*

- burjaan** *m.l (-nno, m.dh)* Buur xeebta ku taal oo biyaha baddu ku simaan, kana gaddoomaan.
- burje** *m.l ld burge.*
- burji** *m.l* Heybad cidi leedahay oo dadka qaarkiis kaga baqaan ama ku xurmeeyan. *ld buruud.*
- burjiko** *m.dh (-ooyin, m.l)* Qalab wax lagu karsado oo ka samaysan dhagax jilicsan ama bir leh, dhego la qabsado iyo meel kore oo dhuxusha lagu shubo. *ld birjiko.*
- burjiwaasi** *m.l (-iyii, m.dh)* Qof maalqabeen ah oo shaqaalaha u shaqeeya aan siin wax u dhigma waxsoosaarkooda.
- burjuwaasiyad** *m.dh (-do, m.l) (siyaa.)* Dabaqad ka mid ah bulshada, haystana dhaqaalaha ugu badan marka loo eego aragtida Maarkiska.
- burkaanti** *m.dh ld burgaanti.*
- burladduul** *m.l* Nin caro dhaw, dagaal badan oo aan uurkuqaad lahayn.
- burladduulnimo** *m.dh* Burladduul ahaansho.
- burlaqan** *m.l (-nyo, m.dh)* Bur la qasaayo inta kuuskuusanta oo aan qasmin.
- burloox** *m.l (-xyo, m.dh)* Cad soor ah oo la mariyo looxa qur'aanka inta aan wax lagu qorin.
- burmad** *m.dh (-do, m.l)* Digsi yar oo hal qof wax loogu kariyo.
- buro** *m.dh (-ooyin, m.l)* Haan yar; aagaan. *ld buray².*
- buro¹** *m.dh (-ooyin, m.l)* 1. Hilib aan caadi ahayn, kuusan oo jirka naflayda meel ka mid ah ka soo baxa. 2. Sed dheeraad ah oo cid la siiyo.
- buro²** *m.dh (daaw.)* Bararid: astaamaha caanka ah ee halaamacoodka midkood; saddexda kale waxa weeye: kul, casaan, iyo xanuun. Meesha halaamacoodsan waxa bararka u keena ayadoo xiddidda yaryarka ah ee dhiigga ka yimaado dhacaan la socdaan boroteyin oo ku urura unugyada dhedooda.
- burobahalaad** *m.dh (-dyo, m.l) (daaw.)* Buro dhex galeysa oo baabi'inaya soohyada ama xubinta ay ka farcantu islamarkaasna ku faafi karta meelo kale oo jirka ka mid ah, ayadoo cadcad ka mid ah raacayaan dhiigga ama liinfada. Haddii aan la daweyn wakhti ku habboon waxay keentaa caafimaadka oo maalinba maalinta ka dambeysa sii xummaada iyo dhimasho. *ld burabbahalaad.*
- burocaanood** *m.dh (daaw.)* Burada aan ku fideyn oo aan baabi'ineyn sooha ama xubinta ay ka baxday isla markaana aan meel kale oo jirka ka mid ah aan tageyn intay dhiigga raacdoo; waana burada aan kansarka ahayn.
- buro-qanjireed** *m.dh (daaw.)* Buro ka dhalata sooh qanjireed ama cad isu muujisa qaabka qanjirka.
- burqad** *m.l ld burqasho.*
- burqasho** *m.f.dh eeg burqo. ld burqad.*
- burqo** *f.mg3 (-qaday, -qatay)* Biyo si xoog ah meel uga soo butaacid.
- burri** *f.g2 (-iyay, -isay) ld buri.*
- burrin** *m.dh ld burrin.*
- burris** *m.l 1. (-syo, m.dh)* Dubbe. 2. *ld burrin.*
- bursad** *m.l ld bursasho.*
- bursaliid** *m.l* Bur la rifaaqay oo saliid lagu dubay. *ld bursariir.*
- bursariir** *m.l ld bursaaliiid.*
- bursasho** *m.f.dh eeg burso. ld bursad, bursi.*
- bursayn** *m.dh* Xabbado badan oo hal mar dad badani ridaan.
- burshaan** *m.l* Buur yar; kood.
- burshin** *m.dh (-imo, m.l)* 1. Labada xubnoon ee ku wareegsan afka nafleyda, kana qeyb qaada codaynta. 2. Labada xubnoon ee ku wareegsan xubinta taranka ee haweenka. *ld bushin, bushin (2).*
- burshintuur¹** *m.l* 1. Xarig yar oo lagu dhuujiyo faruurga kore ee geela si uu socodka u dhereeyo. 2. *ld burshintuurid.*
- burshintuur²** *f.g1 (-ray, -rtay)* Jeexa faruurga kore ee geela xarig yar ku dhuujiin si uu socodka u dhereeyo. *ld bushintuur².*
- burshintuurid** *m.f.dh eeg burshintuur². ld burshintuur¹, bushintuur¹, bushintuurid.*
- bursi** *m.l ld bursasho.*
- bursiino** *m.dh* Sed dheeraad ah oo laga qaato wax la qaybsanayo.
- burso** *f.g3 (-saday, -satay)* 1. Wax la qaybsanayo sed dheeraad ah ka qaadasho. 2. Wax cayrsasho.
- burtuur¹** *m.l* Marka soorta la karinayo burarka yaryar oo ay yeelato.
- burtuur²** *f.mg1 (-ray, -rtay)* Burar yaryar oo is haysta yeelasho (soor).
- burtuurid** *m.f.dh eeg burtuur². ld burtuuris.*
- burtuuris** *m.dh ld burtuurid.*
- burtuursan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Soor wax burtuur yeeshay ahaansho.
- burtuursanaan** *m.f.dh eeg burtuursan. ld burtuursanaansho.*
- burtuursanaansho** *m.//db ld burtuursanaan.*
- burumbuur** *m.l* Buur aan dhagaxyo lahayn oo dhir ka baxda dusheeda.
- burun** *m.l (-nno, m.dh)* Cad yar oo is-haysta oo ciid, sonkor iwm ah.

burunbur *m.l* Geedgaab aan qodax lahayn oo leh laamo dhuudhuuban gudguduudan iyo caleemo yaryar oo geelu aad u jecelyahay.

burunji *m.dh* Hilibka intisa jiirka ah.

burunjyee *f.mg2* (-yeeyay, -yeysay) Cabsi, gabow, qandho iwm la gariirid.

burunjiyeyn *m.f.dh eeg* burunjyee.

buruq *m.dh* (-**qo**, *m.l*) 1. Bari dhirta qaarkeed dhanka hoose ka bixiso, adag, kuuskuusan oo la cuno. 2. Miro, sida qaraha, babbayga iwm inta jilicsan oo la cuno.

burur¹ *m.l* 1. Daren qofka ku dhasha marka uu la kulmo wax shucuurtiisa kiciyo oo ka lumiyoo is-hanashada; jidbo. 2. *ld* **burbur** 1. 3. *ld* **bururid**.

burur² *f.mg1* (-ray, -rtay) 1. Qof, wax shucuurtiisa kiciya la kulmay, is-hanasho ka lumid; jidboot. 2. *ld* **burbur²**.

bururi *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Qof bururay ka dhigid. 2. *ld* **burburi**.

bururid *m.dh eeg* burur². *ld* **burur¹**; **burburid**.

bururin *m.dh eeg* bururi. *ld* Bururis; burburin.

bururis *m.l ld* **burburin**; **bururin**.

burursad *m.l ld* **burbursasho**.

burursan *f.mg4* (-naa, -nayd) 1. Wax bururay ahaansho. 2. *ld* **burbursan**.

burursanaan *m.f.dh eeg* burursan. *ld* **burursanaansho**.

burursanaansho *m.l/dh ld* **burursanaan**.

burursasho *m.dh ld* **burbursasho**.

bururso *f.g3* (-saday, -satay) *ld* **burburso**.

burush *m.l* (-shyo, *m.dh*) 1. Dheeraad. 2. *ld* **buraash 1** (1).

buruud *m.l* 1. Nasiib wacan. 2. *ld* **burji**. *ld* **burad**, **buuuji**.

buuuudshiil¹ *m.l* Ka burji sarreinta qof, qof kale ka burji sarreoyo.

buuuudshiil² *f.g1* (-ilay, -ishay) Qof, qof kale burjigisa jebin.

buuuudshiilid *m.f.dh eeg* buuuudshiil².

buuuuj *m.l ld* **buuuud**.

bus *m.l* Boor; siigo.

busaambus *m.l.u* Qaybaha jilicsan ee uu leeyahay neef.

busaared *m.dh* Nolol gaajo, arrad iwm leh. *ld* **busaaro**.

busaaraadeysan *f.mg4* (-snaa, -snayd) Wax busaared hayso ahaansho.

busaaraadeysnaan *m.f.dh eeg* busaaraadeysan. *ld* **busaaraadeysnaansho**.

busaaraadeysnaansho *m.l/dh* *ld* **busaaraadeysnaan**.

busaaro *m.dh ld* **busaared**.

busbus *m.l* (*daaw.*) Cudur dadka ku dhaca oo oogada nabarro badan oo yaryari ka soo yaacaan qandhana leh.

buseel¹ *m.l ld* **buseelid**.

buseel² *f.mg1* (-eelay, -eshay) U b.: wax u hiloobid; tebid.

buseelid *m.f.dh eeg* buseel². *ld* **buseel¹**.

bushaarad *m.dh ld* **bishaaro**.

bushaaro *m.dh ld* **bishaaro**.

bushi awaal *m.l* Saadaal cudur.

bushi¹ *m.l* Cudur.

bushi² *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Cid shaki ku beerid. 2. Cid cudur ku ridid.

bushin *m.dh eeg* bushi². *ld* **burshin**.

bushintuur¹ *m.l ld* **burshintuurid**.

bushintuur² *f.g1* (-ray, -rtay) *ld* **burshintuur²**.

bushintuurid *m.dh ld* **burshintuurid**.

bushkaleeti *m.l ld* **buskuleeti**.

bushkuleeti *m.l* (-iyo, *m.dh*) Gaadiid laba lugoodle ah oo lugta lagu socdsiyo; baaskii. *ld* **bushkaleeti**.

bushle *m.l* (-layaal, *m.l/dh*) Quwaax meseggo oo aan lahayn dhacaan badan oo laga mashiiqso.

buskeeti *m.l ld* **busteki**.

buskud *m.l* Kibis yaryar, qaabab leh, xallefsan, fidsan, adag oo macaan sida doolshaha.

bustaan *m.l* (-nno, *m.dh*) Beer yar oo geed mirood ka baxa.

buste *m.l* (-tayaal, *m.l/dh*) Go' weyn oo dhogor jilicsan ka samaysan oo la huwado, sariirtana la saarto; kubbeerto.

busteki *m.l* (-yo, *m.dh*) Hilib jiir ah, xalxallefsan oo la shiilo ama la solo. *ld* **buskeeti**.

busur *m.l.u* Miro timireed oo heerkii bislaanshada gelaya.

butaac *f.mg1* (-cay, -cday) 1. Dareere meel uu ku jiray hal mar si xoog leh uga soo daadasho. 2. biyo fataahid.

butaaci *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Dareere meel ay ku jireen ka daadin. 2. Biyo fataahin.

butaacid *m.f.dh eeg* butaac.

butaacin *m.f.dh eeg* butaaci.

butaaco *m.dh* B. ah: hooree meel uu ku jirey si xoog leh uga soo burqaday.

buto *m.dh* Geed-nagar faalala leh laamo jililicsan, caleemo yar oo macaan oo la cuno.

butuc *m.l* 1. B. ah: qof buuran. *ld* **Batac**. 2. Ciid jilicsan oo aan dhagax qaruurax iyo boor lahayn.

butucsan *f.mg4* (-naa, -nayd) Wax butuc ah ahaansho (qof). *ld* **batacsan**.

- butucsanaan** *m.f.db eeg* butucusan. *ld batacsanaan, batacsanaansho, butucsanaansho.*
- butucsanaansho** *m.ll/db ld butucsanaan.*
- buturi** *f.mg2 (-iyay, -isay)* Is b.: qof caro iyo isla weynaan awgeed gaar u istaadid.
- buturin** *m.f.db eeg* buturi.
- buub¹** *m.l* 1. B. ah: rati marka la raro dida. 2. *ld buubid.*
- buub²** *f.mg1 (-bay, -btay)* 1. Rati raran didid. 2. Dayaaraad, shimbir iwm duulid.
- buubaal¹** *m.l* Rati la rarto oo rar diid ah; layli aan weli rar baran.
- buubaal²** *f.mg1 (-aalay, -aashay)* Awr rar la carrid.
- buubaalid** *m.f.db eeg* buubaal².
- buubi** *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Nafley ceyrin. 2. Wax duulin. 3. Ku b.: wax, wax kale ku kor firdhin.
- buubid** *m.f.db eeg* buub². *ld buub¹* (2)..
- buubin** *m.f.db eeg* buubi. *ld buubis.*
- buubis** *m.l ld buubin.*
- buubsad** *m.l ld buubsasho.*
- buubsasho** *m.f.db eeg* buubso. *ld buubsad.*
- buubso** *f.g3 (-saday, -satay)* 1. Wax cayrasasho. 2. Wax hor u durugasho.
- buud** *m.l (-dad, m.l)* 1. Doon meel dhexaad ah oo qaadda afar boqol ilaa kun kintaal. 2. Kabaha waaweyn ee ay askartu qaadato.
- buudaan** *m.db ld boodaan.*
- buudhi¹** *m.l* Qaalin geel ah isbeddel abaahidoon ah oo xubinteeda taranka ka muuqata.
- buudhi²** *f.mg2 (-iyay, -isay)* Qaalin geel sabiisheeda barar abaahidoon ka muuqasho.
- buudhin** *m.f.db eeg* buudhi. *ld buudhis.*
- buudhis** *m.l ld buudhin.*
- buudhqab** *m.l* Hal awr abaahiyay oo loo malaynayo inay riintay, abaahiqab.
- buuf¹** *m.l/Xuddun.*
- buuf²** *m.db* 1. Duufsi. 2. B. ku hay: ladnaan. Tus. "Cali buuftuu ku hayaa".
- buufbuuf** *m.l (-fyo, m.db)* Dugaagad dahab ama qalim ka samaysan.
- buufi** *f.g2 (-iyay, -isay)* 1. Wax neef ku shubid. 2. Neef maaddo ur leh ama sun ka sameysan meel ku siideyn. 3. Hoore midab leh oo tuubbo si xoog leh uga baxayo meel ku rinjiyid.
- buufimo** *m.db (-ooyin, m.l)* Qalab maqaar ka sameyn, bixiya neef badan, leh qaab laba sibraar oo hal af wadaaga, labada dacal ee kalena ku leh meelo gacanta lagu qabsado oo tumaaluhu dabka ay biraha ku farsameyaan ku qaxiyaan.
- buufin¹** *m.l* Xuub yar cinjir ka samaysan, qaabab kala duwan leh, marka hawo laga buuxiyo kala baxa oo carruurtu ku ciyaarto.
- buufin²** *m.f.db eeg* buufi. *ld buufis.*
- buufis** *m.l ld buufin².*
- buufiye** *m.l (-yayaal, m.ll/db)* (*fis.*) Qalab tamar siiya dareere si uu uga dhaqaajiyoo meel ama heer ilaa heer ama kor u qaado cadaadiska.
- buuflayn** *m.f.db eeg* buuflee.
- buuflee** *f.mg2 (-leeyay, -laysay)* 1. Xoolo baad ka dhergid. 2. Cid caro ama kibir muujin.
- buug** *m.l (buug, m.dbl-aag/-ag, m.l)* 1. Tiro warqado ah, dhan isaga xiran, garbad leh oo suugaan amaa saynis ku qoranyahay. 2. Tiro warqado ah, dhan isaga xiran garbad leh oo aan wax ku qorneyn.
- buuhood** *m.l* 1. Ciid jilicsan oo boor badan. 2. Dhir wax lagu daweyyo.
- buul** *m.l (-lal, m.db)* 1. Aqal yar oo aan hab wanaagsan u dhisnayn. 2. Aqal shimbir. 3. Dhullax, kasoobab.
- buulallo** *m.db* 1. (*u*) Godadka quraanyada. 2. (*daaw.*) Finan yaryar, badan oo oogada dadka ka soo baxa.
- buulalloobid** *m.f.db eeg* buulallow.
- buulallow** *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Dub biyo gelid xanuun awgiis.
- buulcaws** *m.ll/db (-syo, m.db)* Hooy yar oo ka samaysan caws iyo qoryo la isa saaray.
- buulley¹** *m.db* Qayb ka mid ah heerka koritaanka cayayaanka qaarkood.
- buulley²** *m.db (c.nafl.)* Heerka saddexaad ee koritaanka meerta nololeedka qaar ka mid ah cayayaanka. Heerka b.da quudashada iyo socodkuba way joogsadaan, waxaana dhaca isbeddelka uu caydigu isu beddelayo qaangaadh.
- buulo** *m.db* Degaan buulal badan ka dhisanyihii; tuulo.
- buumbuuni** *f.g2 (-iyay, -isay)* War dhacdo iwm intooda runta ah been badan ku darid.
- buumbuunin** *m.f.db eeg* buumbuuni. *ld buumbuunnis.*
- buumbuunis** *m.db ld buumbuunin.*
- buun** *m.l* Bocool weyn ama dhuun dheer oo kolkii la afuufo dhawaaq dheer ka soo baxo.
- buundo** *m.db (-ooyin, m.l)* 1. Dhisme laga dul dhiso webi iwm oo lagaga gudbo. 2. Dhibic, darajo. *ld buunto.*
- buuni** *m.l.kh (-iyo, m.db)* B. ah: qof aad u aqoon badan; mufti.
- buunshabbaxsan** *f.mg4 (-naa, -nayd)* Wax buunshe laga saaray ahaansho (badar).

buunshabbaxsanaan	<i>m.f.db</i>	<i>eeg</i>	
buunshabbaxsan. <i>ld</i>	buunshabbax-		
sanaansho.			
buunshabbaxsanaansho	<i>m.l/db</i>	<i>ld</i>	
buunshabbaxsanaan.			
buunshabbixi <i>fg2 (-iyay, -isay)</i>	Badar si		
	buunshaha looga saaro tumid.		
buunshabbixin <i>m.f.db eeg</i>	buunshabbixi. <i>ld</i>		
buunshabbixis.	buunshabbixin.		
buunshabbixis <i>m.l ld buunshabbixin.</i>			
buunshe <i>m.l</i> Qolofka sare ee jilicsan ee ku			
dahaaran badarka; xashir. <i>ld buunsho,</i>			
buushe.			
buunsho <i>m.db ld buunshe.</i>			
buunto <i>m.db ld buundo.</i>			
buuq¹ <i>m.l</i> 1. Hadal ama cod dheer oo nafley			
badan isku mar sameyso. 2. Dad ama xoola			
badan oo meel isugu yimid.			
buuq² <i>m.l (fis.)</i> Jabaq kasta oo dad dhiba;			
waxa lagu qiyaasaa iskeelka desibal oo u			
dhexeeya heerka maqalka ugu hooseeyaa (0dB)			
xyuuniyo (130dB). Dhawaqyo maqalka qasa oo dhexgala liid rakaad ee marin			
sigaarsiin.			
buuq³ <i>f.mg1 (-qay, -qday)</i> 1. Nafley badan,			
hadal ama cod badan isku mar sameyn.			
2. Dad ama xoola badan meel isugu			
imaansho.			
buuqid <i>m.f.db eeg buuq³.</i>			
buur barafeed <i>m.l.u (-yo, m.db)</i> Cuf baraf			
dhuleed oo ka sammaysmay dhammaadka			
baraf weyne ama baraf gogol. Buur baraf tu			
waxay dul sabbaysaa badda.			
buur¹ <i>m.l/db (-rar/-ro, m.l)</i> 1. Wax sida			
dhagax ciid iwm oo inta la is-dul-saaray			
dhulka ka yare kacsan. 2. Cuf dhul ah oo in			
door ah ka sarreeyo dhulalka ku wareegsan			
kana joog dheer gunbur.			
buur² <i>fg1 (-ray, -rtay)</i> 1. Wax sida ciid,			
dhagxaan iwm meel tuurid. 2. Afka b.: caro			
darteed la aamusid (qof).			
buuran <i>f.mg4 (-rnaa, -rnayd)</i> Wax cayilay			
ahaansho.			
buurasho <i>m.f.db eeg buuro.</i>			
bqurasho <i>m.f.db eeg buuro.</i>			
buurbuur <i>m.l</i> 1. Barar; higaag. 2. (<i>u</i>) Wax			
farabadan; tubaalo.			
buure <i>m.l (-rayaal, m.l/db)</i> Xuub biyo ku			
jiraan oo ka yimaada sabiisha xoolaha			
ugaarta iwm marka ay foolanayaan.			
buuri¹ <i>m.l</i> 1. Geedo jaadad badan ah oo ubax			
guduud iyo caddaan ah iyo caleemo			
waaweyn, oo waran qaabki leh, bixiya;			
saakarro; tabaako. 2. Caleenta geedahaas oo			
siyalo badan loogu isticmaalo (afka oo laga			
qiiqyo ama laga cuno, sankoo laga cuno).			
3. Waxyaalo kaloo caleemahaas laga			
sameeyo: sigaar, shurug, saliid, daawo,			
udgoon iwm. 4. Buuriga la qiiqyo.			
buuri² <i>fg2 (-iyay, -isay)</i> Qof ama wax cayilin,			
naaxin; wax weynayn.			
buurid <i>m.f.db eeg buur³.</i>			
buurin <i>m.f.db eeg buuri².</i>			
buuriyahan <i>m.l (-nno, m.db)</i> 1. Qof sigaarka			
aad u cabba. 2. Qof tubaakada cuniddeeda			
badsada.			
buurnaan <i>m.f.db eeg buuran. ld buurnaansho,</i>			
buurni <i>m.db ld buurnaan.</i>			
buurnaansho <i>m.l/db ld buurnaan.</i>			
buurni <i>m.db ld buurnaan.</i>			
buuro <i>fg3 (-rtay, -ratay)</i> Nafley mid kale si			
aan ogaan ahayn ugu dhicid; legdid.			
buuro <i>f.mg3 (-rtay, -ratay)</i> Nafley cayilid;			
weynaansho.			
buurqaaf <i>m.db</i> Wax dhib badan oo aan la			
dhaafi karin.			
buur-sameyn <i>m.db (jool.)</i> Buur dhisid:			
isbeddel ku dhaca heerka sinnaanta qolofta			
dhulka, isbeddelkaas oo dhadhaabo kor			
loogu soo tuuro si ay u sameeyaan silsillado			
buuro laalaab ama dhul go'.			
buuryaggoys <i>m.db ld beejaggoys.</i>			
buuryaqab¹ <i>m.l (buuryaqab/-byo, m.db)</i> Qof			
aan gudnayn. <i>ld beejaqab.</i>			
buuryaqab² <i>m.db (-bo, m.l)</i> Gabar aan			
gudnayn.			
buuryo <i>m.db (-ooyin, m.l)</i> Cadka ka lusha			
guska intiisa hore oo la gooyo marka la			
gudaayo wiilasha; yuub, qolof; balag. <i>ld</i>			
beejo.			
buuryo-goys <i>m.db ld beejaggoys.</i>			
buus <i>fg1 (-say, -stay)</i> Wax diisid.			
buusan¹ <i>f.mg1 (-smay, -santay; -smi)</i> Wax la			
diisay noqosho.			
buusan² <i>f.mg4 (-snaa, -snayd)</i> Wax la diisay			
ahaansho.			
buusbuus <i>m.dh.u</i> Meelo badan isaga			
gudaceshan; diisidiis.			
buushe <i>m.l ld buunshe.</i>			
buusid <i>m.f.db eeg buus.</i>			
buusmid <i>m.f.db eeg buusan¹.</i>			
buusnaan <i>m.f.db eeg buusan². ld</i>			
buusnaansho.			
buusnaansho <i>m.l/db ld buusnaan.</i>			
buux¹ <i>m.l</i> 1. B. ah: wax jilaysan. 2. <i>ld buuxid.</i>			
buux² <i>f.mg1 (-xay, -xday)</i> Wax muggiisa ama			
qaadkiisu ku jiraan noqosho.			
buuxdhaaf¹ <i>m.l</i> 1. Wax muggooda, inta			
dheeraadka ku ah. 2. <i>ld buuxdhaafid.</i>			

---

buuxdhaaf² *f.mg1* (-fay, -ftay) Wax muggooda in ka badan lagu shubay noqosho.

buuxdhaafi *f.g2* (-iyay, -isay) Wax muggiisa in ka badan ku shubid.

buuxdhaafid *m.f.dh eeg* buuxdhaafi². *ld* buuxdhaafi¹ (2).

buuxdhaafin *m.f.dh eeg* buuxdhaafi. *ld* buuxdhaafis.

buuxdhaafis *m.l ld* buuxdhaafin.

buuxi *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Wax muggiisa ku shubid. 2. Kaalin maran gelid. 3. Foomka b.: shuruudaha warqad looga baahnaa meelaheeda bannaan ku qorid.

buuxid *m.f.dh eeg* buux². *ld* buux¹ (2).

buuxin *m.f.dh eeg* buuxi. *ld* buuxis (2).

buuxis *m.l* 1. Afsaar. 2. *ld* buuxin.

buuxiye *m.l* In yar oo caws ah oo lagu kordhiyo masayda marka ay isdhinto.

buuxsamid *m.f.dh eeg* buuxsan¹.

buuxsan¹ *f.mg1* (-amay, -antay; -ami) Wax la buuxiyey noqosho.

buuxsan² *f.mg4* (-naa, -nayd) Wax la buuxiyay ahaansho.

buuxsanaan *m.f.dh eeg* buuxsan². *ld* buuxsanaansho.

buuxsasho *m.f.dh eeg* buuxso.

buuxso *f.g3* (-saday, -satay) 1. Wax muggiisa wax dhan ku shubasho ama ku qaadasho. 2. Foomka b.: warqad meela- heeda bannaan shuruudo looga baahnaa ku qorasho.

buxuur *m.l* (-rro, *m.dh*) 1. Qof aqoon iyo garaad dheeraad ah leh; abwaan; mufti. 2. Koox daanyeero ah kan hoggaamiya.

bu'yaro *m.dh* (-ooyin, *m.l*) (*baay*) Jidh yar oo wareegsan oo isku cufan oo laga helo bu'da aan qaybsamin ee unugga dhirta iyo xayawaanka, taas oo ka kooban borotiin, DNA, iyo RNA. Waxay door muhiin ah ka ciyaartaa soo saaridda ribosoomka iyo borotiinka.